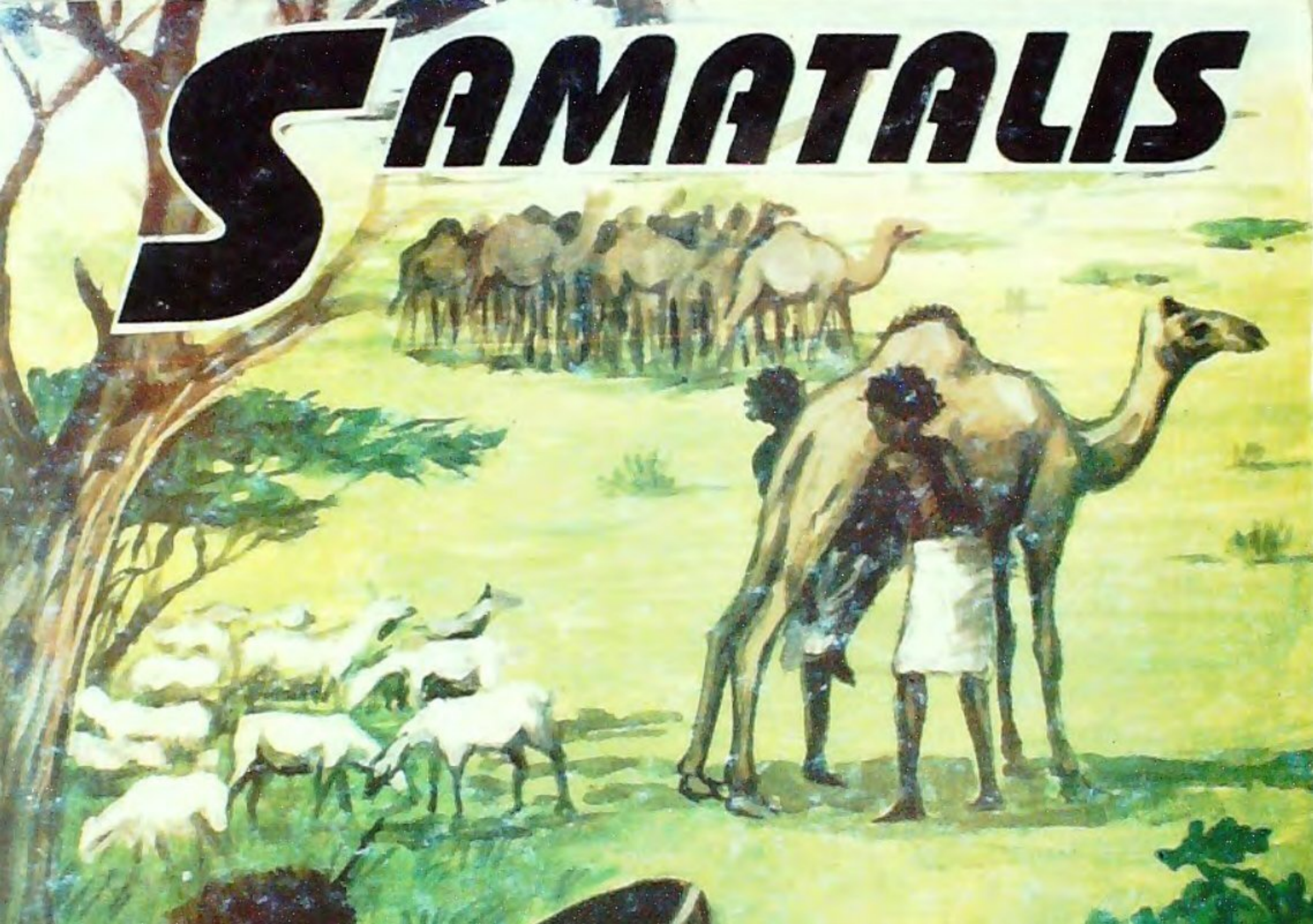
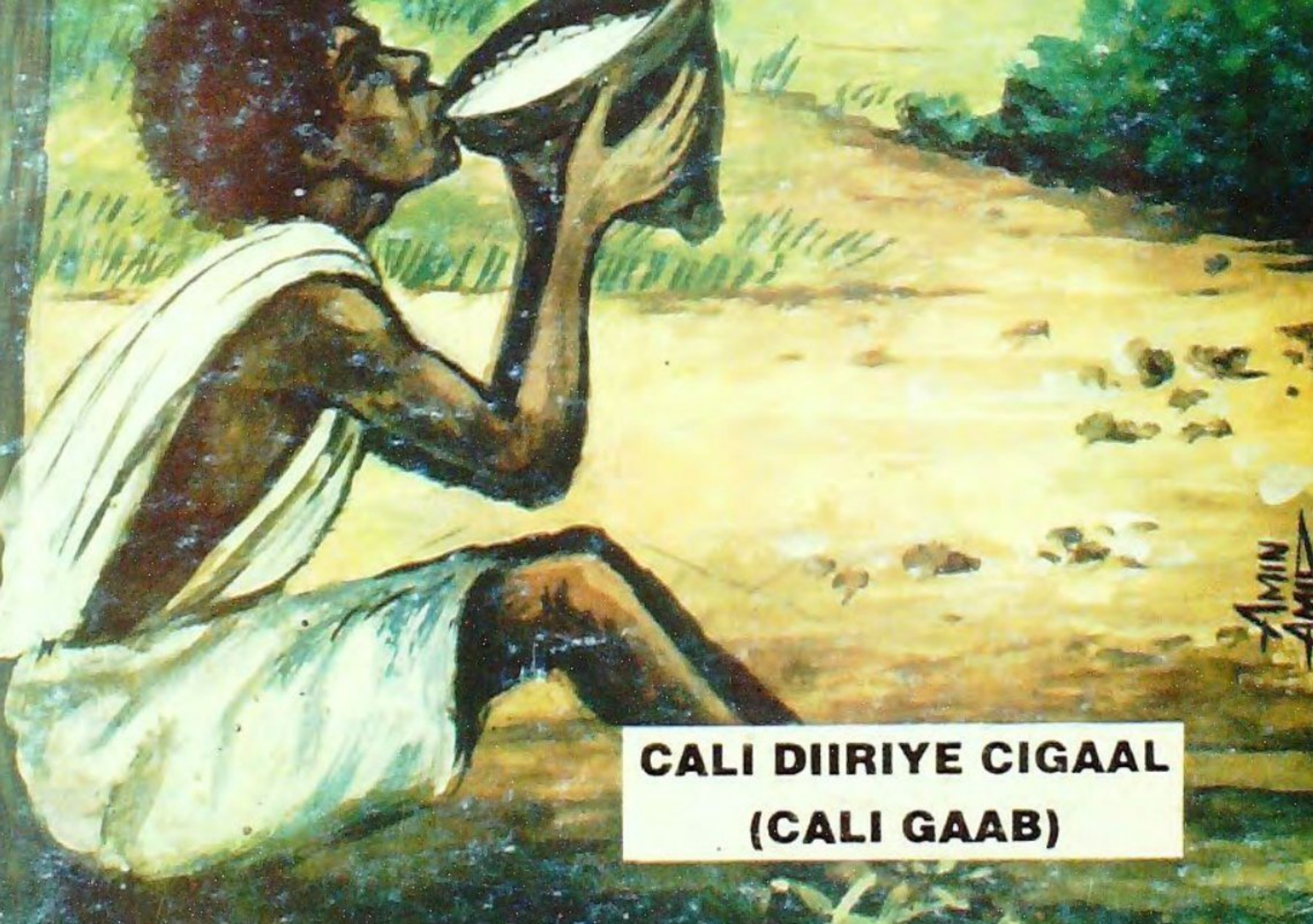

SAMATALLIS

**CALI DIIRIYE CIGAAL
(CALI GAAB)**

AMIN
AMIN

SAAHATALIS

Maskaxdii

ALI DIRIYE IGAL
(CALI GAAB)

Min guuriye

IBRAAHIN MUUSE WACAYS

Isu dubbaride

CABDI MIIGGANE GUULEED

TUSMADA

QORMADA

Bogga

1	Tusmada		i
2	Mahadnaq		v
3	Cali Gaab waa kuma?		vii
4	Hordhac		1
5	Arar		5
6	6) <u>Qaybta koobaad IGAD</u>		8
6-1	Hooya naga guddooma	hees	9
6-2	Weerar	tix	11
6-3	Adduun waa dhaxdin	tix	15
6-4	Afrikay lagaa dhereg	hees	19
6-5	Guubaabo Abwaan	tix	22
6-6	Maxaad u habranaysaa	hees	26
6-7	Bi'iwaa Afrikay	hees	27
6-8	Afrikay gobbaad tahay	hees	28
6-9	Geesiga cartamayaa	hees	30
7	7) <u>Qaybta labaad Samatalis I</u>		36
7-1	Arar		37
7-2	Soo dhaweyn	hees	38
7-3	Garabweyne libaax	tix	39
7-4	Dhaliil	gabay	43
7-5	Afrikada sadkeedii	tix	46
7-6	Hunguri wad ma arko	tix	47
7-7	Soomaali baa tidhi	hees	52
7-8	Tirtirsiin	tix	54
7-9	Xujo	hees	57
7-10	Gol daloolo	gabay	85
7-11	Soomaaliyey maqal	hees	61

7-12	Xaal adduun	tix	63
7-13	Raganimo	hees	69
7-14	Soomaaliyey ha heshiin	geeraar	71
7-15	Hidde	tix	72
7-16	Samo goob	tix	76
7-17	Wax sheeg	hees	84
7-18	Soomaaliyey daa	hees	86
8	8) <u>Qaybta Saddexaad Samatalis II</u>		89
8-1	Door roonayaal	hees	90
8-2	Guubaabo	tix	91
8-3	Hanbalyo	hees	96
8-4	Caloolyow	tix	98
8-5	Geeddiga horuwwada	hees	104
8-6	Bogaadin	gabay	106
8-7	Sokeeyahayagow	hees	108
8-8	Gobonimo	tix	109
8-9	Yididdilo nabadeed	hees	114
9	9) <u>Qaybta Afraad Samatalis III</u>		116
9-1	Ku salaannay calanyow	hees	117
9-2	Bal dharaara ku heesa	tix	119
9-3	Caawa waa habeenkii	hees	122
9-4	Been dariiq ha u furin	tix	123
9-5	Xuma duug	tix	125
9-6	Dardaaran	tix	127
9-7	Dable dhaarsan	hees	130
9-8	Walaal inuu macaan yahay	hees	132
9-9	Murgiyey	tix	137
9-10	Colaad ha ku degdegin	hees	140

10	10) <u>Qaybtay Shanaad Samatalis IV</u>		143
10-1	Noo malee	hees	144
10-2	Badda qaad	tix	146
10-3	Darka nabadda	hees	148
10-4	Bahardaad	geeraar	149
10-5	Taran colaadeed	hees	150
10-6	Dantaada ka raac	geeraar	151
10-7	Dood	geeraar	153
10-8	Maydhaan	gabay	156
10-9	Gocasho	gabay	160
10-10	Midnimada u soo baydh	hees	162
10-11	Akaa madoobe	tix	164
10-12	Deexasho	geeraar	169
10-13	Sahay	hees	171
10-14	Sarbeeb	guux	173
10-15	gar dhig	hees	177
10-16	Ha dabbaaline daa	geeraar	178
10-17	Waajib	tix	183
10-18	Yididdiilo	hees	189
10-19	Hayb aadami	gabay	191
10-20	Duco ma lagu, eegay	geeraar	193
10-21	Godob yareey	hees	197
10-22	Jacbur	tix	198
10-23	Dugsi nabadeed	hees	206
10-24	Ishaaro	hees	207
11	11) <u>Qaybta lixaad Maanso qobona ah</u>		212
11-1	1 Askariyow	hees	213
11-2	2 Maamuus	hees	215
11-3	3 Ka marag noqo	hees	216
11-4	4 Wallee dheehay	hees	218
11-5	5 Hidda raac	hees	219
11-6	6 Israa'iil	hees	220
11-7	7 Kaalaya bal daawada	hees	222

12	12) <u>Qaybta Toddobaad Heshiisiin</u>	232
12-1	1 Heeshiiskii Dawladda Djibouti iyo Frud	233
12-2	2 Dib u heshiisiintii Ururrada Soomaaliya	242

Fiiro Gaar ah

"Tix", inta badan waa "Jiifto".

MAHADNAQ

Labada nin ee qoraalkan ifka u soo saray ka sokow, oon u arko in aannu hawshan saddexan ku nahay Ibrahim Xaagi Muuse Wacays iyo Cabdi Miiggane Guuleed, waxaan mahad ballaadhan uu jeedinayaa mudane Ismaaciil Cumar Gueelleh oo si hawshani ay u hirgasho aan af iyo addin midna kala hadhin. Amiin Maxamed Roobleh oo si hagar la'aan ah iigu dhiirriyey, gacan weynna, qaban qaabadii ku lahaa.

Sarreeye Guuto Sakariye Sheekh Ibraahim oo ii sura galiyay, gacan hagar la'aaneedna igu siiyey in aan curiyo maansadan Samatalis, soona bandhigo. Gaashaanleh Sare Xuseen Xaaji Jaamac oo qaban qaabada in la qoro igu dhiirri geliyey, gacanna ku lahaa.

Maxamed Cabdullahi Riiraash oo xaal xaalkii iyo is hanba raacintii hawsha gacan ka geystay iyo Amiin Caamir oo sawirka sameeyey, iyagana mahad baan u celinayaa.

Mahad aan la soo koobi kareyn aan u celiyo kooxda Xarbi, raggooda iyo dumarkooba oo soo Samatalis.

Ugu dambayn, xoghayaha Guud ee War Faafinta, mudane Ismaaciil Xuseen Taani iyo Maareeyaha Madbacadda Qaranka, iyagana mahad baan u celinayaa.

Cali Diiriye (Cali Gaab)

CALI GAAB, WAA KUMA? TA'ARIKH NOLOLEEDKII

Cali Diiriye Cigaal (Cali gaab) waa hal-abuure weyn oo Soomaali dhexdeeda kaga soo caan-baxay Erey shaxnimada habka falkinta Maansada iyo abwaan heesaa gabyaa geeraar iyo guux tiriya intaba isugu jira oo ay weliba u dheer tahay codaynta heesaha iyo laxan samayntu . Waa maanso yahaan aan dabuubta murti tixiddeeda abwaan barbar-dhiganayaa Djabouti uuna jirin isla mar ahaanna, marka laga eego xagga tirada maansooyinka magaciisa ku isman ka mid ah abwaannada Soomaaliyeed kuwa ugu horreeya marka guud ahaantood laysku qaado.

Wuxuu ku barbaaray magaalada Djabouti oo yaraan lagu keenay malcaamaddii ugu horreyseyyna uu ka galay dugsi ku yaalley xaafadda Gaad, kuna sugnaa ilaa 1957kii, markaasoo uu u wareegay Woqooyiga Soomaaliya oo markaa ahayd mustacmaraddii ingiriiska. Isla sannadkaasuu ku biiray ciidammadii loo yaqaanney Somaliland Scouts oo uu iska qoray Saylac. Tababbar millitarinimo oo 6 bilood Gorayo-Cawl buu ku qaatay kaddibna lagu wareejiyey ciidammadii ilaaladaha gobolkii loo yaqaanney "Reserved Area" ee wareegi jirey inta ka dhaxaysa Awaare iyo Harawo ilaa 6 bilood markii ay ka hadhsanayd calan-saarkii gobannimadii badhtamihii 1960kii. Muddadaasi bay is-barteen Abwaanka caanka ah Cali Sugulle, oo isla xilligaa jiidahaasi ka ahaa hawl-wadeen xannaanada xoolaha ee maamulkii Ingiriiska, halkaasna ay saaxiibtinnimo uga bilaabantay. Halkan bay ka bilaabantay nolosha fannaannimo ee Abwaanku.

Iyadoo guuxa hal-abuurka laydhiisu ruxayso eense weli aan doob dilaacsan isla mar ahaanna aanay hawadiisa ku beerrayn hindise iyo qorshe fannaannimo, buu ahaa awgeed, khasabka kaga ummulisay guuxii ku duugnaa duunka hoose ee Cali-Gaab, cagaarkii soo tuuray. Markii Ciidammadii uu ka tirsanaa laga soo hooyey Jiidahaas, oo dhaxdin loo dejiyey Magaalada Arabsiyo, wuxuu kula kulmay fannaanka Faysal Cumar Mushteg, oo maamule ka ahaa dugsiga Arabsiyo, oo isna ka ladaabiyey webiga fanka mawjaddiisu awelba sidatey.

1960kii gobanimadii Soomaaliya ka dib wuxuu ka mid noqday ciidammadii lagu wareejiyey ciidanka xoogga dalka Soomaaliyeed. 1962kii midayntii ciidammadii Woqooyiga iyo Koonfurta Soomaaliya guutooyinkii koonfurta loo qaaday buu ka mid noqday isagoo qorshihii ciidan ku galay guutadii komaandawska oo tababar 2 sano ku dhammaystey xaruuntii Hiil-weyne ee duleedka muqdisho. Markuu dhammaystey ka-dibna isla xeradii loogu reebay inuu macalin tababare ah ka ahaado.

Iyadoo aanay hal-abuurnimadiisu weli u gudbin heer ay dibadda ugu soo baxdo, uuse socod-baradkeedu tallaabada xejiyey ayaa oo qiimaynteedu gaadhay inuu Cali-Gaab kaga qayb galo tartanka fanka Soomaaliyeed ee marxaladda, aqoonsigeedina u soo jiido inuu ka mid noqdo Bahda hal-abuurka Soomaaliyeed. 1964kii wuxuu ka mid noqday aasaaseyaashii kooxdii fannaaniinta Xoogga Dalka Soomaaliyeed oo ay ku weheliyeen fannaaniinta ay ka midka Maxamed Cali Kaariye, Cisman Aadan Xuseen (Cismaan Askari), Maxamed Cabdillahi (Sangub), Miicaad Miiggane, Saynab Xaaji Cali (Baxsan) oo uu horjooge ka noqday.

Hal-curinta Cali wuxuu muddo ku ekaa maansooyin iyo riwaayado ay wadaagi jireen isaga iyo fannaaniinta ay isku kooxda ahaayeen, kuna bixi jirey magaca kooxda Xoogga Dalka Soomaaliyeed, oo aanu u gudbin hal-abuure maanso isu-dhan gaarkiisa u curiya. Maansadii ugu horreysey ee uu curiyey sannadku markuu ahaa 1967 kii, waxay ahayd heesta magaceeda la yidhaa "AWR DABAR LA'AAN DHACAY" oo Idaacadaha laga baahiyey .

Ka-dib markii, ciidammada qalabka sida xukunkii Soomaaliya ay la wareegeen 1969kii, ee kooxdii Xoogga Dalkana lagu daray kooxihii rayadka ahaa oo isku noqday kooxdii Waabberi ee Wasaaradda Warfaafinta laga xukumi jirey Cali wuxuu noqday kan keliya ee taliskii guud ee ciidammadu kala hadheen iyagoo u arkayey in aanay ka maarmi karin shaqadiisa rajo ay ka qabeen lagama maarmaanimada jiritaan koox faneed ciidan awgeed. 1971kii baa Cali Gaab oggolaansho u helay inuu dhiso kooxdii fanka ee ciidammada oo ay ka soo dhalatay kooxdii fanka ee ciidammada oo ay ka soo dhalatay kooxdii HORSEED uu kana mid aha ilaa 1977kii, markii uu yiqiin saday isagoo derejadiisu tahay xiddigle. Rajadii mustaqbal ee ummadda awgeed hawshan uu ugu jirey adeeggeeda inaanay gafaynnin inay ku khaatumaysato cawaaqib xumo aan ka-soo-kabasho lahayn isla markiiba go'aansaday inuu shaqada ka fadhiisto dalkana dibadda uga baxo, sidii ay yeeleen tirooyin badan oo dhiggiisa ahi ha iskaga aragti ahaadaan ama ha ku kala aragti duwanaadaan arrimaha socdaye, isagoo u soo kicitimay dhinaca Jabbuuti.

Isla sannadkaasi wuxuu ku beegmay dhalashadii xorriyadda Djabouti oo ahayd magaaladii ugu horreeysey ee uu ku indho dillaacsaday, ku barbaaray eese ay duruufo awooddiisa ka weyni ku qasbeen inuu ka haajiro labataan sano ka hor oo aan habeenna boholyawgeedu dareenkiisa ka bixin. Isla markiiba baahidii dhismaha jamhuriyadda cusubi u qabtay xirfad yaqaanno waaya aragnimo u leh hawlaha waaxaha kala duduwan oo xilligaa taagnayd yagleeshoodu awgeed ayaa Cali Gaab fursad u siisay in uu ka mid noqdo ciidammadii ugu horreeyey ee jamhuuriyadda cusub.

HOR-DHAC

SAMATALIS

Adduunyadu sideedaba samaan uun bay wax ku leedahay
SAMO LA WAA YAABA waa SAYMO OODAN.

Waxa ay Soomaalidu ku maahmaahdaa "Balaayo madax la
qabtay leedahaye mijo la qabto ma laha"

Siyaasadda Dawladda Djabuuti baa aheyd in balaayadaa
Soomaaliya ku dhacday inta ayna madaxa la kicin ee ayna
muruxsan in wax laga qabto, maxaa yeelay dabka halkaa ka
holcaa, Djabuutina, gaar ahaan buu u saameynayey.

Madaxweynaha Djabuuti, Mudane **AL Xaaj XASSAN
GUULEED ABTIDON** in balaayada madaxeega la is
taago oo la baajiyo buu aad ugu hawl galay. Taa marag cad
waxa u ah dhexdhexaadintii uu ka galay colaaddii u

dhaxeysay, Soomaliya iyo Itoobiya. Kii oo madaxdii markaa labada dal ka talinaysay, meel isugu keenay shirkii IGAD lagu aasaasay 1986, heshiisna halkaa lagu gadhay si labada dal ay nabad ugu wada noolaadaan.

Isla arrintaa nabadda, shirkii labaad ee **IGAD**, 1988 kii baa haddana madaxdii labadaa dal mar labaad Djabuuti ay ku kulmeen iyada oo . Madaxweyne **GUULEED** uu dhexdhexaadiye ka yahay, laguna dhaqaaqay in heshiiskaa hore la hirgaliyo, haddii la hirgaliyana wax badan baa la badbaadin lahaa.

Markii dagaalladii sokeeye ay sida xun uga qarxeen Waqooyiga, taana Madaxweynaha Djabuuti kama gaabsan. Xamar buu u kicitimay, bal haddii in uun waanwaan dhibaataadaa lagu dhammeyn karo. Waana la wada ogsoonaa in dhibaataadii Waqooyiga ka dhacday, ay qof kaste oo Reer Djabuuti ah si gaar ah u taabatay, maxaa yeelay dad badan oo Reer Djabuuti ah bay eheladoodii dhibaataadu gaadhay, halkanna ilaa maanta qaxooti ku ah.

Haddii qaraxaa hore ee Gobollada Waqooyi ka dhacay nabadi ka iman lahayd, Soomaaliya inteeda kalana waa laga baajin lahaa, qarannimadii Soomaliyeedna sida ay maanta ku danbeysay ma ahaateen.

Isku soo ururiyoo, markii balaayadu ay dhacday ee Soomaaliya sida daran u burburtay laba shir oo kale danbeeyey, oo illeyn, waa tii la yidhi "caano daatayba dabadood la qabaye" sannadkii 1991, oo Madaxweynuhu, AL XAAJI XASSAN GUULEED ABTIDOOON, uu guddomiye sharafeed ka ahaa, Djabuuti lagu qabtay. Heshiiskii halkaa lagu gaadhey haddii uu hirgaliyo, dhiilladii markii danbe, 1992, 1993 ka dhacday kama dhacdeen Gobollada Koonfureed oo ay boqollaal kun oo qof ku dhinteen, intii xabbaddu ka baydhayna gaajo iyo cudur ay u le'deen.

Haddaba, Samatalis, I & II oo sida ay u kala horreyaan qaab-riwaayadeed loogu soo bandhigay ka qeyb-galayaashaa labadaa shir ee dib-u-heshiisiinta ahaa ee Djabuuti lagu qabtay waxa ay si wanaagsan u muujinayaan dareenka reer Djabuuti dad iyo dawladba. Abwaanka weyn ee Cali Diiriye Cigaal(Cali Gaab) isaga oo dareenkaa ka dab qaadanaya buu arrinta dhan walba wax ka tusaaleeyey.

Waxayna noqotay riwaayaddaasi codkii ugu dheeraa ee muujinaya welwelka iyo walaaca dhiillada Soomaalida haysata ay ku beertay dadka Reer Djabuuti.

La garay, oo dal maamul wuu ka xumaadaa, haddii nabadgelyo wax lagaga qaban kerii waayo, waa ay suurowdaa in lagu kaco oo la iska rido. Waxase dhacda in halkii laga saaray la buuxiyo si noloshu halkeedii uga socoto, taasi oo ilaa maanta Soomaaliya ka suurageli weyday.

Soo aragnay in Samatalis I & II ku aaddanaayeen arrimihii dhiillada lahaa ee ka dhacay Soomaaliya. Waana la ogyahay in dhibtii weli in kaste oo uu dadaal badani jiro dawladda Djibouti iyo dawladdaha IGADba ay xil weyn iska saareen in dhibtii ay taagan tahay.

Haddaba Samatalis III & IV iyaguna waa weji kale oo ka hadlaya dagaalladii ka qarxay gobollo ka mid ah Jamhuuriyadda Djibouti.

Dunida guud ahaan, Geeska Afrika gaar ahaan dhibta ka dhacdaa waa tu aan sinaba innoo seegeyn.

Dadaalkii weynaa ee dawladda Djibouti ay u gashay, in la sameeyo IGAD, iyo in ay nabadi ka dhacdo dalka Soomaaliya, baa ku salaysnaa fikradda ah, nabadda Geeska Afrika waa nabadda Djabuuti. Nasiib darro se, dagaaladii inta badan ka oognaa Geeska Afrika, markii labadii dawladdood ee Soomaliya iyo Itoobiya ay burbureen, hub farabadan baa dad badan gacantooda ku dhacay.

Markaa, ururka FRUD oo dacwaddiisa u weyni ay aheyd sidii loo heli lahaa fufurnaansiyasadeed iyo dimuqraadiyad,

baa dagaal hubeysan la galay dawladda Djibouti. Ciidamada Qaranka iyo Booliiskuna waa ay ka hortageen colkaas.

Isla makaana furfurtaantii siyaasadeed baa lagu dheqaaqay, lana hirgeliyey.

In kasta oo dalkii oo dhan faraha dawladda ay ku soo celiyeen Ciidamada qalabka sidaa, haddana lagama maarmaan bay aheyd in heshiis qaran yimaaddo.

Wada hadalladii Abca ka bilaabmay baa ku keenay heshiikii nabadeed ee ay ku kala saxeedeen, dawladda Djibouti iyo ururka FRUD 26kii bishii labiyo tobnaad, 1994 magaalada Djabouti.

Nabadaasi oo ku saleysneyd hab-dhaqankii nabad ku wada noolaashaha walaalaha Reer Djibouti taasoo aheyd tiirkii lagu aasaasay Jamhuuriyadda Djibouti, 1977kii.

Haddaba Samatalis III & IV, waxa uu si wanaagsan u cabbisayaa dareenka dadka iyo dawladda Djibouti ee ka saabsanaa sii nabad iyo walaalnimo waarta loo helo, wayna hirgashay.

Qaybta lixaad ee qoraalkani waa heesihii iyo maansooyinkii caan baxay abweenka Cali Gaabna ku soo caanbaxay uu tiriyeyna milayo kala duwan meela kala duwanna uu ka tiriyey ideylkooduna waa wada Samatalis la halmaala Afarta Samatalis, iyo qeybta koobaad ee IGAD ka oo intuba nabad ku saleysan.

ARAR

IGAD

Innagoo guud ahaanba maansooyinka ku urursan diiwaankan aanu hor-dhaca guud, buugga xaggiisa hore kaga soo sheekaynnay duruufihii ay ka soo hoos dhasheen, waxa haddana lagama maarmaan noqotay, inaan qayb walba is ahaanteed Arar kooban u samaynno, si akhristuhu fursad ugu helo fahamkeeda..

QAYBTA 1aad IGAD

Silsilad maanseedka aan ugu magac daray SAMATALIS ee diiwaankan ku urursan, waxay tii ugu horreysey ahayd riwaayadda KOOXDA XARBI, ee ciidanka qaranku ay ku soo bandhigeen, shirkii ugu horreeyey ee hay'adda IGADD* ee ka dhacay magaalo madaxda Jabbuuti, oo noqday fursaddii gogol-xaadhka u noqotay heshiiskii dhexmaray madaxweynayaashii labada dal ee deriskeenna, Soomaaliya iyo Itoobiya, Maxamed Siyaad Barre iyo Mengistu Xayle Maryam, laguna soo af-jarayey colaaddii u dhaxaysey.

Maansooyinka riwaayaddaasi waxay guud ahaan cabbirayaan dhibaatooyinkii dhaqan iyo dhaqaaleed ee Afriki ka dhaxashay gumeysigii oo ku keenay miisaan culayskiisa aan la dhaqaaqi karin iyo jaho-wareer dhabbo gurracan inay gobannimadii u raadqaaddo keenay. Khilaafka markan isu

rogay dagaalka hubaysanna uu salka ku hayo arrintaas. Isla mar ahaanna yahay aqoon-yari iyo wacyi gaabnida ay ku sugan yihiin tan ku haysa dabarka xakamaynaya horusocodkeedii, halistoodana ka digayso maansada riwaayaddani. Sidaa Awgeedna si taasi ay uga gudbaan in waddada qudhee u furani tahay, maansadan baaqeedu yahay, fahamka waxay dantu ku jir to oo ah inay garwaaqsadaan mid ahaanshaha isku-xidhnaanta kalama maarmaanka ah ee nolosha.

Tilmaanta in rajada nololeed ee mustaqbal furaheedu yahay xasillooni iyo wada noolaansho nabadeed, iskaashi iyo wax is-dhaafsiga waddammada gobol kastaana yahay sallaanka ay u marayaan bah-weyntooda aadame ee dunida inteeda kale ku dhaqan.

Si halkaa loo gaadhaana inaanay suurtoagal ahayn ilaa nabad salka ka negi oo dhab ihi gunta kasoo unkanto, oo dadaalka, Jamhuuriyadda Jabuuti yahay mid mabaadi'daa asaasiga ah ka dhaqaaqaysa, buu faallada maansada riwaayaddan sawirkaan kaga bixinayey ee cabbiraya dareenkayga fikriga ah u ahaa.

QAYBTA KOWBAAD

I G A D

Hooya naga guddooma
Waxaan Guulle mooyee
Bili aadmi garanayn
Hooya naga guddooma
Hooya naga guddooma

Guulle = Eebbe, Ilaahay

Mar labaad geddaan waday
Guubaabadaydii
Ma gudbine anoo wada
Hilbo kala go'aynnoo
Isu-gocasho reemoo
Geed iyo caleentii

Geddaan = sidaan, habkaan

Guubaabo = baaq, boorrin

*Gocasho = hibasho, xusuus
hore*

HOOYA NAGA GUDDOOMA

Gacal baa xishood Geed loo
hadheeyaa

*Gacal = xidid
xishood = xurmo.*

Geesibaa ammaan Gole laga
tilmaamaa

Gole = madal

Waxaan uga gol-leeyahay,
Garaadkaygu leeyahay

Gol-leeyahay = Uga-jeedaa

Marka hore salaan guudoo
Gobannimo la maamuusoo

Maamuus = xushmo

Garashiyo aqoon mudan
Guddigiinna sharafta-li
Gacan-qaad walaalnimo

*Gacan qaad = Salaan gacanta
la isa saaro*

Hooya naga guddooma
Ubax guniyo baar baxay
Hooya naga guddooma
Farxad aan gaboobayn

Gesha laabta inan nahay
Gebagebadu immikana
Waa waraysi gacalnimo
Gayigii ma nabad qabey
Goobtaad timaaddeen
Gogol saxar lahayniyo
Gurigiinni weeyaan.

Laabta = Niyadda
Gebagebo = dhammaad ugu
dambaynta
Gacalnimo = walaalnimo
Gayigii = waddankii, dalkii

TIX
WEERAR

Lixdankii shar-la-luudee
Shiishka aad u taqaannaayee

*Shiishkan = dhugtan
liishaanka
shakaalo = jeediyo,
jiheeyo*

Halka aan ku shakaalo

Shaagba uu rogmanayn iyo
ligu yeedh shanba cayn

*Shanba-cayn = laba
wejiile, jirjirroole*

Bahdii Reer Wankalaadee
Warrisaysey adduunka ee

*Warrisaysey =
Dhaxlaysey*

Hadba qaarad wanaagsanoo
Weelka caano ku maali

Walba-haar gelinaysayee
Weerar ay ku dhergaaniyo

Walbahaar = caloolyow

Wanan aanay lahaynooy

*Wanan(wan) = idaha
lab*

Waaxyahooda cunaan

Waalidku ugu dardaarmee

Walanteerka ahaydeey

*Walanteer(latin) = is-
dire*

Waayeel baan ahay raagoo

Anigaa war-galeenee

Waanadayda dhegeysta

Waayaduu Afrikaanku

Adhi weylo la moodiyo

*Adhi = ido iyo riyo
Weylo = maqasha lo'da*

Weynoow geela lahaayuu

Wadanaayey dameerkaan

Anoo wiil ka yar-weyn

Ragna hoos uga waabsan

Waabsan = ka yar

Telefoonka walaada
Ku waraystay afkeeda
Afrikaan weli toosin oo

walaada = dhawaaqa

Weylihii iyo lo'dii iyo
Walwaalaysa gadhoodhe

*Toosin = hurdada ka
baraarugin*

*Walwaalaysa = wax
culus xambaarsan
Gadhoodh = caanaha
dhanaan inta aan
subagga laga bixinnin*

Orod weelka biyeyso oo
La wadaag nimcadaasaa
Warkii laygu dhammeeyey
Markii aan ku dhex waasheen
Wax i raaca ka waayey
Anna waan ka wareegoo
Illamaa waqtigaaba
Waxbarashaan ku jiraayaye
Inaan meel wacan gaadhayna
Waa markhaati ma waydo
Hadduu Weyne idin keenay
Maantay wii-du is-gaadhiyoo
Afrikaan waran weynuu
Wiishkii maanta dul-yaalle
Weelal shaah laga buuxshiyo
Sonkortii aan walwaalloo
Marka aan u wadneey
Wada leefto macaankay
Sidii Waarsiyo* Naato*
Illeyn wayraxayaanoo
Waddankaa nala siinnoo
Macdantooda wanaagsan baan

la wadaag = la qaybso

*Markhaati = marag
Weyne = Ilaahay*

Ka soo waaridi boorka oo
Innagaa weli khaasiyo
Wargeyskooda ahaanne
Intaan waagu dillaacin
Weerarkeen ha ahaado

I

Qabayaalad baan ahay nool
Qaaraddaa Afrikaanka
Inta aan kala qaadoo
Qoqobeyaal u sameeyaan
Dhammaantood kala qaybin

*Qoqobe = deyrka laba qol
kala xidha, xad*

II

Gaajaa ani lay yidhaa
Gayiga Afrikaan socdaal
Ku gaadh an is-leeyahoo
Waxaan ballanqaad ku galay
Kaan gaadhaa inu gotaa

Socdaal = sahan, dhoof

*Gotaa (godan) = golon-
golaa*

III

Waxa lay yidhaa Cudur
Waxaan ahay cadawga dila
Ninkii qaba Caafimaad
Calooshaan ka soo ridaa

Cudur = xanuun, jirro

IV

Garaadka wax seexiyiyo
Dareenka wax guuriyiyo

Waxan ahay la-garan-waa
Giddigeed quruun idil
Ka naafeeya garashoo

Geesinimada dhaawaca

Seexiyaa = dham'iya
Guuriya = suuriya,
kexeeya

Qurruun = ummado
Naafeeya = Wiiqa,
tamarta ka qaada
Dhaawaca = qooma, wax
yeela

V

Hedda waalidku tuuriyo
Waxan ahay habaar
Hanadkii kiciyo
Hablihii dhashaba
Ka halleeya ee

Haadaan ka rida
Intaad haliso aragtaan
Hoodaha u waaweyn
Boqollaal ku hoos jira
Hiddahood la garanayn
Ayay ugu horreeyaan

Hanad = halyey, warac

Halleeya = lumiya,
xumeeya

Haadaan = jar, gabi

Hidde = isir, tafiir

TIX
ADDUUN WAA DHAXDIN

Adduunku waa dhaxdinoo
Dharaaraa la joogayaa
Dadkuna wuu dhimanayaa
Dharaartii loo qorona
Naflaha lama dhaafiye
Sidaa saw uma dhadhamin
Taa dhaafoo waan dhigee
Mid kaloo aniga igu dheer
Wixii, dhoofkani i wada.

Dhaxdin = ku meel-gaadh

Dhigaalkiisuna ahaa

*Dhoofkan = safarkan,
socdaalkan
Dhigaalkiisu = qorshe,
ku talo-galkiisu*

Dhegeysoo iga guddoon
Waxaan nahay dawlad dhaba
Dhul hodanaan leenahoo
Barwaaqadu dhabar-jab tahay
Dhegtaa maqalka u war-dheere
Adduunkaan dhegeysannaa
Dhibaato halkay jirtaba
Dhaqaasan uga daafacnaa

Hodan = barwaaqo ah

Midhaha laga dhuunyadiyo
Cilmiga laysku dhaafsanyaan
Dhammaan soo waaridnaa
Ninkii dhacayaan kabnaa
Warkiinnoo nagu dhammaa
Ayaan isku soo dhibnoo
Dhaqaale habaysan iyo

*Daafac = Caabbi,
badbaadi*

Habaysan = nidaamsan,

Dhar iyo cunto waan sidnaa
Dhakhtariyii cudurradiyo
Dhul-beerena waan wadaa
Haddaad dhiig leedihiin
Annaga na dhoweysataan
Dhaqaalaha waa la badin
Tacliintana waa la dhigi
Dhulkiinna saboolka ahna
Dheef uu dadku quuto iyo

la dhigi = la bari
Sabool = caydh, faqiir
Dheef = cunto, gasab,
gasiin
quuto = cuno, dheefsado

Dhir iyo midho waan ka bixin
Dhaqsana ubadkaan u korin

Ubadka = dhallaanka,
carruurta

I dhiga meel aan dhistoo
Lacag aan weligeed dhammaan
Waxay idinka dhiman qabsada
Dhuunigan waan idiin sidaa

Qabsada = sheegta
Dhuuni = cunto, dheef,
raashin

Bal hooyoo wada dhadhami

Dhaayuhu meeshii sokiyo

Dhaayaha = indhaha,
carceeraha

Wixii dhow bay arkaan
Dhawaaqiyo meesha dheer
Dhegtiyo maqalkaa dhoweyn
Abuurkii dhalashadeenna
Cammuud iyo dhoobo iyo
Inaa dhulka laga alkumay
Dhashii Nebi Aadan iyo
Dhallaankii Xaawa nahay
Dhammaantiin baa ogsoon

Cammuud = ciidda
Alkumay = abuuray

Haddaan dhoof kala jirnoon
Adduunka ku kala dhaqnayn
Dhambaal noo kala socdiyo
Aqoon lays dhaafsadaa
Dhexdeenna inay timaad
Dhabtii waa lama huraan
Dharaartii barashadiyo
Dhabbaha waydiin furree,

*Dhabbaha = waddada,
dawga = jidka*

Halbaansé u dhaafayaa
Waxaad dhayal moodda baa

*dhayal = cayaayir,
dheeldheel*

Hadhaw dhaka-faar noqdee

*Dhaka-faar = madax
wareer*

Belaayo intaanay dhicin
Afeef baa laga dhigtaa

*Afeef = dardaaran, ka
hor-deg*

Dhismaha diintayda iyo
Inaad dhidibkiyo sharciga

Dhidibka = udub, seeska

Dhibaato hadhaw u geysan
Markhaatiga loo dhan yahay
Diinwaankaad iigu dhigi
Inaad dhaqankiyo hiddaha
Wixii dhaxalkaygu yahay
Dhibaato hadhaw u geysan
Markhaatiga loo dhan yahay
Diiwaankaad iigu dhigi
"Dhulkayga markaan u baahdo
Inuu calan dhaba heliyo
Xornimo lagu dhaadan karo
Dhibaato inay ka iman

Hadhaw = marka damb

Diiwaanka = xusuusqorka

Dhaxal = duug-reeb

baahdo = doono

dhaadan = faano

Markhaatiga loo dhan yahay
Diiwaankaad iigu dhigi
"Inaad dhoof iigu timid
Dhulkana anu sii lahaa
Markhaatiga loo dhan yahay
Diiwaankaad iigu dhigi

Afrikaay ha hadlin
Horay idiinku ekeyde
Halkiinnaa ku ekaada
Anna waan idin hayaa
Ha waraysan horuumar
Waanad heeran tihiin

Ekeyd = habboonayd

*Ekaada = jooga, ha
dhaafina*

*Idin hayaa = idin soo
gaadhi*

Heeran = dhaawacan

(Hees)

AFRIKAY LAGAA DHEREG

Afrikaay lagaa dhereg

Dhaxalkaagi lala guur

Dhoomaha gumeysiga

Maxaa dhabarka kuu sudhay

Dhirta iyo adoo

Dhagaxaa ka tiro badan

Adduunyada dhammaanteed

Kumanyaal adoo dheer

Dhererkiyo lixaadkiyo

Dhumucdani ad leedahay

Wax ku dhaansan mayside

Ma dheegaa lagaa raran

Xornimada ad dhalisaan

Wax ku dheefsan meyside

Waxa dheriga kuu karin

Dhidar kugu lammaanoo

Isku kaa dhejinayoo

Dadka kaad u dhowdahay

Inaad dhuunta goysiyo

Kugu dhidhin walaalkaa

Dheg-xumada sokeeyaha

Kama dhiidhiyeyside

Dhoobada waxaa gubay

*lala guur = lala teg,
la qaadey*

*Dhoomaha = Haamaha
Dhiilaha waaweyn*

*Adoo dheer = adiga oo
ka badan tiro*

Lixaad = xoog, taman

Dhumuc = qaro, awood

Dheegaa = dhinaca

Dheefsan = taran-san

*Dhidar = caal-madoobe,
halab-caws, bahal,
waraabe*

Dhuunta = hunguriga

*Kugu dhidhin = kugu
diri*

sokeeyaha = walaal

Dhiidhi = ficil dirir

Dheecaanki gaadhoo
Dhulku wuxu ka ooyaa
Dhiiggii ku daatee
Afrikada dhammaateed
Dhirbaaxada gumeysigu
Sumadduu ku dhigay baa
Dhalan-dhoolka geeddiga

Lagu kala dhaqaaqoo
Dharaar noolba qayliyo
Dhiillaa ka joogtoo

Afrikiyo dhiggeeduba
Isma dhaanto weeyaan
Dabaylaha is-dhaafiyo
Dhab-darraanta lagu jiro

Sida dhuuggu geela
Dhiig uga kexeeyee

Mabda'iinnu dhigayaa
Isku soo dhowaanshiyo
Inaad guusha dhalisaan

Geesiyada u dhaartoow
Danta idinka dhaxaysiyo
Shirka maanta dhacayaa
Dhalliil midan lahayn iyo

Ha ahaado dhabar-jira

Wixii dhacay, wuxu dhigay
Dhibaataada gumeysigu

Sumad = calaamad

*dhalan-dhoolka =
dalanbaabi*

Kala dhaqaaq = kala tag

*dhiillo = qaylo-dhaan
dhibaato leh*

*Dhab-darraan = talo-
murug*

*Dhiig uga kexeeyee = u
dhiig tiro*

Dhigayaa = qorayaa

*Guusha-(guul) Dhalisaan
= libinta gaadhaan*

Dhacaya = socda

*Dhalliil = canaan
tilmaan sheeg ah*

*Dhabar-jira = wax loo
aayo*

Kaga tegey dhexdeenna
Intood dhagaxa saartaan

Dhabbo toosan jeexoo
Dhallinyarada maantiyo
uwa dhalani dooniyo
Afrikada dhammaanteed
Dhaxal ay u aayaan
Dhankiinnay ka sugayaan
Ina aan dhammaanniyo
Inaad guusha dhalisaan
Waxba kama dhexeeyaan

*Dhagaxa saar = dabool,
aas, illaw
Jeex = qaad, mar, fur*

*Aayaan = waxtar u noqda
Dhankiinna = xaggiinna*

TIX
GUUBAABO ABWAAN

I

Abwaan goor iyo ayaan

*Abwaan = Erey shaxan,
hal-abuure, maanso yahan*

Taluu goobaabiyaa

Siyaasad ma guda galee

Sidaa iyo garashadaa

Gumeysi muxuu ku seexday?

Gumeysi wuxuu ku seexday

Nabaddaan geed saarayaa

Geed-saar = cirka ku laal

Adduunkana waan gilgili

Afriikana gaar ahaan

Iyada waan soo geddiyi

Geddi = qallib, gembi

Gabaahiiir oomman iyo

*Gabaahiiir = cidla
ciirsila*

Gelgelin boodhlaan ka dhigi

*Oomman = meel aan biyo
lahayn*

Col iyo guluf baan ku furi

Dhexdoodaan godob ka ridi

*Godob = naxli, cadaawad,
nactooyo*

Dabeed gumuc iyo rasaas

*Gumuc = sulubka rasaasta
Afkeeda hore*

Gantaal layskala hortago

Gantaal = Leeb, gamuun

Sawaariikhdaan ka gadi

Markuu gawracu ku fido

Gondaha lays wada qabsado

*Gondaha = cagaha,
boqnaha laga socdo*

Dagaal foodda is-geshaan

Goob doogliyo gole dugsoon

Inay geeddiga u rarin

Innana guudka an ka joogo

Ragbaa taladaa gorfeeyey

Gorfeeyey = gorgortan

Haddaan taariikhda guud
Gadaal ugu soo noqdana
Gumaadka halbawlihiyo

*Gadaal = dib
Gumaad = xasuuq
Hal-bawle = halka ugu
mudan*

Gujadu meeshay ka timid
Shirkii "Baarliin" la galay
Gayigan lagu qaybtamee

*Gayigan = dhulkan,
Qayb-tan = saanyad
Dhigtay = Lagu heshiiyey
gaadhey*

Guddoonkii lagu dhigtiyo

Warkii lagu gaadhay iyo
Go'aankii baa ahaa :
Ayey danahooda garan
Gadh-qaadhkiyo heeryadiyo

*Gadh-qaad = hoggaamin,
Heeryo = rarka
Gibisha = hagoonka
Guddido = shirto*

Ayay gibisha iska rogin
Hadday weligeed guddido
Gartaba yaan lagu heshiin

II.

Muxuu geesigu ku toosay "
Garaadkeennoon adkaan
Gumeysiga noo tashaday
Go'aankiisii ahaa
Sidii ad u garan lahayd
Markay guuli uga timid
Gedduu rabay noo qabsaday
Halyeeyada godob la'aan

*Gedduu = siduu, habkuu
Halyey. = geesi, hor-
mood
Godob la'aan = cabsi
la'aan*

Markuu gawraca dul-dhigay

Ee uu gorgorkiyo tukaha

*Gorgor, tuke = noocyo
haadda ka mid ah*

Intuu gegida ugu wadhay
Gadoobba mar qaado yidhi
Agoontii golon-goshiyo

*Agoon = ubadkaan
aabbaha lahayn*

Galaa-yuuskaa haweenka
Ayuu geesigu ku toosay
Gefkii buu qaadan waayey
Guntiga maradu adkaystay

*Gef = qalad
Adkaystay = xejistay,
giijistay
Dhab-siiyay = gacanta
ku qabsaday, qaatay*

Gaashaankii buu dhab-siistay

Aqoontiisiyo garaadka
Ilaahay gaar u siiyey
Inuu geerida horteed
Afriikada uga gurmado
Ayuu geesigu ku dhaartay
Ma gaabinne wuu dhaqaaqay
Afriikada kala go'doontay
Gumeysigu kala halleeyey
Mid iyo gees lagu xayiray
Inuu isku geeyo uu
Midnimo ku gardaadiyana
Go'aankiisaa ahaa
Ma gaabinnee wuu ku dhaartay
Afriikadan lagu galgalan
Inuu geesigu xoreeyo
Ilaahay baa gargaaray
Gumeysiga weerarkiisa
Gaashaan adag buu hordhigay

Walaalii laysku gubey
Dhammaantoodba igu gee
Gantaalii buu ka guray
Wixii godob kala dhex-taalley
Gar iyo xeer buu ku naqay
Guddoomoo lagu heshii
Inay is-gargaarsadaan
Go'aankaygiyo warkii
Anoo soo goynayoo
Murtida soo gororinaaya
Waxay tahay gogol-dhiggii
Xaqii goostee la waayey
IGADD iyo guurtidii
Gardaadshee soo heloow
Gabaahiirtiyo abaarta
Sidii looga guuri-laa
Hayaankiyo geeddiguna
U degi-laa goob barwaaqo
Go'aankoodaa ahaa

Hees

MAXAAD U HABRANAYSAA

Namiibiya halaaggiyo
Holoc baa ka taagane
Sawd afriika waa halis
Haddaan dhiigga loo hurin
Hiyigooda waxa galay
Xornimada hadhkeedii
Waa kuwaa halgamayee
Hilbahooda nacabbaa
Ku haleela-quutee
Huulaha dul-joogaa
Hambo kama tegaayee
Haddii aan halyeeyiyo
Heegan gobannimaw kicin

Afrikaay dagaal holli
Maxaa kuu hadhood
U habranaysaa

Hayaay, Afrikaay hayaay
Hubka qaata maantoo
Ka hareer u leexdana
Hoos wax ugu sheegoo
Hadal lagu dagiigiyo
Afna hiillimaad ma leh
Hayaay, Afrikaay, hayaay

(Hees)

BI'I WAA AFRIKAY

Bi'i-waa Afrikaay
Kama baydho halistee
Booraan loo qodaayoo
Buste loo dul-saaray
Badhtanka u fadhiisteen
Bawdyaha ka wada jabe
Bi'i-waa Afriikaay
Badhaadhaha dhulkeediyo
Khayraadka buuxsamay
Ka-il-dedan barwaaqada
Baahi iyo sabool bay
Buuraha la jiiftaa
Bi'i-waa Afriikaay
Boogaha qabiilkiyo
Biilida walaalaha
Isku baashanaayiyo
Dhiigaysku wada baxay
Goormaa la baajini
Bi'i-waa Afriikaay
Baylahdaada kii raba
Xume-buufiyaashiyo
Bunduqa isu siiyaha
Goormaa la beenayn
Bilicdiyo aqoontana
Hadmaa loo baraarugi
Afrikaay lagaa badi

(Hees)

AFRIKAY GOBBAAD TAHAY

Adduunyadan galgaladkee,
kala go'dee

Xaqa laga gudbaayee

Gardarradu af-dheer tahay

Nabaddu geed saaran tahay
Gumeysigu ka taliyee,
kala go'dee

Gaadmadiyo xeeshiyo

Gujada iyo tuuryada

Laysla goobayaa

Inta gacan-ku-dhiigluhu

Dadka kala gadaayana

Guul lama sugaayee

Gebagebada "Beyruut"

Goob lagu dagaaliyo

Sawta noqotay gole-baas

Gardarrooyin "Falastiin"

Sawtan lagu gubaayee

Lagu goynayee maa...

Sawtan Carabtii gama'dee

Lagu guud ciyaareen

Lays garwaaqsanayn maa

Dibiga labadiisa gees

Dadbaa gudin ula tegaayee

Hadallada god-dhaafka ah

Galgaladka = rafaadka

*Gudbaayo =laga
tallaabsanayo*

*Af-dheer tahay =
horrays*

gaadmada = dagidda

Gujada = hoos ka feedh

Goobayo = raadinayo

*Gacan ku dhiigle =
dhagar qabe*

Gadaayo =kala iibinayo

*Gebagebada = guluf
weerar*

Gardarro = daandaansi

Gama' = hurdo dheer

God-dhaafka =kiil bood

Geeraarrada is-daba yaal

is-daba-yaal =

xidhiidhsan

Reen = dunuunuc

Godol-reenka heesaha

Gobo'dii hor-socotaa

Ninka garanayoow maqal

Kaan garannimoow arag...!

Waqtiga labada garab saarani

Inta u gilgilashada

Hadba gebi-dhacaayee

Afrikada gurracanee

La goofaadhiyaayee

Maskaxdeed la gororsaday

Nafta gadawga saarane

Kolley guumin mayside

Guuguulaa sidiisii

Gawraca ku nooloow

Dayaxaa la guud tegey

Samadaa lagu gooli-baadhaa

Afrikaay gobbaad tahay

Waana lagu gumeystaa

Facaa meeshu gaadhana

Adigu waad ka gudantee

Guuguulaa sidiisii

Gawraca ku nooloow

(Hees)

"*GEESIGA CARTAMAYAA"

Caloolxumida raagtiyo
Cudurkii Afriikada
Cawo-seejiyee dilay

*Cawo seejiyey = qayrkeed
ka reebay*

Geesiga cartamayaa
Maskaxdiisa culus iyo
Cilmi kaga daweeeyee
Ciiradii dhextaalliyo
Coorigii bakhtiiyee
Ciir-ciirki noloshiyo
Cudurkiyo abaarti
Afrikada cuskadayee
Coobbaha u saarnaa
Geesiga cartamayaa
Halka ay ka curatiyo
Cadawga isku dirayee
Caydhiyo fakhriga baday
Cashar adag ka siiyoo
Cuurkii is-dili jirey

*Ciir = siigo, madmadow
Cooriga = colaaddii
Ciir-ciir = daalaa-dhac*

*Cuskaday = haleelay
Coobbada = tunga, degta*

Inay maanta caanaha
Cadho li'i wadaagaan
Ciiddaa ka maragee
Cidkastiba ha baantee
Ciil-tire waxaad tahay
Cadceëddii Jabbuutiyo
Curad aan u aynoo
Ummaddaad culayskiyo

*Caydha = saboolnimo
Cashar = dersi, tilmaan
Cuurkii = dadkii wada
dhashay*

*Wadaag = qaybtan, guul
Marag = markhaati
Baantee = gar-hadashee
Ciil-tire = aar-gude*

u Aynay = mahadinnay

Cidhiidhiga ka saartiyo
Carradaadii baa ku leh
Caynaanshihiyoow
Cawadaan ku waarniyo

Cidhiidhi = kiil, diiqad

Calankaad u sababtoo
Cosob iyo tigaad buu
Cuudku noogu soofee

*Cawada = nasiibka,
ayaanka*

*Cosob = daaqa cusub,
Tigaad = doog, daaq
Cuudka = xoolaha nool
Soofee = foofee, daaq
tagee*

Caynaashihiiyoow
Ifka caafimaad iyo
Cimri dherer ku nooloow
Aakhirana ciil-tire
Jannadii cuddoonayd
Kuwa lagu casuumee
Cadaab aan arkaynee
Camalkooda mahadshee
Caaddilkeen ha kaa dhigo
Geesiga cartamayaa
Cadawgiisu badan yahay
Cawo iyo nasiibba leh
Waxay caadadii tahay
Ragannimo caddanoo
Cabsi aan lahayn iyo
Ciiddii dhulkiisiyo
Calanka u shaqeeyaa
Intuu curadku nool yahay
Cimrigiisu taliyaa,
Maxaa ciil ku gudhay nacab
Cadadkii dadweynuhu

Cuddoonayd = wanaagsanayd

Casuumee = marti-qaadee

Mahadshay = u aayey

Caaddilkeen = Ilaaheen

Cawo = hoodo

Cabsi = baqdin

Curadka = duqa, mudanaha

Gudhay = baaba'ay

Cadadkii = dhammaantii

Ilaaheenna caaddila	
Waxay ka codsanaayaan	
Carrabkoodu leeyahay	
Curadkii midnimadoow	
Cisi iyo wanaag iyo	<i>Cisi = karaamo</i>
Cimri dherer ku nooloow	
Inta ay cir-jiidhiyo	<i>Cir-jiidh = xiddigaha</i>
Xiddiggii cilaan yahay	<i>Cilaan = naafo</i>
Inta uu carruurtiyo	
Caammo yahay dadkeennii	<i>Caammo = wax ma garato, indhoole</i>
Cilmigoodu liitaa	<i>Liita = yar yahay, koobar</i>
Inta ay cumaaddigu	<i>Cumaaddi (coomaadde) = haad, horror</i>
Na cawaansanaayaan	<i>Cawaansanaya = tun-jilicsanayaan, na addoonsanayaan</i>
Afrikaanka cunayaan	
Inta cudurku nagu jireen	
La carraabin gaajada	<i>Carraabin = laga adkaan</i>
Geesiga cartamayaa	
Caynaanka yuu furi	<i>Caynaanka = hoggaanka</i>
Cutubyada is-weeraray	<i>Cutubyada = guutooyinka</i>
Cidhib-gooyihii dhacay	<i>Cidhib-gooye = dabar-gooye, gumaade</i>
Ciil joogti qaylada	
Ku calaacalaysiyo	
Nabaad-guurkii ciiddiyo	<i>nabaad-guur = abaaroobid</i>
Colaaddii la kala baxay	
Calool-xumadi raagtee	<i>Calool-xumo = uur-ku-taallo</i>

Cudhka layska gawracay

*Cudhka = surka, qoorta,
hunguriga*

Waxa kuu caddayn kara

Geesiga cartamayaa

Afrikadi colka ahayd

Nabadduu ka curiyee

Curiyey = dhaliyey, unkay

Cirkoo aad u da'ay oo

inta cuudku wada dhalo

Laga maalin caanaha

Markaan curuqyadeenniyo

Curuqyada = waaxyaha

Cududdeenna maallee

Cududda = awoodda, xoogga

Ciiddeenna qodannee

Canba uu ka soo baxo

Ceeryoomo dahabkeen

Dhammaan caafimaadnee

Nabad lagu caweeyana

Geesiga cartamayaa

Caynaanka furayaa.

QAYBTA LABAAD

SAMATALIS I

Inta aynaan u gonda-degin murtida arartan, waxaan jecelahay inaan iftiimiyo in yar kooban sabta keentay inay qaybaha 1 aad iyo 2 aad isku hor-dhac qudha yeeshaan, oo midiba gaarkeed aan ugu samayn waayey arar goonni ah. Ma aha in loo qaato sababta inay ka dambayso labada oo isku mawduuc qudha ka hadkaaya keliya ee waxay ahaayeen furitaankii iyo xidhitaankii shirkii dibu heshiisiinta Soomaaliyeedee Jabbuuti lagu martiqaaday, June 5 dii ilaa 11 di 1991 kii.

Inay soomaaliya u kala daadato, kaddib ridistii taliskii Maxamed Siyaad Barre ka madaxda ahaa, qurub-qurub wada col ah oo dagaallo iskula wadajira, dagaalkii ay jabhado dhaw ahi kula soo jireen taliskii Soomaaliya muddada dheer, oo aan keliya kuma fashilin inay ummadda u horseedaan nolol ka door roon tii hore, balse waxay tahli kari waayeen, midmidkood iyo guud ahanntoodba inay ummaddooda ka baajiyaan saymaha cofaabeed ee dhexdooda ka dillaacay oo wax kastoo soo maray salleello ka dhigay

Jamhuuriyadda iyo ummadda Reer Jabbuuti oo dareensan xidhiidhka walaaltinimo ee dhaqan-wadaagaa ah iskuna xidha dadka walaalahooda ah, isla mar ahaanna xusuusan is taageeriddii ka dhaxaysey, gacantii ay shacbiga Soomaaliyeed ka geysteen muddadii ay u halgamayeer gobanima dooda, isla mar ahaanna ka feejigan halista qalalaasaha soomaaliya ka bilaabmay oo sii daba-dheer aadaa cawaaqib xumida tooska ah iyo halista ay u yeelan karto nolosheeda inaanay sina uga badbaadi karin waxay dunida ugu baaqday sidii loo daba-qabatayn lahaa intaan xeedhiyo fandhaal kala dhicin, gaar ahaanna, waxay isugu yeedhay dhinacyadii is-hayay kuna guulaysatay in ay shir isasoo hor-

fadhiistaan iyagoon cidi u kala turjubaanin, kuna martigelisay
dalkeeda ilaa ay ka heshiinayeen
Maansooyinka riwaayadahanina waxay cabbirayeen
dareenkaa isaga ah oo ka dhignaa baruurdiiq, caloolyow,
murugo waayaha ku gawdiidsaday iyo kuwo baraarujin, baaq,
dhalliil iyo dhawraarimo isugu jirey, taageero iyo dhiirri-
gelin, talo waano iyo tusaalayn intii-loo hidin karayey waxba
lagala hadhin dardaraan, afeef iyo digniinba, soo-dhoweyn,
marti-soor, sahay iyo diiqaba ...

HEESTA

SOO DHAWEYN

Soo dhowaada

Soo, soo dhowaadaay

Soo, soo dhowaadaay ...

Aa, aarxibaa-ahaay

Aa, aa, aarxibaa-ahaay,

Maa, marxabbaan bikuum

Suwayee, lee biyaan feenii

Guddi yahay dhammaantiin

Soo dhowaada

Ubax dhud* iyo baar baxay

Soomaalida dhulkeedaa

Dhibta maanta taallaa

Dawladaha dhammaantood

Dhexdhexaadinaayoow:

Soo dhowaada

Talo ma dhaafaan

Ku soo dhowaada

GARBA-WEYNE LIBAAX

Godob-qabe libaax baa
Goor aanan beegayn

Godob = dakanno, aano
Beegayn = dhaadayn, fil-
aynin

Geed iigu dhuuntoo

Dhuuntay = gabbaday,
dhabbaray

Garbaha i haleeloo
Ila gaadhay micdiyada
Inta u i gilgilay buu

Haleelay = qabsaday

Iga guud abraaroo
Geelii an dhaqay iyo
Gabannadii an dhalay buu
Giddigood kaxaystuu

Abraar = booddo

Geedkaa la hoos galay
Anna gocasho iyo ciil

Giddigood = gebigood,
dhammaantood

Gego madhan la joogaa
Gardarrada intaa le'eg
Gumaadaysa maatida
Sidaan uga gilgilan-laa
Inaan goosto weeyaan
Waa ged aniga ii taal ...

Gocasho = ciil-kaambi,
hibasho

Goosto = go'aansado

II

Waheey guul-darridayda
Godob aanan hadhayniyo
Ma gef baan dugsadaa ?

Guul-darro = jab

Gardarrooyin badheedhiyo

gef = qalad
dugsadaa = eegtaa
badheedh-caddaan, aan
geed loogu soo gabban

Ma ciilbaa igu gaaxdeyoon
Hurdadii gam'i waayey?
Ma geydh baa igu raagtayoon
Intaan guuxay la reemay?
Ma geelaan dhaqanaayiyo
Lo'dii giirka lahayd iyo

Geydh = ciil, cadho
Guuxay = taahay, goohay

Idihii goroddii iyo
Awrkii goolka ahaayee

*Giir = midab is-ku-
dhafan*
Gorodda = madax-madoow

Uu ku guurayey reerku baa
Garba-weyne libaax
Miciidii godgodnayd iyo
Intuu gawsaha saaray
Halkaa geedka guntiisa
Ku gumaaday dorraad ?
Ma gaaridii an qabaayiyo
Gabdhihii aan dhalayee

Guntiisa-jirridiisa

Qabaayey = ii dhaxday

Guulle uu iga beeriyo
Gabannadii an jeclaabaa

*Gabannadii = wiilal,
innammo*

Geeriyooday dhammaan?
Ma odayadii gar yaqaankiyo
Gacalkii an lahaa baa
Gebigoodba la waayey?
Waxba yaanan ku goohine
Garba-weyne libaax
Ilaa qoorta la gooyo

Illeyn gaabsani maayoo

*Gaabsan = joogsan
maayo*

Guushii buu la hurdaa
Halkaa geedka guntiisee
Geddi aan ka falaayo
Anigaa garanaayee
Waa inaan gudintaydiyo
Golxadkayga afaystoo

*Gol-xad = billaawe,
abley*

Gantaashaan ku ridaayiyo
Gumucii u diyaarshoo
Halkaa geedka guntiisa
Godka uu ka samaystay
Galabta ugu dhacaa

godka = hogga

III

Aabbahay goblanyeey
Aarka gaaddada weyn-leh

*goblan = ubad la'aan
gaaddo = qaarka sare,
shafka*

Intuu geedkan xeraystuu
Gaaridii an qabaayiyo
Gabadhii iyo wiilkiyo
Idihii iyo geeli
Gebigoodba shidhaystuu

*Shidhaystay = qashay,
dubaaxsaday,
dubtey = soshay*

Golahaa ku dubtey
Anna guul-darridayda
Ma ciil baan gami'i waayey?
Waa inaan guntadaayoon
Gaashaankayga safaystoon
Gamuunkayga afaystoon
Geesaha dhiigga daraa ...!
Aabbahay goblanyeey

IV

Maahmaahbaa ku go'nayd
 Ragba raasa ka guur
 Marbay taladii go'dee
 Rag uun gaarka u ahayd
 Niyada soo geli jirtiyo
 Hammadi kugu gaagaxdaa
 Sidii waxad goommantoo
 Xiniinyihi kaa go'een
 Naftaada guhaadisaa
 Waqtigu gees kaa maraa
 Marbay guul gudashadeed
 Shaqada gees uga baxdaa
 Gasiinkiyo dhuunigaad
 Afkaa soo gelin lahayd
 Gacmaha uga dhaarataa
 Gaajadu kugu raasuqdaa
 Ha qado gaws-kani tidhaa
 Marbaa guri inad dhistiyo
 Jacayl gabadh lala galaa
 Guur xaaraan kaa noqdaa
 Wax kale gorodda u lushaa
 Wixii tiisu ay gashee
 Geeriyooni dantiisee
 Madaafiic aan ku garaacnoo
 Geedka xoog kaga saarno

Raaso = qormo, guri

*Gaagaaxdaa = cabbudha
 ceshada*

Goomman = dhufaanan

guhaadisaa = canaanataa

*Gasiin-cunto, dheef,
 dhuuni*

dhaarataa = u diiddaa

raasuqdaa = khamiirtaa

Ha qado = yaanu wax cunin

galaa-dhex maraa

xaaraan-bannaanayn, kaa

xarriman yahay

*madaafiic = hubka cul-
 culus*

GABAY
DHALIIL

I) Afriikada garaadkeedu waa
Gaajo-beel doone
Gobanimo ma sooryeyso iyo
Gogol xalaaleede
Ninkastaa wuxuu gaadayaa
Googo' lacageede
Gaawaha inay buuxisay Gaadh
is-leedahaye

Iyadoon galley beerannoon
Hawl u gaballaaxsan
Gawsaha markay cadayatiyo
Micida gayr-gayran
Garaw aanay qodan bay rabtaa
Inay ku goysaaye
Waxay gacanta hoos haysataa
Guri shisheeyaade
Adawgeed ninkii gawracee
Gooyey hilibkeeda
Iyadana godkeeda u qoday
Daba guclaysaaye
Dhawritadu markay gaabatay
Ini ka gaajooto
Iyadaysku wada gaydhatoo
Waa geddaan rabaye
Kumanyaal markay gawracdee
Gawda laga saaro

*Gaajo-beel-doon =
dhadhamo raadis*

Sooryeeyo = ciseeyo

Gaadayaa = u gabbanayaa

*Gaawe = dhiil, doobi,
hadhuub*

*Gaballaaxsan = u
dhaqaaqin, qabanin*

Qodan = beeranin

Adawgeed = aabbaheed

Godkeeda = xabaasheeda

Guclaysaa = oroddaa

Dhawrto = kaalmo,

*Gaydhata = cadho-
burburta*

Anna googgo'ii soo hadhaan	<i>Googo' = wax yar</i>
Dibu gardaadshaaye	<i>Gardaadshaa =</i> <i>barbaariyaa</i>
Go'yaal iyo gasiin iyo markaan	<i>Guunyo = xoolo, hanti,</i> <i>lacag</i>
Guunyo badan siiyo	
Ninba geenyadii uu dhaluu	
Golaha keenaaye	<i>Golaha = fagaaraha,</i> <i>madasha</i>
Anigaa geblaha lay tumaa Goor	
iyo ayaane	
Garsooraan haddeed u dallacoo	<i>Garsoore = xaakim, gar-</i> <i>yaqaanka</i>
Layma guud maro e	
Goconsada markii an u tumee	
Laysla garanwaayo	
Jannaaliyo Gadiid iyo markii	
Gaydhba loo yeedho	
Gadh-caddaadiyaashii markaan	<i>Shawro = shiro, faqo</i>
Goonni ula shawro	
Warkii gudaha reeraha markii	<i>Gaacsho = taabto,</i> <i>dhiibo</i>
Laygu wada gaacsho	
Ninkastaa wuxuu gocan	<i>gocan = tabanayo</i>
markaan Geliyo dooseega*	
Usha geedka laga goynayaan	<i>usha (ul) = dhengedda,</i> <i>laanta</i>
Gibir* ka qaadaaye	
Hadal iyo go'aankii waxaan	<i>Gooyey = dhammeeyey</i>
Talo ku soo gooyey	
Guntimahaan Afriikada u	<i>Guntimaha = dabinnada</i>
xidhay Way ku googo'ie	
Gu'yaal iyo gu'yaal badan	
hadday Baadho gudaheeda	
Gantaalaha halkii an kaga ridi	
Waanay garanaynne	

Ilaa suurto gaadhayso oo
Laysla gubanaayo
Go'ayeey Afriikaanka waa
nood* u goonniyahe
Siday nolol u goobaabiyaan
Gool* ma dhaliyaane

*gubanaayo = shuf-
beelayo*

AFRIKADA SADKEEDII

2) Afriikada sadkeedii

*Sadkeedii = saamigeedii,
qaybteedii*Waa horaa la soortee
Samir qaata baan idhi*Soortay = saanyaday,
qaybsaday*Dabaylaha dhacaayiyo
Dilka iyo masiibada
U diyaar noqdaan idhi
Tab-qabyaaladeediyo
Taariikh ninkii wada
Isagaa ku-taagane
Ha la tiiriyaan idhi*Masiibada = qalalaasaha**Tiiriyo = taageero,
caawiyo*Biyo ma leh dhulkiinnuye
Haddaad beero qodataan
Noloshaa ba'aysee
Ka banbaansadaan idhi
Banbaansada-iska jira
Lacagtiyo mushaaradu
Hadday idinku fillaanayn*Qodataan = falataan
Ba'aysa = xumaanaysa**fillaanayn = deeqaynin,
kefaynaynin
qolo = qayb, koox*Hadba qolo an siiyee
Isku deysta baan idhi
Haddii uu dagaal dhaco
Lagu dilo rag kaa mida
Anigaa ka dooxiye
Ha u diririnaan idhi
Dariiqaa runteen furay
Kuwa imminka diiddani
Bal maxay dareemeen?*ka dooxiye = ka matajinne
Diririna = dagaallamina**imminka = hadda, xilligan
dareemeen = dhaadeen*

HUNGURI WAD MA ARKO

Waqti aad u gun-dheer iyo
 Ka gu'aal ka gu'aal baan
 Libaaxii geedkan gelaayee
 Guunyadaydii idleeyey
 Gallad kuuma samaynnoo
 Hawl yaraan kama guurine
 Gumucyo aan ku asqeeyiyo
 Gantaal baan kaga saaray
 Madfacaan ku genaayey baa
 Ummaaddii geyigeenna
 Dhammaantood gam ka siiyey
 Maydka goobaha yaallana
 Gebigood anigaa lehe
 Hadhkan gooddiyadiisiyo

 Gudihiiisa qabaw
 Goonni baan u mutaystoo

 Layla soo geli maayo
 Inta reer Garab-Daaq
 Maanta geeridu qaadeey
 Goblameen dumarkoodu
 Tiradadood garan maayo
 Aaway faarax Gadh Weyne
 Sawtan qoortu gamuuntee
 Gaskii meeshani yaallo

 Lugihii Gorod aaway
 Gacmihii Cabdi Buuxna

*idleeyey = dhammaayey**gallad = waxtar**asqeeyey = u nacay**gemaayey = ridayey**gayiga = waddanka**gam = ibir*

*gooddiyada =
 cidhifyada, dacallada*

*goonni = gaar**mutaystay = xaq, yeeshay**gamuuntay = go'day*

*gaskii = sayntii,
 timihii*

Saw kuwaa gummudmee
Garbaa ay ku sinmeen
Wixii aan ka gubtey
Eey galiilyootay naftaydu
Ma gadaala dhalkii
Reer Galool iyo Faarax
Shalay aan gacan haynee
Na gaadhayn weligood
Garabkayga is-taaginee
Aan gumeysan jirnaa
Annagoo reer Garas ahoo
Waxa Geeska ku nool
Gebigood u adkaynoo
Ugu guunyo badhnaynoon
Cidi aan nala guulin baa

Galabta noo bu'aya
Anoo taa ka gubtay
Geedkaa raaxada weyn leh
Goonni baan u mutaystoo
Layla soo geli maayee
Nin waloowba go'aankan
Dhegahaaga gasho
Ninkii soo gardarroodee
Inuu geedkan fadhiisto
Damaciisu u geeyoow

Innagaysla go 'aynnee
Dubaaqaaga gasho
Geeribaan ka xigaaye
Guul ciyaar lagu taabo

gummudmay = gammuurmay

Galiilyo = jidhiidhico

*Guulin = wadaagin, nagu
qordinin*

Bu'aya = qudhinaya

gasho = u raarid

*Damaciisu = hunguri ka
galo*

*Dubaaqa = niyada,
Ka xigaa = ka door
bidayaa
taabo = lagu helo*

Hawlyari loogu gam'o
Goormaynoogu dambaysey
Go'i waa doqoneey

II

Gurboodkii yaryaraa iyo

*gurbood = ciyaal,
barbaar*

Dhallintii gebigeedba

Ummaddii gayigaygu

Geedkan bay ku dhinteene

Inaan gooni u sheegtoo

Gudihiisa fadhiistana

Anigaa gar u yeeshay

Ninkii soo gal-yidhaana

Inaan qoorta ka gooyaan

Taladii ku guddoontay

guddoon = go'aan

III

Nimankaan gurbamaayoow

Gudcurbaad socotanne

Giddiigiin i dhegeysta

Anigaa गयाal badan

Cidla-gale ahaan jirey

Anigay गयाal badan

Dhibaatadu i guud tiil

Cidla-gale anaahaa

Geeridu ku badan tahay

Gees kastoo la eegana

Geedkani anayska leh

Niinna iima soo galo

Qofna ilama soo galo

*gurxan = qawdhan
gudcur = habeen madaw*

*cidla gale = dibad,
gale dibad joog*

guud tiil = i haysatey

eegana = dayaba

Gogol ilama dhigan karo

IV

Gurboodkii yaryaraayoow

Taariikhdaad u gefteene

Anaa geedkan lahaa

Kuwii ii goglayee

Gogosha ii dhigayoow

Ma geydaan taladiisoo

Ma gaadhaan malihiisoo

Aniga waa gurigaygiyo

Aqalkii aan gelayey

Markii geedka wanaagsan

Shalay loo gurmanaayeyna

Anaa ciidammo gaariyo

Intoon guuto kaxaystay

Keliday gabban waayoo

Libaaxii geedka ka saaray

Ninkii soo gal yidhaahdoow

Hooyadaa gacaloo

Dambarkii godalkeeda

Gu' hore aad ka jaqday

Baad gadaal ka xusuusan

Xorriyooy goblantay

Gobanimoooy hoyatay

Gayigoow samir qaado

Gambooleyda ku nooleey

geydaan = uma qalantaan

*Gaadhdhaan = ma fulin
kartaan*

Gelayey = u hoyanayey

*gabbasho = laabasho,
waabasho*

saaray = bixiyey, eryey

*dambar = caanaha ugu
horreeya ee neefka
dhalay laga liso*

Jaqday = nuugtay

hoyatay = god gashay

samir = quus qaado

*gambooley = haweenka la
qabo*

Goosta weerka asayda

*weerka asayda = marada
hengesha, marada oorida
saygeedu dhintay ay
xidhato*

U guddoonta belaayo
Kol haddii gudahaaga
Garanwaa ku murmaayo
Ninba meelay u gaadho waa
inoo guṃucaa
Ninba waxay u goysaba waa
inoo gubasho
Ninba heeru ku gaadho waa
inoo kala go'
Ninba geesu u eertaba waa
inoo kala guur

eerto = ciirsado

(Hees)

SOOMAALI BAA TIDHI

I

Gobannimo tis-qaaddoo

tis-qaad = taabba-gal

Adduunyada la taaloo

Tirsan baan ahaa

Sharaf taabba qaaddoo

Tog barwaaqo joogtoo

tog = doox

Tiigsanaysa nololoo

tiigsanaysa = higsanaysa

Toosan baan ahaa

toosan = qumman, hagaagsan

Dadkaa kala tegaa

Kala tega = kala firdha

Tabaalada iigu wacan

tabaalo = taws, waxyeello

Tummaataa igu fogaatay

tummaati = nabarka eebada

gacantu la socoto

Laftii taaggaa i jaban

Tintayda dabbaa ka bixi

Taftaydaa bannaanka taal

taftayda = cawradayda

Waxaan tebayaa aqoon

tebayaa = waxa iga maqan

Dadkoo isku tiirsadoo

tiirsada = is-cuskada

Wanaag lagu toosiye

toosiyo = hagaajiyo

Waaxaad talo iga qortaan:

"Markaan taag yaray

taag = itaal, tamar

Ninkii wax i tara

tara = gacansiiya,

gargaara

Waxan ku tashaday

Markan tamar-galo

tamar-gal = taabbaqaad

Inaan anna taakuleeyaa"

taakuleeyaa = gargaaraa

Soomaali baa tidhi

II

Midnimo tamaraysatoo

tamaraysatay =

Tusmada loo xaadhayoo

xoogaysatey

*tusmada = qormada, guriga
ay degeysey*

Geesi tamaro waaweyn

Dhexdooda ka toosiyoo

toosi = kacdo, ka dhalato

Soomaali ku tiirsatoon

La taaban haddaan ahaa

*la taaban = laga baqo,
laga dambeeyo*

Maantooy talo iga xun tahay

iga xuntay = iga baahdey

Waqtigu tiir igu xidhxidhay

Tabcada ay igu rogeen

tabco = mija xaabo

Kuwii aan taba baree

Tacsiinta u soo dhigeen

Tunkayga ku qaadi jirey

*tunkayga = degtayda,
dushayda*

Taariikhdaan eegayaa

eegayaa = dhawrayaa

Runbaan tuurka u fadhiyi

tuurka = taagga

fadhiyi = ku sugi

Waxaad talo iga qortaan:

"Markaan taag yaray

Ninkii wax i tara

Waxan ku tashaday

Markaan tamar-galo

Inaan anna taakuleeyaa"

Soomaali baa tidhi

TIX
TIRTIRSIIN

Cilmigiisu badnaa
Cimrigaaga oo raagay
Cayn kastuu ku tusaaye
Soomaalaay cawadaadi
Cisigaagiyo nuurki

raagay = in badan jira
cayn = nooc
cawadaadi = ayaankaagi
cisigaa = sharaftaa,
karaamadaa

Calankaagii adkaadee
Caan baxee la yaqaanney
Waxaad cooddi lahayd
Iyaba waa calafe
Ma caynkanuu ku dambeeyey
Anaa caaro ku dheeriyo
Annagaa curad ahoo

cooddi = xoog, tamar
calafe = nasiibe
caynkan = sidan

Cid kastaw talinayna
Soomaali waa cilladdeeda
Waana caado ay dhaafin

curad = walaalaha ka
ugu da' weyn

Waana tay ku curyaantee
Caynkaa maanta ka yeeshay
Ilaaheenu cadaab iyo
Badi maayo cidhiidhiyoo
Jannaduu ku casuumiye

cillad = iin, nuqsan
dhaafin = daynin, ka
waantoobin
curyaantay = naafawday

Abwaankii caanka ahaayee
Cabdillahi Suldaan
Codkiisii loo bogayee

cidhiidhi = diiqad
casuumi = martiqaadi,
ka waraabin

loo bogey = la
jeclaaday

Intuu ciid nala joogey
Qabiil waa cuduroo
Soomaalaay waa cadawgaa
Immisuu ku cabaaduu
Carrabkiisa ku daashey
Ceebtuu kaaga digaayey

Ma caadhdhaad geliseen
Wuxuu kuu cabbiraayey

Caddaan maw aragteen
Aaway ciidammadii
Cududdoodu adkaatee
Cadaawgoodu ka waabtay

Aaway cuurki barbaartiyo
Culimadii waddanku

Aaway ciil-tireyaashi
Culuunta heer fog ka gaadhee
Cilmiga fiican lahaa
Aaway cawradihii
Aaway cuudki badnaayeey

Caanihiisu ku deeqiyo
Carradii dihinayd

Waxba yaanan calaacal

Calooshayda ku hiifine
Ninka aan cawadaadiyo
Cisigaaga jeclayni
Ceebtuu kaa arkayo

ciid = ifka, noolaa

cadaw = nacab

cabaaduu = dhawaaquu

*kaaga digaayey = kaa
waaninayey*

caadhdhaad =

*cabbiraayey =
sheegayey, tilmaamayey*

*waabtay = weeday
mildhaawayey*

*culimadii = agoon -
yahankii*

cawrado = gabdho

*cuudkii = xoolihii
noolaa*

deeqay = fillaaday

*dihinayd = aan la
maalin*

*calaacal = hiirtaanyo,
hiif-hiif*

Hiifin = canaan

Caddaan kuuguma sheegee
Waxaan caawa ahaan
Codkaydiinku gubaayo
Ceeb la'aan u hadlaayo

gubaayo = kulaylinayo
ceeb = fadeexad,
cambaar

Cadkeennaa isku yaalloo
Canaantu waa tirtirsiin

tirtirsiin = dhiirri-
gelin

(Hees)
XUJO

Wixii dhacay

Waxa aad dhigteen

*dhigteen = samayseen,
yeesheen*

Hadallada la soo dhuray

Dhegihiinna geliyoo, dhegeysta

Dhallintii waddankiinniyo

Hooyaadii dhabarka

Dhallaankay ku siddey

dhallaanka = ubadka

Odayaashii dhulkiinna

Bal maxay ku dhinteen?

Maxaa dhiiggu ku daatay?

Dhismahaw dumiseen?

dumiseen = burburiseen

Dhaqankii u rogteen?

rogteen = dooriseen

Dheemmankii iyo luulki

Dhoobadiinnu lahayd

Bal maxaad u dhacdeen?

dacdeen = boobteen

Dhaxalkiinna dambe

*dhaxalkiina =
aayihiinnaa dambe*

Bal maxaad u dhigteen?

Kuwa dhalani dooneen

Dhibta taalla ogeyn

taalla = jirta, joogta

Dheef maxaa u taal?

Xoolo dhaqatadiinnii

*xoolo-dhaqato = xoolo
jir*

Dhankay maanta jiraan?

Gabay
GOL DALOOL

I

Gaadiidku heeryada marbuu
Gees u badiyaaye
Nin guhaad qabaayina marbuu
Xadhiga goostaaye
Afrikaay cadaawaha na galay
Ee na kala goostay
Ee geesiyaashaan dhalliyo
Guraya maahayska
Ee guunyadeennii dhashiyo
Ganida maalaaya
Gayigana intuu gebi hantiyey
Guraya maadhkiisa
Gol-daloolo badaneey Afriik
Waanaad garanayne
Innagoo dhammaan goommanoo
Gaajo macaluullay
Bahalkaa gujada nagu hayee
Ganacu weynaadey
Ninna kama galiilyoon xumaha
Gogosha noo yaalle
Mar haddaan gumawnoon
dagaal Galabta qaadaynin
Gaashaan haddaan ula tegeyn
Gamasyo dhiigaysan
Xiniinyaa in laynaga guraa
Nagu gar weeyaane

Guhaad = gawdh, canaan

Cadaawaha = colka

Ganida =

*Maadhkiisa = hantida
khayraadkiisa*

*goomman = goolmoon
macaluullay = u
dhiimanaya*

ganacu = calooshu

*Gamas = hubka lagu
dagaallmo*

Inaynaan haween guur ku deyin
Nagu gar weeyaane
Gabdho iyo inaan wiil la dhalin
Nagu gar weeyaane
Maxaad guri yagleeshaa adaa
Gabay xilkaagiiye

*Yagleel = ood
Gabay = gudan kari
waayey*

Geeraar

II

Maa adigaa wax taraayoo

*Taraya = qabanaya,
kordhinaya*

Raggan aad u tayiisteed

*Tayiistay = yaraysatay,
xaqirtay*

Ku talbiistay gidaarka

Toosinaaya in dhoow

Tafahaaga bal eed

*tafaha = taagta,
itaalka*

Toosin baa kugu fiicane

Raggii aan is guraynee

Godobtu ay na dhex taallee

Gu'yaal aan ku maqnaayee

Inaan guusha ka hooyo

*ka hooyo = ka helo,
libaysto*

Go'aankaygu ahaaye

Ilma guud mad madoobe

Sidii geenyo xarraantay

*Xarraantay =
talaxgabtay, dekaantey
la cuno*

Sanka goolka lahaayee

Garas-geed midhihiisa

Gasiinkooda cunaayey

Midhaa geedka ku yaalliyo
Garaskaw karinaayayee
Garra-seegga ahaayeen
Macdantooda guraayaye
Gannoodeen indhahoodu

*Gannoodeen = foororeen,
wax arakaynin*

Gees kaleeto arkaynin
Loo gurguurtay habeeno
Gooni loogu wax sheegoo
Intoo loo gogol xaadhay
Galiilyooday dhammaanoo
Gibishii iska tuurayoo
Labada gees u yar joogtiba
Anay ii guddiyaanoo

Gibishii = heeryadii

*Guddiyaanoo =
tashadaan, shawraa*

Maalin aan yar guhaadshay
Ilaah baa i gargaaraye
Gacan baa dhici gaadhey
Ninka gaystay xumaantee
Ina giig la yidhaana
Anigaa garanaayee
Waa inaan la giriifoon
Golaha weyne adduunka
Geeyo oon ku ciqaabo
Maxkamad gaar ah la saaroo
Guusha aan ka helaaye
Ma gu' baa iga dhacaaya

Giriif = shaqo joojin

Dhacaaya = yaraanaya

(Hees)

SOOMAALIYEY MAQAL

Soomaaliyeey

Soomaaliyeey maqal

Waa talo sokeeyee

Sokeeye = gacal, xigto

Soomaaliyeey maqal

Geesigu siduu yidhi

Somaaliyeey maqal

Sannadahan intii dhimatayee

Saantooda lagu aasay siigada

Saantooda = haraggocda

Soomali ugu filan

Intii socotay waa hore

Soomaali ugu filan

Sabadaad qaxootiga

sabada = agagaarka

Saxariir dhibaatiyo

saxariir = silic

Inta silic la joogtaa

Soomaali ugu filan

Colaad laysku seegiyo

Wixii sebenkan ka tegey

Waa xumo socdee tuur

Beesha nabad u sahamiya

Maanta' nabad u sahamiya

Ilamaa sinnaan iyo

Samo laysku raacana

Seexan maayo geesigu

Soomaaliyeey maqal

Waa talo sokeeyee

Soomaaliyeey maqal

Geesigu siduu yidhi

Soomaaliyeey maqal
 Inta sebi la waayey
 Soddon jire la gawfacay
 Surka odayo laga jaray
 Inta dumar sadkoodiyo
 Adduunyada la seejiyo
 Aqoon yahan la soocoo
 Cilmi laga sugaayey
 Sabab li'i ku dhimatay
 Soomaali ugu filan
 Inta sacabbo caydheed
 Saakadan la joogtee

 Surmi iyo harraad iyo
 Inta gaajo solantay
 Tobankiiba waa sagaaloo
 Malyuumaad sare u dhaafe
 Colaad laysku seegiyo

 Wixii sebenkan kaa tegey

 Waa xumo socdee tuur
 Beesha nabad u sahamiya
 Maanta nabad u sahamiya
 Ilamaa sinnaan iyo
 Samo laysku raacana
 Seexan maayo geesigu

sebi = dhallaan, cayddi

surka = qoorta, madaxa

sadkoodii = calafkoodii

seejiyey = kadab-gooyey

soocay = miidhay

caydh = saboolnimo

saakadan = subaxan aynu

joogno

surmi = oon, harraad

solantay = dubantay

seegay = lagu kala

dhintay

sebankan = xilligan

kaa tegey = ku dhaafay

tuur = ka hadh, illaw

XAAL ADDUUN

"Innalladiina Farraquu Diinahum
wa kaanuu siican lasta minhum"
Sadaqallaahul Cadiim.

Addunyada oogadeeda
Dhammaan aadmiga ku nooli
Kuwaan iriqays xignee
Ul iyo diirkeed nahoow
Ayaantay iga xumayd

oogada = korka, dusha

iriqa = isir, dhalsho

*ayaan = dharaar, maalin
iga xumayd = dhibtu i
haysatey*

Awooddayduna yarayd
Kuwii abtirsiimo iyo
Abnimo iigu hiiliyoow

abnimo = ehelnimo

Aboodiga dhacay xaqayga
Ableydii aan ku diley
Afeeyee ii lisee
Addoonsiga ii nacoow
Sidaa ani oohintayda
Shalay uga uur kacdeen

*uur-kacdeen = uga jiidh-
naxdeen*

alan-ba' = eedaad

Inay anna alan-ba'iinna
Naftaydu adkaysan weydey
Kolley waad i ogtihiine
Awooddaydiyo kartida
Aqoontiyo garashadayda
Intuu Alle igu-ogyahay
Anoon irbad idinka dhimin

kartida = karaanka

Agtiinna inaan is-taago
Inaan adhaxdiinna jaban
Ogaadoon idiin gurmado
Idiin soo ururiyoo
Shirkani u abaabuloo

*adhax = laf-dhabarta
gurmado = kaco*

*u abaabulay = u qaban-
qaabiyey*

Ujeeddadu kama fogee
Ergaan ahay nabad siddee
Arliga Soomaaliyeed
Ayaamo dhoweyd horteed
Raggii u arrimini jirey
Kuwii eedeeyayee
Iblays weeyaan yidhee
Awoodda ka qaadayoow
Dadkiinnii kala ambaday
Intaad soo ururisaan
Inaad uur-ku-taalladiyo
Iimihii hore baanataan
Ayaan idinka eegayee
Ammuur aan hore u dhicin
Ayaan-darro tii ka weyn

*sidda = wadda, doonaysa
arliga = gayiga, carrada*

*u arrimini = ka talini
eedeeyey = ku kacay*

ambaday = lumay

Intood ummaddii baddeen

baanataan = dawaysaan

eegayey = sugayey

ammuur = arrin

*ayaan-darro = nasiib
xumo*

*baddeen = u horseeddeen,
ku qasabteen*

Ayaad arligii gubteen
indheer-garad iyo nin raga
Aqoontiyo garashadii
Dalkiinnu u aayi laa
Unuunka intood jarteen
Miyaad ummul taag-darrayd
Ilmaha weydaariseen

aayi-laa = dhaxli lahaa

unuunka = kurka, madaxa

*taag-darrayd = itaal
xumayd, jilicsanayd*

*weydaariseen =
dhaafiseen, seejiseen*

Miyaad tii uur lahayd
Abley kaga soo riddeen

*riddeen = dooxdeen,
tuurteen
curyaan = cagooleh*

Curyaan iyo ruux indha-la
Oo aan orodkaba karayn
Miyaad eebada darteen
Awooddaad ku loollanteen
Alle idinku dhaariyee
Arsaaqday leedahoo
Muxuu aayaheedu noqon
Haween wada agal-cad iyo

*eebo = hubka
loollanteen = hirdanteen*

Agoon daadduun ahoo
Ardaa kale kuuddoo
Dad aan asalkood ahayn
Anfaaciyo quud ka sugi
Ummadda Soomaaliyeed
Addoonsina soo martee
Ammuurtaa weli ma arag
Adduunyada laguma maqal!
Ajooy dhadhankaa mid noqoy

*arsaaq = dheef
aayaheedu = duuggeedu
agal-cad = weercad
asay, hengel, hengef*

*kuudud = yuurur
asal = isir, walcan
quud = cunto*

*ajo = biyaha uskag ah oo
urayya*

Shaydaan wuu na ambiyee
Ibleys muu noo beddelo
Ummadi weli kuma ducaysan
Ninkii aaminaa yaqaanne
Aniga aar iyo shabeel
Dugaag baan u arkayaa
Abeesiyo beyda jiifta
Markaan labadaba arkeen
Ogaadey waxay yihiin
Ammaan midna waan u waayey

Dhigtaan udub tiirinayn
Alool iyo kebed dul saar
Aqliga yidhi baa gabno ah
Halkaa aan oodda dhigay
Ujeeddadu waxa ay tahay
Indheer-garad kama ambado
Masgiid qudha uun ku jira
Eedaankuna uu u dhacay
Allaa la hortaagan-yee
Kiiyoo isu uur fayow
Imaam qudhi inu tujiyo
Ayuunbaa la ogolyee
intoo lays wada ag-kaco
Haddii mid kastaa iskii
Aayaadka u jiibiyuu

Dhankuu doono u addimo
Islaannimo kuma jirtee
Ujeeday leeyihiin
Salaaddaa lama aqbalo

Ilaahay baa yidhee
Miyaa la illawsan yahay
Mid taa u ego ag-taal
Aqoon-yare yeelkadii

Nin ragi waa ila arkaa
Addoonku hadduu dambaabo

Adduunka intuu dul-joogo
Ee aan ajashiisu gelin
Istaaq furallaw bannaan

tiirinayn = taagerayn

gabno = caana yar

ambado = habaabo

u dhacay- = loo addimay

uur-fayaw = calool-san

tujiyo = tukiyo

ag-kaco = baal yaaco

*u jiibiyo = kor uga daba
akhriyo*

*aqbalo = oggolaado, ma
qunto*

u eg = la mid ah

*yeelkadii = isagay
jirtaa*

addoonku = qofku

dambaabo = gefo, qaldamo

ajasha = hedda

bannaan = furan

Allena wuu ka aqbalaa
Arkaantana lama beddelo
Araarta an gabiyoona

*araarta = hadalka
hordhaca*

guda-galee = gonda-dego

Ujeeddada guda-galee
Soomaalaay aayahaaga
Ha aasine aayar garo
Ilaahaagana u noqo
Qabiil iyo ololihiisa
Ayaad eedaye ka joog
Awooddiyo wadajirkaa
Ayaad ku ammaanantee
Ninkii kuu uur-xumaa
Itaal aad kaga adkayd
Ayaan uun kula sugaayey
Albaab haysugu balliqin

eedday = ku jabtay

balliqin = furin

II

Aammin kii iigu dhowaayee
Ilaahbaygu ogaaye
Uurka aan ka jeclaayoow
Waqtigaa ad arkaysee
Arammideeda belaayo
Ayaanba meel irkataa
Darraad adigay ahayd
Anna maanta ahaanbay
Umalka iyo dhibteedu
Oogadayda dul-taal
Waddankaa ololaayiyo
Adhaxda liicday darteed
haddii aad aragteenoo

arammideeda = iinteeda

irkataa = cuskataa

umal = hiirtaanyo

liicday = wiiqantay

ka adkaysani waydood
Awooddaada dul-saartay
Arrin weeye wanaagsane
Anna waan oggolaaday
Halkaa taa an ku oodee
Arriin sheekhu lahaa iyo
Intii aad na farteen

oodee- = xidhee

*na farteen = nagula
dardaaranteen*

Annana waan oggolaannay
Arrin laysku lahaa iyo
Waa abaal gacaltooyo
Ballanteenu Isniin

Hees
RAGANNIMO

Adduunka haddii la rogayo	<i>rogayo = gembiyayo</i>
Miyey guntu soo ruqaysaa	<i>ruqaysaa = fuqaysaa</i>
Dadkaa raarida la dhigay	<i>dhigay = wadhay</i>
Haddaan laga deyn rag-ragashada	<i>ragragasho = ku digashada</i>
Raadkooda miyaa la baabiin	
Ciiddooda miyaa la rarayaa	
Runtii way gudhdhoo	<i>gudhdhey = abaaddey</i>
Been baa rugaha	<i>rugaha = guryaha, qormada</i>
Reeraha furtee	<i>fuurta = dejisa</i>
Ragannimo rakay,	<i>rako = meel</i>
Ku jirtaa wallee	<i>cidhiidhyoon, adag</i>
Waqti raaxa-laan	
Weli raadiyaa	
Raacdo goobayaa	<i>raacd-goob = baadi-doon</i>
Ribbataye dadoow	<i>ribbaataye = rakatay</i>
Ragaaddaye ayaa	<i>ragaaddey = naafawdey, wiiqday</i>
Maruun soo rogaal-celin	<i>rogaal-celi = soo laaban</i>
Ragannimo rakay	
Ku jirtaa wallee	
Rasaasta haddaanad joojin	
Miyaad rajo yeelanaysaan	<i>rasaasta = xabbadda</i>

Ninkaan roonaansho kuu qabin
Reerkaaga miyuu u tudhayaa?
Raqdaada miyuu ka naxayaa?
Inuu riiqdo wuu ku dhaartee
Raran lagu beddelay
Ramadkiyo nimcadi

Ragannimo rakay ku jirtaa,
Wallee

Nabsi raarmay baan
Weli raadinnaa
Raad-goobayoo
Waannu raagsannee

Yaa soo rogaal-celin?
Ragannimo rakay
Ku jirtaa
wallee

roonaansho = wanaag
u tudhayaa = u naxayaa
raqdaada = maydhkaaga
riiqdo = rafto, jabo
raran = carrada kulayl
ramadka = xoolaha
dhalay

raarmay = xannibmay

raagsannay = nagu
dheeraaday

TIX
SOOMAALIYEY HA HESHIIN

Soomaaliyeey ha heshiin

Ma habboona sidaasi

*ma habboona = ma
hagaagsana*

Taladaa isla huursani

*huursan = degebsan,
dedan*

Horay idiin boqna-goysoo

boqna-goysey = kadday

Dabkaa maanta huraaya

*huraaya = shidmaaya,
reeraa-baya*

Waa halkuu ka bilaabmee

Hantaaqadaa idiinku wacnayd

hantaaqo = nitaakho

Nin qudhoo wax hoggaanshey

qudha = keliya

Hambadii waddankiinniyo

*hambadii = intii
hadhay*

Hantiduu wada qaadannoo

Inta uuna hurayn iyo

tolkii buu ku hagaajinnoo

*hagaajin = ekeyn, u
duwi*

hanjabo goor kasta joogtiyo

*hanjabo = hatidaad,
caga juglayn*

harraad buu idinku laynne

maantaad hawlkar tihiinoo

waqti fiican hesheene

idinkoo isku heer ah

is-ku-heer = siman

nin walawba halkii

horjooge aad ka ahayd

weligaaba ku heesoo

calankaaga ku hayso

heshiis aan soconayn iyo

shirku yuu idin habsaaminne

hawlihinna ku toosa

ku toosa = ku hagaaga

GABAY
H I D D E

Hiddahay ahayd iyo markaad

eegto dhaqankeeda

Asalkeeda Soomaaliyoo

sharaflehoo awrran

Ubad wada walaaliyo iyadoo ul

iyo diirkeeda

Abtirsiinyo iyadoo gudboon odiyo

wiilkiiba

Oo aynigay tahay dhammaan lagu

ammaanaayo

Ololaha qabiilkiyo waxaad ku

ambaqaaddaanba

Aalad iyo xumaan iyo waxaad

arammi beertaanba

Aabbo iyo hooyiyo waxaad

ubaxa laysaanba

Arrafada dharaartii salaad

uunku wada iidey

ummaddii waraabe ka dhergee

aarku ku casheeyey

Maydkii ardaayada ku go'een

cidina aasaynnin

Ooryaha raggooddii lumee agasha

loo saaray

Goortuu af-garadkii dhintee lays

aqbali waayey

Awrran = xoog weyn

ubad = carruur

gudboon = maso ah

ayniga = da'da, ganka

*lumee = la waayey,
dhintay*

agal = asay, hengef

Waayeel itaal-daran kolkii loo
arxami waayey
Aqallada burburay daarahaan
idhan ka noolayn day

*arxami = waayey-
naxariisan waayey*

idhan = in yari

Aroorida dhulkaa laga dhigeen
udub ka taagnayn day
Hiddahaa indhaa laga ridee
oofta laga toogtey
Adduun-dhaqatadaa maalka iyo
awrta laga boobay

aroorida = bannaanka

oofta = feedha, docda

Urugadiyo ciilkii markii
dumarku aanyaabay
Eelaha xanuunkiyo markay
iintu wada gaadhey

urugada = ciilka

aanyaabay = anfariiray

iintu = nuqsaanta

Ammaanka iyo nabaddiyo markii
samuhu iimoobey

iimoobay = naafoobey

Arladaba markii laga qaxee
ubadku daadduumay

Ummadduba markay kala diddee
gobol agoomoobay

Gaajada dadkii la ambadee
oonku wada laayey

Idinkaa belaayada unkoo
eedda ku lahaaye

eedda = canaanta

Arlada idinkaa baaba'shoo
eedda ku lahaaye

Dabkaa ololi idinkaa shidoo
eedda ku lahaaye

shiday = huriyey

Taariikhda idinkaa ba'shoo
 eedda ku lahaaye
 Idinkays ugaadhaye nin kale
 idin ma aafeynne
 Aniga iyo anigiyo anaad
 ku amba seegteene
 Anaa qaban anaa qabani baad
 ubad ku layseene
 Calankii afkiinnii lahaa
 waad ka oroddeene
 Nin waliba amaarad u toshaad
 ku arrin weydeene
 Islaamnimo ka gudubtoo ifkiyo
 seegte aakhiro e
 Ubadkeeda gooshaa cuntee
 in isma dhantaane
 Afartaa odhaahdayda iyo erey
 canaaneed dheh
 Araarteeda maansada haddaan
 talo ku soo oodo
 Inay ururto Soomaalidii kala
 ugaadhawdey
 Oo uursamaan lagu tashado
 way ekoon tahay dheh
 Wixii hore illooba idinkoo
 Ehel walaaloobay
 Aarmiga intaad tuurtid iyo
 Eebadaad sidatid
 Inaad dibu abuurtaan nabadi
 Way ekoon tahay dheh

ba'shay = tirtiray

amba-seeg = dan-seeg

oroddeen = irdhawdeen

*amaarad = astaan,
calaamad*

gudubte = kabaxde

*goosha = libaaxa
dheddig*

canaan = hiif

oodo = xidho

ugaadhaw = irdhaw

*uur-samo = niyad
wanaag*

ekoon tahay = habboon

*aarmiga = hub casri
eebada = hubka gacan*

Is raac iyo midnimo inad dhistaan
Way ekoon tahay dheh
Aayahiinna oo laga tashado
Way ekoon tahay dheh
Inaad dibu aglooshaan nololi
Way ekoon tahay dheh
Gobannimada oydee arradan
Inad dhistaan weeye
Ummaddii horuu kala tagtood
Ururisaan weeye
Ballanka idinkoo oofinnoo
axad ku qaadaaya
Arrin mida inaad yeelataan
Way ekoon tahay dheh
Adduunyadu dhammaanteedba
way idin sugaysaaye
Eedaad inta idiinku filan
Waana aragteene
Usha dhiga is-aammina tashada
Arammidii maydha
Is aqbala is raacaa xumaan
diinka aya roone

*aglool = abuur,
yagleel*

arradan = qaawan

*oofin = fulinaya,
kasoo baxaya*

*eedaad = rafaad,
kadeed*

roon = dhaama

TIX
SAMO GOOB

Guurtida aqoontiyo

*Guurti = waayeel
samo ah*

Indheer garatadiisiyo
Sama goobayaashoow

*sama-goob = nabad-
doon*

Guddiyahay salaan guud
Maamuus an gaagixin

*maamuus = xurmo,
qaddarin*

Gobannimo ku ladhan tahay

*ku ladhan =
weheliso, ku dheehan*

Gacmo furan guddoonsada
Guddiyahay ma kala ihin
Laba geeddi dheer iyo

*geeddi-dheer =
qayaad dhulal kala
fog*

Gebiyo u dhexeeyaan

*gebiyo = hataqyo,
jarar*

Goobtana isugu yimid
Guddiyahay ma kala ihin
Gaal iyo islaamnimo

Laba kala geddiyanoo

geddiyan = kala jaad

Midba diin u gaara leh

Goobtana isugu yimid

Guddiyahay waxaan nahay

Geeskani Afriikaad

Laba Guulle wada furay

furay = dejiyey

Guddi yahay waxaan nahay

laba goof wadaagtoo

*goof = ceel gudhay,
guri*

Gallinkaba isugu xiga

gallinka = degmada

Guddiyahay waxaan nahay

Hilbo aanan kala go'in

*hilbo = jiidh isku
yaal*

Guddiyahay waxaan nahay

Geed iyo caleentii

Garashiyo xigtaan nahay

*xigto = gacal,
walaal*

Girridkeenu waa meel

girrid = jirrid

Gayigaad timaaddeen

Golihiinni weeyaan

Ma tihiin Giriig iyo

Ummad aan la garanayn

Mar labaad salaan guud

Maamuus an gaagixin

Gobannimo ku ladhan tahay

Gacmo furan guddoonsada

Immikana go'aankiyo

Shirka goobta loo yimid

Waxa gooha keeniyo

*gooha = reenka,
guuxa*

Aan u gudubno sheekada

Goodaha colloobiyo

goodaha = beelaha

Gacalkiyo xigaalada

Sharafkii ka guuriyo

Gabadh laysa siiyiyo

Guur loo xishaa jirin

xishaa = hungureeyaa

Gulufkiyo dagaallada

gulufka = weerarka

Goosatada ableeydiyo

Gudintiyo billaawaha

Waran gees biciidle ah

*gees-biciidle = af
dhuuban*

Gaashaanka dirireed

Hubka laysu wada guray

Gawraca walaalaha
Gumuca is-la beegsaday

*beegsaday = isku
quudhay*

Gabbalkii dhacaayiyo
Waagii guduutaba
Malyuumaadka go'ayyee .
Gar la'aanta lagu dilo
Gasariirka maydkee

*gasariirka =
darxumada*

Isagoon god lagu ridin
Weli guudka yaallee
Gorgorkiyo waraabuhu

*gorgorka = haadka
weyn*

Goosiga ku naaxeen
Galaayuuska ciilkiyo
Gocashada raggoodii
ilmo gabaxda naagaha
Gondahooda qoysee
Gambadii caddayd sida
Gosha ubadka lagu sido
Kuwa aan wax galabsane
Kuway laysay gaajadu
Harraadkana la golongolay
Garashada aqoontiyo
Tacliintiinna guurtee
Geba gebaha laga dhigay
Gabbalkeedi uu dumay
Guntimaha dhaqaalaha
Taariikhda gadantee
Gunta xididka loo jaray

*goosiga = quudashada
galaayuus = sawaxan*

gondaha = qoobka

galabsan = geysan

golongolay = gotay

*gabbalkeedii =
xiddigeedii*

*gadantay = aasantay,
luntay*

Geddiyaasha soo dumey

*geddiyaasha =
gebiyada
geddoomay = dumay,
burburay*

Daaraha geddoomee

Madaafiicda lagu ganay
Dhulka ciiddu gubatee
Dhirta gaasti lagu shubay
Beerihi gabnoobeen

*gabnoobeen = dhalmo
daayeen*

Midhihiina ka guureen

*ka guureen = dhalmo
daayeen*

Geyigii idlaayoon

idlaa = dhammaa

Guri maanta nool iyo

Geed la hadhsadaa jirin

Bulshada is-gumaaddiyo

Geerida la yaabka leh

Gobannimada ooydiyo

Soomaali kala go'a

Warka sida galiilyada

*galiilyada =
naxdinta,*

GUULEED maruu helay

Cabbaar buu gannoodsaday

*Cabbaar = rabbac,
qaddar*

Gadhka saaray lawyada

*gannood = fadhi
foorar ah*

Talo maaro goobkeed

Markii uu u kuur galay

*kuur-gal = ka
baaraan deg*

Galiilyada la soo toos

Labadiisa garab iyo

Geesaha intuu deyey

*deyey = eegay,
fiiriyey*

Dabadeed guntiga xidhay

Geesigu wuxuu yidhi

Gobollada Jabbuutiyo
Markii uu gumeysigu
Goobtani ka talin jirey
Iyagoo gefkii iyo

*gefki = tacaddigii,
joor-falkii*

Gardarrada badheedhka ah
Dadka lagu garaacoo
Ninba goonni loo furay
Gondahana ka xidhan yahay
Noloshuna go'doontahay
Gole habar dugaagiyo
God waraabe hoos taal
Ragannimadu gudhan tahay
Runtu geed xadhaadhiyo
Iyaduna gammoor tahay

*gammoor = gamboor,
geed xoolaha daaqaa
ku dhintaan*

Dharaartii gilgilashada
Calan guudka saaroo
Gunnimada ka hoos baxa

*gunnimada =
midiidinsiga*

Aan u qaadnay geeddiga
Kuwii hawsha nala galay
Gacantaydii midig iyo
Garabkaan ku tiirsaday
Gaashaanki cadawgiyo
Iiga hiishey gaalada

tiirsaday = cuskaday

Go'ayeey asaaggay

*hiishey (hiil) =
dhiciyey
asaaggey = qayrkay,
facay*

Beeshii gadaannayd

*gadaanneyd =
dhisnayd*

Gabbalkeed miyuu dumey

dumey = dhacay

Ma sidii gelgelintiyo
Goob laga hayaamaa

*laga hayaamay = laga
guuray*

Isagoo gasiinkiyo
Gogol uu ku seexdiyo
Gama'aba ka saahiday

*ka saahiday = ka
soomay ka caagay
shawr = shir*

Nafta goonni ula shawr
Dabadeed go'aansiga
"Galbataye Allahayoow
Gurmad baa habboon "yidhi

galbatay = tagtay

Jabhadaha war loo gee
"Gawda aan maqlaayiyo
Gumuciyo rasaasaa

gumaad = xasuuq

Dadka lagu gumaadiyo
Gantaalaha dhiguu " yidhi
Iyaguna garawsade
Gadh wadeenno beeleed

*gadh-wadeen =
hoggaa-miye
xulay = miidhay,
soocay*

Guddiyaal la soo xulay

Goob loogu wada yeedh
Isu-geynta beeshiyo
Gogol-xaadhka nabadeed

*Gogol-xaadh =
diyaarin,
qabanqaabin*

Isagoo ku guda jira
GUULEED wuxuu yidhi
" Gardarrooyinkii hore
Godobtiyo xasaasiga
Gunta reerka loo dhigay
Wixii dhacay gu'yaalladan
Idinkoon guntima furfn

Ila-guud ha laga maro
Go'aan lagu daweeyiyo

Samo lagu gunaanado

Waa in laysla gaadhaa
Guday waajibkiisii
Guddiyahay wanaagsani
Idinkoo guddoonsaday
Taladaad gorfayseen

Is-af-garanshadiinni

Guulaha ka soo baxay
Hawraarta loo guux

Ujeeddada godkeedii

Allaylehe ma gees-marin
Waa gob iyo caadkeed
Immikana go'aankiyo
Gebagebada maansadu
Waxay gobo' ku soo tidhi

Guubaabo wada jira
Waanooyin dhaxal gala

Midnimadu u gole tahay
Guddiyahay wanaagsani
Gacmaha is qabsada oo
Guul iyo walaalnimo
Ha u gurato sheekadu

*daweeyo = baanto,
bogsiiyo
gunaanado =
dhammeeyo*

*gorfayseen = ka
baanteen*

*loo guux = loo
riyaaq, lagu farxo
godkeedi =
dulucdeedii*

*gobo'-tidhi =
ururtay*

*waanooyin =
dardaaranno*

gurato = ha noqoto

TIX
WAX SHEEG;

I

Nimanyohow shilkii dhacay

shil = dacdo

Sharka iyo waxyeellada

waxyeello wadata

Soomaali lagu shiday

sharka = xumaha

Shoorkii ibliiskee

shoorkii = taladii

Shanta meel u kala raray

Belaayada shirrabanee

*shirraban = dardarta
qabta*

Dalka shirixa loo dhigay

Shiidkiyo dagaallada

shirixa = gondaha

Shaygii xumaayee

Sharafkeeda lumiye

Afrikada ku shaac baxay

shaac baxay =

caanbaxay

isagoo shamaal dhebey

shamal-dhebey =

cartamaya

Beeshani shuq soo yidhi

Shaasheeyey nabaddii

*shaashee = sadhee,
xumee*

Ina laga shakaalaa

Shirka loo haloosiyey

shakaalaa = dabraa

*loo haloosiyey = loo
qabtay*

Shaydaanka laga naar

Immikana sharmaarkaa

Sheekada inoo furi

furi = bilaabi

II

Wafdiyohow warraaqa codkayga

Maansadan walaaca ku dheehan

warraaq = qaylada

Waydiyo baroorta la weeran	<i>weeran = hengelan</i>
Wawleyda ciilka la jiipta	
Waqtiyiyo wax jooga ku saabsan	
Wafdiyoow adaan kuu wadaaye	
Waatane waraysi la yeelo	
Wayddii waxay ka hadlayso	<i>wayddii = su'aal, warso</i>
Ujeeddada markaad ku wereegto	
Wejigiyo salkeeda ogaato	<i>salkeeda = dabadeeda</i>
Ha waabanne jawaabta wax soo dheh	
Adduunyadan wanaagga ka [*]	<i>soontay = suurday diidday</i>
soontay	
Wanaag lama wadee laga weecay	<i>weecay = leexay ka beydhay</i>
Runi waa horay wehel beeshay	
Waydiyo xumaanta wareegi	
Oday baa wadoo ka wakiil ah	
Isagaa wadoo ka mas'uul ah	
Wadaaddadiina ka waabte	
Wacdi iyo xadiis lama sheego	
Waayeel ma waansho dadkiisa	<i>waayeel = oday</i>
Wafidiyohow Ujeeddada Weedha	<i>weedha = ereyga</i>
Halkii aan kuu wadey aan ku	<i>ku weecsho = ku duwo</i>
weecsho	
Soomaali weyn waddankeeda	
Waayadan walaaca ka taagan	<i>waayadan = beryahan</i>
Waydiyo xumaanta war beeshay	
Warshadaa gubtiyo wax-ku-oolka	
Beeraha warkooda la dhaafay	<i>dhaafay = daayey</i>
Waddankiyo dadkii wada gaadhay	
Idinkaa wadoo ka mas'uul ah	

Weligood dad aan kala weecan
Waddan keliya weyne ku uumay

*uumay = abuuray,
alkumay*

Diintooda wacan ku walaala
Weel qudhana dheef ku wadaaga
Idinkaa walaac ku abuuray
Idinkaa wanaagga ka leexshey

dheef = cunto, quud

*ka leexshey = ka
duwey*

Idinkaa warmaa u afeeyey
Idinkaa ku waansha is-laaya
Walcan-go'a agoonta warraaqday
Weerkiyo baroorta haweenka
Idinkaa wadoo ka mas'uula
Waayeelka soodh-ku-wabsiinta
Waracyada la laayiyo maydka
Waraabuu cunuu ku wishiirtin

waansha = hanuuniya

Weligiyo musheekhda la laayey
Idinkaa wadkooda u sababa

*wishiirin =
golomisi, goohi
musheekh = culimo
wadkooda = dhima-
shadooda*

Weji dadab walaal kala jeestay

*kala jeestay = is-
nacay*

Midnimada qabiilku wareemay
Qarannimada weydey wax-dhawra
Nimanyohow wanaag ku daweeya
Nimaanyohow wax-yeellada joogta
Lama waaraye wax-u-kaadsha
Wehel iyo wadaage ahaada
Wejigiyo qalbiga isku weecsha
Aniguna warkii an ku koobo
Walaalnimada yaan la illoobin
Waana waajib kaasi i saaran
Waaniyo wax-sheegna u qaata.

*wareemay = dhaawacay
dhawra = ilaasha*

u kaadsha = hambeeya

koobo = gabagabeeyo

HEES
SOOMAALIYEEY DAA ...

Soomaaliyeey daa,
Guddiyahay ha dagannina
Ha dagan, ha daganninaa
Doorashada kursigu
Waa derejo naar ahe
Guddiyahay ha dagnnina
Doorashada kursigu
Waa qabiil dantiisee
Doorashada kursigu
Waa dira-diraalee
Guddi yahay, ha dagannina

kursigu = derejadu

Hilbihii dadkiinnaa
Meydkii dorraad go'ay
Sawkan dibadda yaallee
Ku daboolin ciidda,
Durba inad illoowdaan
Ma dabeecaddiinnaa?
Isha kii daba
Xumaa uga dambeeyee
Maxaa keenay dooddiyo
Reer hebel halkuu degi?
Way yaabtay duniduye
Ma dilkaad ku naaxdaan?
Ma dhiiggaa durduurataan?
Ma dagaal sokeeyaa.
Dabka aad ku hurisaan?

daboolin = aasin, dedin

dooddiyo = murankiyo

hurisaan = shiddaan

Dulligiyo xumaatada
Aan daboolka saarnee
Danta guud ka wada mara.
Waxa aad ku dooddaan
Dalka yaa u talin jirey
Kee daacadoo aan doorannaa?
Sidaasay dadweynaha
Dantu ugu jirtaa ...

QAYBTA SADDEXAAD

SAMATALIS II

(HEES)
DOOR-ROONEYAAL

Door-rooneyaal

*door-roone = hor-muud,
foolaad, mudan*

Laba dar-u-heshiisoo

Derisaynu nahaye

deris = jaar

Duul wada dhashoo

duul = dad, qoon

Dusha hooyo saartiyo

Inaan nahay dad mida

Daah nagama saarree.

daah = dabool, caad

Duul wada dhashoo

Is-ku-diid ahoo

isku-diid = is-ku-midab ah

Dan-wadaag ah baan nahay

Degmadeennu waa meel

degmada = deegaanka

Degel baynu wada naal.

degel = rug, qormo, guu

Waxaad diiddan tahay buu

Jidhkayguna dareemaa.

Miyey daacadnimadiyo

Duugoobi dhalashadu

duugoobi = gaboobi

Waxaan uga dan-leeyahay

Kuwa naga dambeeyiyo

Soomaali dul ahaan

Salaan lagu dawoobiyo

dul ahaan = guud ahaan

dawoobo = caafimaado,

bogsado, reeyo'

dareensii = gaadhsii,

usheeg

Dareensiiya xiisaha

Dalkayaga ku aragtaan.

TIX
GUUBAABO

Guuleed wuxuu yidhi :
"Guddiyahay warbixin guud
Gellimmada shirkeenniyo
Guubaabo lagu daray

gellimada = wakhtiyada
guubaabo = dhiirrigelin
baraarujin

Iyo hadal garawsi leh
Guurtida Oroobbiyo
Golihii Amriikiyo
Gadh-wadeenka Aasiya
Guud ahaan adduunyadu
Gebigeed ka siman tahay
Wuxu yidhi "go'aankii
Garta lagu dhammaystiray
Waa maalin guushii
Geeridu ag-taalloo

gebigeed = dhammaanteed

ag-taal = u dhawdahay,
waxba ka xigin

Dalka loo gurmanayee
Gacmaha isu-dhiiboo
Soomaalaay is-garabsada
Dabadeed gargaariyo
Guunyo aan dhammaannoo
Gorofkiinna lagu shubo
Gallad iyo wanaag suga.

is-garabsada = is-kaashada

guunyo = mooro

Wixii taa ka goonniya
La garwaaqsan maayee

goonni = gaar ah, is ahaan
gar-waqsan maayo = yeeli
maayo, aqbali maayo

Ha ku geeddi-seegina
Anoo gaabshey maansada

Murtidana an gees marin
Hadal wuxu ku go'an yahay
Kuwa libinta gaadhee
Nabaddii guddoomee
Guulaystey maantoow
Geeddiga horuu-wada
Gun-dhiggii waddaniga

libin = guul

gun-dhig = sees, asaas

II

Ragoow qalalaasihiyo
Qabyada sebenkaa watoo

qalalaase = tala-murug

*qabyada = hawl aan
dhammayn, dhiman*

Markaad qaladdada dhaciyo
Qisooyinka eegto qaar
Qarnigii yeygii ka dhaartay
Qiyaas inan taagannahay
Quraankeenna fasiray.

taagannahay = joognaa

Qisada aan uga socdana
Haddii an idiin qayaxo
Soomaaloo qiimaheediyo
Halkay qaayo taagan tahay
Allaha Qaaddiri og-yahay
Siday u qayirantay iyo

uga socdana = uga jeedo

qayaxo = caddeeyo

qaayo = haybad, sharaf

*qayirantay = beddelan-tay,
doorsoontay*

Qasaaraha maanta gaadhay
Qareen mida inaynu nahay
Qalbiga tebayee xusuusan
Qiirada beer-laxawsigiyo

qareen = qaraabo, ehel

*qiirro = qoomammo,
tiiraanyo*

*qandhaha = xummadda,
kaarka*

Qandhaha haba ii burshee

Quruumaha taabtayoo
 Qof nooliba kuma farxine
 Qalkii qiimaha lahaa
 Markii qiiq lagu shareeray
 Raggii aan u qaylinnoow
 "Qorshaha nabad-
 raadintiinna
 Guddida loo qaybiyee

 Qoreysey haddaan ahayn
 Murtida aan qalad-tirniyo
 Halkaan runta qaabbilsinnay
 Haddaad nala qaadateen
 Qadderin bay noo tahoo
 Walaaloo is-qaban jiriyo
 Qareen run ah inaynu nahay
 Idinkaa qun-u-muujiyee
 Qormada Soomaaliyeed
 Nabaddii ka qaxdee luntée
 Dadkoo kala qaybsan iyo
 Qas iyo xumo lagu beddelay
 Haddii Qaadirkeennu keenay
 La'aanteed lama qoslee
 Qaaliga nabaddii ahayd
 Idinkoo qawlkiinna iyo
 Qalbigu meel keliya yahay
 Qaadoo waatane guddooma.

 Dadkii u qulbee u oomay
 Wax badan qiir-qiir ku jirey
 Iyadaa qiimahoodi iyo
 U soo celin quruxdiyoo

bursho (buriyo) = badsho
shareeray = shaqlay

qaybiyey = qoondeeyey, loo
xil
saaray

qalad-tirno = saxno, hufno

qaadateen = heshiiseen
qadderin = xushmo, xurmo

qormada = dalka

qaxday = tagtey

u qulbay = u baahday

Qasaaraha uga gurmane
Qalbiga jecel ee u baahan
Qaadoo waatane u geeya.

Midday qarannimadu eedday
Midnimo ay qoonsatee

Dalkii qalabaa-geddiyey

Qabiillo is-weerariyo
Qaxootiyo baahi iyo
Qudh-gooyiyo dhiigga keentay

Qabiil weeyee ka taga
Wanaagga mid qoonsadoo

Isagu qalba-qaatamiyo
Kolleey qarad-laa jiree

Qabyaalad intoo dishaan
Qabriga ku ridoo ka taga
Naftiisa ha quusiye

III

Quruxdaan arkaayiyo
Sheekadan la qoofalay

Qasdigiyo ujeeddada
Marka aan qiyaastay

Qalbiyaal walaala ah

Waa qawl ka soo baxay

Waa hadal qummaatiya

Shirkii qaylo-dhaantee

Qaban-qaabadiisii

Qorshihii ka soo baxay

eedday = ku baaba'day

*qoonsatay = ka xumaatay,
diiddey*

*qalabaa-geddi = gembi-day,
rogtay*

*qarad-le = danayste,
dhuuni-raac*

*qabriga = xabaasha
quusiye = samriye*

qoofalay = taxay, xardhay

qawl = hadal

qummaati = toosan, gar ah

qaban-qaabo = diyaarin

Qadobbada heshiiskii
Lagu duugay qalimmada
Nabad qiima-weynliyo
Waa hadiyad qaaliya
Qaadannoo guddoonsannay.

duugay = saxeexay

hadiyad = deeq, kaalmo

Mar ay qodax sarmaaneed
Qoobkaaga hoos taal
Maalin qaabka noloshiyo
Qabyo xaalku kaa yahay
Qarannimo habawdiyo
Qalalaase dirireed
Qiil lagu daweeyiyo

qoobka = raafka

xaalku = arrintu

habawday = luntay

daweeyo = bogsiiyo, baanto

Qiil = maaro

qadhaadhdhahay = ribbatay,

adag-tahay

qulub = walba-haar, welwel

Mar ay talo qadhaadhahay
Qulub iyo caloolyoow
Qalbigaagu rogan yahay
Qareen iyo sokeeyaa
Qaylada yimaaddoo
Nin ragaa ku qaabbila

qaabbila = soo dhoweeya,

ku marti-qaada

Dhibta kaala qayb-gala.
Qummanoow walaaloow
Sidaad noo qadderiseen
Qiirada la yaabka leh
Mahad weeye qurux badan
Annaguna qubuul nidhi.

qurux-badan = bilicsan

qubuul = oggol

(HEES)
HAMBALYO

Shirkii heeryada duleed
Shaydaanku hal buu lahaa
Hantaaqda hoggaan u qoday
Habaarkii waalidkood
Hiddaha liitee ka kacay
Soomaali habeen u galay
Hurdada kama toosayaan
Habaar-qabe wuxu lahaa
Hawraarta dhexdooda taal
Hangoolka anoon u qaban
Miyey is-la-heli karaan?
Halyeeyada noo kacee

hantaaq = dalluun
habaar = inkaar

hawraar = hadalka

halyeeyada =
geesiyaasha, hanaddada

GUULEED u horseedka yahay
Ujeeddada hadafka iyo

hadafka = yoolka,
himilada

Habkoodu wuxuu ahaa
Dhibaataada had iyo jeer
Inaa laga wada hadlaa
Walaalnimo heer saroo
Midnimo ku habaysantiyo
Inaa nabad lagu hirtaa

hirta = beegsadaa

Waxa hoogle
Cadawiyo wixii la hal-
maalaa, hoogle
Waxa hiil-leh
Walaalaha heshiiyaa, hiil-leh

Geesiga halgamayoow
Faariikhda hodankaad
Kaga taal halbawloo
La hilmaami maayee
Hawshii ad wadatana
Ku hungoobi mayside

hilmaami = seegi

*hungoobi = khasaari,
waayi*

Waxan kula hor-joognaa,
Gul habboon
Hambalyiyo salaan wacan.

TIX
CALOOLYOW

Aw-good ma daarine
Wuxu sii ad-adagaa
Ma aarbaa badhkood dhalay?

badhkood = qaarkood

Sawnigii indhaa xidhay?
Een idhi ha eegina
Meel ubax ka muuqdiyo
Dhulka aad u qurux-badan?

arrimiyo = taliyo
is-af-garad = heshiis

Ururrada heshiiskiyo
Nabad loo arrimiyo
Is-afgaradka yaa wada
Ka uraaya meelahan?

Waa sidee ujeeddadu?
Afrikaay gammoor iyo
Geed lagu halaagmiyo
Gocondhiyo sunbaad tahay.

gidir = gabno, gudhan

Caqligaagu waa gidir
Sallax-gaw ah weeyaan
Biyo kaama gororaan
Golihinna sare iyo
Ilaa kiinna guunka ah
Is-ma garasho dhaantaan

gororaan = dhiiqaan

guunka ah = gaboobay

*dhaantaan = ma kala
wanaagsanidin*

Waxan uga gol-leeyahay
Geed baa hadloo yidhi
"Gudimooy adoo qudhi
Ima goyn karteene
Gobolkay baa kugu jira."

Mahmaahdaa gundheertaad
Afrikaay ku gadantoo
Ninba goob u joogaba
Awr goola weeyaan
Waa lagu gabraartaa
Is-ma gacashataanoo
Gobannimiyo sharafiyo
Calanka uma guuxdaan
Cadawgiin wixii gubey
Kama gacan sarreeyaan
Kolba kii wax-garadiyo
Geesigeeda qalatooy!
Gosha tii ku haysee
Naaska u goglaysiyo

Gabdhaheeda dooxaay.
Gooruu habeen galay
Gudcurkuna madow yahay
Gurigiinna laga ooy.
Goormaad ogaataan
Gantaalaa idinku maqan
Cadawgaagu kugu ganay?

Waxay gurato mooyee
Cidna uma gargaartooy
Waxay gabasho mooyee
Cidna uma garawdooy.

Hadba dawlad garaw iyo
Galley iyo hadhuudh badan
Ii gooda haysooy.

gadantay = la mid ah

*gabraartaa = ugaadhsadaa
gacashataan = garabsataan*

guuxdaan = riyaaqdaan

qalato = shidhaysato

*goglaysey = u dhigaysey,
jaqsiinaysey*

*Kugu ganay = kugu taagay,
kugu riday*

gabasho = qariso, gaddo

Yaa googo' lacageed
Gosha iigu shuba oo
Maanta ii gurmada oo
Anna gacashadaayoon
Gogosha u dhigaayoon
Gabhahayga siiyaa
Ku gunaanad seegaay!

iigu shuba = i siiya
ii gurmada = ii kaca

Ga'da kalena waxay tahay
Dhulka gooro laga tegey
Dayaxana la guud baxay
Afrikaay gadh-weyneey
Adduunbaa galool iyo
Gole sare u waashee
Gunta hoose madhaneey
Gayigaagi hooyoo
Nimco lagu galladayoo
Macdan galalacayn iyo
Webiyadu geddoomaan
Wax ka goosan mayside
Idinkaa galaas madhan
La gaalaa-baxaayoo
U go'doomay dhawrtee
Goob lagu barbaariyo
Guri nabada diiddooy
Gabbalkaagi wuu dhacay
Sida adhiga gorodda leh
Is-ka gura madooboow ...
Taa halkaa ku gooyee

gooro = beryo aan dhaweyn

galladay = mannaystay

gooso = qabso

galaas = koob

*dhawrto = dewero,
qarafaysi*

*gabbalkaagi' =
cadceeddaadi*

Ga'da kalena waxay tahay
Godka ay ku hoyatiyo
Gurigeeda dumisooy
Gaadoow shabeel iyo
Gucummaale aariyo
Gool iyo dhasheedaay
Hadba kaw garnaqayee
Geedka uga baanee
Godobteeda diidiyo
Gacalkeeda heeraay
Gabdhaheeda ugubiyo

gucummaale = shaashle

Gool = libaax dhiddig

godobteeda = xumaanteeda

heera = dhaawaca, dila

*ugub = gabadha aan curan
ama dhalin*

Gaarida haweenkee
Gurigeeda joogtiyo
Gadh-castiyo duqaydii
Garashada lahayd iyo
Aaway gabannadaadii?
Waxba yaan ku goohine
Gaaraa bidhaan iyo
Goob lagu habsaamaay...

Gumuciyo rasaatiyo
Middiyaha ku gawraca
Gacantaad ku sidataa
Ruuxii gar-waaqsada
God-madaw ku dubatooy
Waad wada gumawdee,
Adduunyada is-kaga guur
Geeridu xaq-weeyee
Godka aakhiraw hoyo
Gegidii xisaabtiyo

gegidii = bannaankii

Geliddii qiyaamaha
Goor ay ahaataba
Nin waliba wuxuu galay
Ilaahbaa ka goyniye
Adigoon garraba jirin
Ku sug guul-darriyo ciil.

ka goyni = ganaaxi
garraba = dhannaba

Taa halkaa ku gooyaye
Ga'da kalena waxay tahay
Gar-yaqaanno taliyiyo
Guurtida aqoontee
Gurmaddada culculusee
Ninba gees ka yimiddee
Gacal iyo xigaaliyo
Garashada luntay maqan
Walaalaha is-gawracay
Soomaali kala-go'a
Intaanay guntu u ruqin
Ha la gaadho yidhiyoow
Go'aannada heshiiskiyo
Shirkii golaha loo yimid
Nin waliba garaadkii
Waydinkii ka geystaye
Anigana war iga gura :
Gebigeed Afriikaa
Gudinta isu sidatoo
Isku wada gumaaddoo
Waagii gariirraadan
Gaadhsiiyey cudurkoo
Ku gardaadshey xumahee

ruqin = fuqin, bixin

geystey = falay
gura = dhegeysta

gumaadda = xasuuqda

gardaadshey = barbaariyey

Nabaddaad u guuxdeen
Haddii loo gudboonyoo
Loo geyn Afriikada
Iyana ay garwaaqsani
Anna hay gagabisee
Guul iyo badh weeyaan.
Hadday se reer u gaartooy
Inta kale is-gubayaan
Anigaa geddiyayoo
Ninna kuma gam'aayee
Nabaddaad guntaysaan
Gabadh uguba weeyoo
Gedefaysey timahoo
Naasuhu gigmeenoo
Ninka geyaba waa ani
Iyadoon gabbaatiyo
Cidna guunyo uga sidin
Guga soo socdee dhow
Anigaaba guursane
Gogol-xaadhka nabaddiyo
Guuxiinnu waa been
Aan is-garanno goor kale

guuxdeen = riyaaqdeen
gudboon = siman

gagabiso = dawikhiso

geddiyaga = gembiyaya

gam'aayo = ledaayo

guntaysaan = dhisaysaan

gedefaysey = feedhatay

geya = guurku u bannaan
yahay

gabbaati = xoolaha
gabadha

HEES
GEEDDIGA HORU UWADA

Guga-kani shirkii dhacay
Geesiyada heshiiyee
Gacal iyo walaal iyo
Isku raacay gaashaan
Gebigeed adduunyada
Ha u gacan sarreeyaan
Indheer-garadka xaajada
Gunta hoose taabtee
Hawlaha u gogol-dhigay
Ha noolaado GUULEED.

Gacalkii colloobee

*colloobay = kala
irdhookey*

Gantaaluu ka hurayeen
Gadh-wadeennadoodiyo

*gadhwadeen =
hoggaamiye*

Guddigii midnimadaa
Gocondhadii dhextaalliyo

*gocondho = qodax
yaryar oo badan*

Godobtii daweeeyoon
Galbataye, yaanay gaaggixin.
Ka ilaasha gamashiga
Geeddiga horuu-wada.

gamashiga = gudhista

Geesiyada heshiiyoow
Garab qudha ahaada
Soomaali gobannimo
Gu'gu hawgu hooree
Nacabkii gumaadiyo
Ka ilaasha gaadaha

*hooree = da'ee
nacab = cadaw
gaadaha = tuugga*

(GABAY)
BOGAADIN

Garabkaygan midigta iyo bidix

Gacal wadaagaynno

Idinkiyo guddida iyo khalqiga

Goobtan wada jooga

Waxaad iga guddoontaan salaan

Gebi ahaantiinna

Afartaa salaan gaaban iyo

Garashadaydii dheh

Maansadan go'aankeeda iyo

xaalkeed = caadadeed

Gob iyo xaalkeed dheh

Waxaan uga gol-leeyahayna waan

Idin garwaaqsiinne

Gu'yaalkani wixii dhacay haddaan

gobol = qayb, in-yar

Gobol ka soo qaato

Soomaali kala goosantoo

*goosantay = kala
luntay*

Waayo kala guurtay

Golxad iyo billaawiyo waxay

Gudin afaysaaba

Gawraca dhexdeediyo waxay

gudur = naxli

Gudurta beertaaba

Waxa geesiyaashii la diley

*feentaa = gigaa,
cunaa*

Galawgu feentaaba

Gaarida haweenkiyo waxay

Gabadhi ooydaaba

Gayiguba markuu baaba'ee

Garabku naafoobey

Gurmadka iyo qaylada wafdiga

wafdiga = ergada

Loogu gacan-haadshey

Isagoo garwaaqsaday shirkaa

Loogu gogol xaadhey

Geeridii hadday tabatay iyo

Maydka gudaheeda

Gocashada xanuunkiyo hadday

gudimadii = hubkii

Gudimadii tuurtay

Soomaali gucun iyo hadday

Garatay xeerkeeda

Gardarradii hadday maydhay iyo

maydhay = gilgilatay

Godobti hoos taalley

Oo ay isu-guuxeen sidii

*Gol iyo neefkeeda =
neef, xoola ah iyo
ilmahii*

Gol iyo neefkeeda

Gacal iyo walaalnimo haddii

Laysu gacan qaaday

Galladdaa Ilaah baa lehoo

Mahadi gaadhaaye

Gudatay waajibkiinniyo wixii

Kula gudboonaaye

Idinkay gartiin tahay inaad

Talo guddoontaane

Waa inaad gaggaabtaan xornimo

*gaggaabta = yagleesha
liicday = wiiqantay*

Gadantayee liicday

Soo gardaadsha calankii gu'yaal

Badan agoomoobey

Geeddiga horuuwada runtay

Gobi jalleecdaaye

Guddigii heshiiskani galee

*goobta = madasha,
meesha*

Goobta kula joogey

Iyo wuxu guddoonsuhu yidhuu
Idinku guubaabshey
Godlataye waraabaha ka dhaba
Yuu gabbaanadine

*godlatay = darartay,
maggawday, maalis u
diyaar ah*

Taariikh wixii gaaggaxiyo
Gooba noloshiinna
Hurdadaa habeen lagu gam'aa
Gees ka wada jeesta
Gamcaha is-qabsada ragannimay
Guushu hadhisaaye.

*hadhisaa = magan u
tahay, jamataa*

HEES
SOKEEYAHAYOW

Sokeeyahayoow

Sad walaalku leeyahay

Kii ugu sarreeyee

Laysa siin lahaabaan

Sahay kaaga dhigayaa

Sad = saami, qurus

sahay = jid-mar

Suuradaha quraankiyo

Salaamiyo sidii roon

Ayaan kugu sagootiyey

Sabadiinna roob iyo

*sagootiyey =
dardaarmay kambalka
sabada = firkada,
duleedka guriga,
kambalka*

Saxan-saxo udgoon iyo

Sinnaan iyo walaalnimo

Sal-dhiggiinna weeyaan

Magaca Soomaaliyeed

Intoo aad sare u qaaddaan

Sidaadii hore ku noqo

Sideeda u dhawra oo

Samaantu inay negaato

Salaamee waa dardaaran.

*dhawra = ilaaliya
negaato = xasisho sal
dhigto*

TIX
GOBANIMO

Su'aal gaaban iga hoo
Gobannimadu waa maxay?
Gobannimadu waa guul
Sida aad u garateen.
Gobannimadu waa guul
Geed midho leh weeyaan
Waa meel gashiiniyo
Nimco lagu galladayoo
Gaajadu ka dheer-tahay
Marna gu'iyoo Jiilaal
Waa ceel an gudhiniyo
Webiyaal gurxamayoo
Haro wada gingiman iyo

gashiin = tayo, taransi

*haro = waro, balliyo
gingiman = buuxa,
haahanaya*

Gal xareeda weeyaan
Marna guri dugsoonoo
Guduhuna xariir yahay
Gabaddanada Jiilaal

*gabaddanada = dhaxanta,
qabawga*

Go'a laga huwanayiyo
Gal xareeda weeyaan.
Marna waa gammaan faras
Adhi iyo lo'iyoo geel
Meel guunyadaadii
Inba gees u daaqdoo
Waa godin barwaaqo ah.

gal = biyo fadhiya

godin = gotin, dooxo

Marna gooda kala tegey
Gacalkiyo xigaalada
Isu-geeya weeyaan
Marna goobta dirireed
Gardarrada shisheeyaha
Gaashaankii libintiyo
Gumuc lagaga aarsado
Gudin loo afeeyoo
Wax gumaadda weeyaan.
Marna magaca guud eed
Dadka kula gudboon tahay

Waa sharafti gaaroo
Gayigaagu leeyahay
Gobannimadu waa taas.

dirireed = dagaaleed
shisheeyaha = nacabka

aarsado = cad-goosto
loo afeeyo = loo listo

gudboon tahay = kuu eg
tahay

II

Soomaaloo milgaheediyo
Maamuusteedi luntoo
Magicii ay lahayd iyo
Muruqeedi adkaaday

Is-maandhaafka qabiilku

Masaxuu lumiyoo
Calankeedi mudnaayee
Muuqday ee la yaqaannay
Magallooti ka yeelay
Masiibadii kala geysey
Kol haddii laga maydhoo
Midnimo loogu yaboohay

milgaha = sharafta

adkaaday = xoogaystey,
riiray, gaammurey
is-maan-dhaaf = is-af
garan-waa

magallooti = naf la'aan

yaboohay = deeqay, lagu
kaalmeyey

Waa Ilaah mahaddii,
 Majaraheeda hoggaanka
 Ninka loo magacaabee
 Mas'uulka looga dhigoow :
 Ummad maamul qalloocan
 Muddo dheer ku jirto
 Macaluul iyo gaajiyo
 Miidhana uga dambaysoo
 Madaafiic iyo waaqliyo
 Moortiyeeegu asqeeyoo
 Maskaxdoodu duntay
 Sida loogu maleeyee
 Madax loogu noqdaa
 Mashaakil weeye runtiye
 Mawjadii u xumaabaad
 Muquuratood ku jirtaaye
 La malayso dadkaaga
 Macbuudkii na abuuray
 Murtidiisa quraankaan
 Miciin kaaga dhignee
 Midigtaada ku qaado
 Diinteennaan musuq-maasuq
 Madmadoow la dhalliiliyo
 Midhif aanan lahayne
 Mabda'aaga dul-saaroo
 Ummaddaa murugsan
 Si wanaagsan u moolis.

qalloocan = gurracan

muddo = waqti

macaluul = gaajo raagtey

miidho = quudsi,

dala'si, xoogid

waaqle = madfaca jiiibka

saaran

asqeeyey = dhawaweley,

waaley

maleeyo = taliyo,

hoogaamiyo

mortiyee (latin) = madfac

muquuratey = quustay

miciin = taageero,

gargaarsi

midhif = qalad, saxar

murugsan = qasan

III

Haddii uu malahaagiyo
 Mabda'aagu xumaadoo
 Maskaxdaadu habawdo
 Nin ragaad mudataayoo,

*mudataa = u irkataa, u
 aydaa, kuu baxaa
 marinka = jidka, hilinka*

Marinka kuu bixiya
 Haddii u midigtaada
 Muruqeedu xumaadoo

*muruqeedu = lixaadkeedu,
 itaalkeedu
 maaro = xal, taag*

Waxaad maaro u weydo
 Bidixdaad mudataayood
 Ku miciinsan kartaa
 Middaan taa uga jeediyo
 Murtideeda an sheego
 Markii ay magacaygiyo
 Milgihii waddankaygiyo
 Midnimadiisu dumeen
 Walaalkaygan macaan iyo
 Mataankaygi labaadee

dumeen = burbureen

Ka marooro-dillaacee

*mataano = mar calool ka
 soo wala baxay
 marooro-dillaac = hammad
 jab, niyad-jab*

Madal-weynta aqoontee
 Arrintii murugsan iyo
 Mashkalad oo dhan dawaysa
 Qayladii maqashiiyee
 masuuliin kala qaybsanoo
 Shan* meelood ka socdiyo
 Martiqaaday Adduunkee
 Murugadayda darteed
 Madashiisii gogloow.

*murugadayda = dhibaataada
 madashiisi = gurigiisi,
 golihiisi*

Miciinkii i gargaaree
Madalweynta Jabbuuti
Malahayga shirkan
Lagu maamulay maanta
Madaxiisa ka keenayoow
Madaxweyne qudhaadiyo
Mas'uuliinta kaleetaba
Abaalkii u mudnaa iyo
Mahadhooyin hadhayn iyo
Buugga meera adduunkee
Ma dhaafaanka xusuusta
Sharaf aadmi mutaystaa
Magaciinnu ku yaalloo
Waa sidaa mabda'aygu

madaxiisa = garaadkiisa

qudhdhaada = laftaada

Madaxweynuu kelidii
Maamka weyne adduunkuu
Ka muuqdaa kelidii
Mawlahaan baryayaaye
Madaxiinnuu ha raago
Magaciinnu ha waaro.

maamka = dhul-bare

raago = waaro

HEES

YIDIDILLO NABADEED

Waxaan urinayaa nabad
Ardaayadii gubtiyo
Aqalladii dumoo

*Ardaayo = goleyaal,
garab-dhig, faafyo*

Dib loo agloolay baan arkayaa	<i>Aglool = dayac-tir, kab-</i>
Dhulkii ololayoo	<i>kabid, dib u dhis</i>
Ubax ka soo baxaan eegayaa	<i>ololayey = gubtey</i>
Waxaan urinayaa nabad	
Dadkii kala ambadayee	
Isu oommanaayoo	<i>isu oommana =isu</i>
Isku soo ordaan arkayaa	<i>boholyoobay</i>
Ayaankii lumiyo	<i>ayaankii = xiddiggii,</i>
Aayihii dhulkeenoo	<i>nasiibkii</i>
Indheer-garadku soo sidaan	
Eegayaa	
Inaa eed la dhaafoo	<i>dhaafo = waantoobo</i>
In xun laga gudboo	
Lays aaminaa buu	
Uurku doonayaa	
Uur-ku-taallo iyo	
Eeddi la soo maray	
Dadkii ka ooyayoo	
Anfariirsan baan	<i>anfariir = amakaag,</i>
Aammusiinayaa	<i>yaab, argaggax</i>
Nuurkiyo astaantii	<i>astaan = calaamad,</i>
Ummaddu ay lahaydoo	<i>summad</i>
Alle keenay baan	
Wax kaloo ajala	<i>ajala = dhaawaca,</i>
Ka adkaynayaa	<i>waxyello ah, ku'gu dhaca</i>

AAMMIIN DUCADA

QAYBTA AFRAAD

SAMATALIS III

Hees

KU SALAANNAY CALANYOW

Allaah, Allaah, Allaahu Akbar
Allaah, Allaah, Allaahu Akbar
Allaah, Allaah, Allaahu Akbar

Soddonkii quraankiiyo
Salligiyo tasbiixdaan
Kugu saarnay calanyohow

Madaxdaada sare
Culimada sujuuddiyo
Sebigiyo haweenkiyo
Xoogga qalabka noo sidaa
Kuu sara-kacoo
Ku salaamay calanyohow

sebiga = dhallaanka

Wuu guurey saxalkiye

*saxalki = xumihi,
cirirki*

Samo noogu waar
Aan sidigta maallee
Samo noogu waar

Xiddigtaa sare u jeeddee
Dhiig lagu sameeyee
Shanta lagu sawiray iyo
Midabkaagu waa saddex
Sabadoo barwaaqo ah
KOOW DHEH

dhiig = midabka cas ee

Biyo saxar ku dhicin
LABA DHEH
Samada oon caad lahayn

saxar = xashiish, wasakh

*samada = cirka
caad = daruur khafiifa*

Kii lagu sameeyoow

Saableyda feedhaha iyo

Siddig dheh

Siddig dheh calanyohow

Lugahaan ku soconniyo

Siddig dheh calanyohow

Sabarkaad ku taaloo

sabarka = dhexda

Gacmahaan kugu sidaynaa

Siddig dheh

Siddig dheh calanyohow

Sannad-guuradaadii

Toban iyo shan-weeyaan

Saacad weeye toosane

toosan = qumman, habboon

Bishu juun sareedoo

sareedo = barwaaqo

Waa toddobiyo labaan soohan

soohan = isku buuxa

Dadkaagii ku sugayaa

Saaddiyo ishaartii

saaddii = saadaashii

U suurtaawdayoo

Hurdo seexan waayoo

Sacab kuu tumaayee

Samo noogu waar.

TIX
BAL DHARAARA KU HEESA

I
Hadday gobannimo helaan?
Ha soo qaadaane yaw hayn?
Hays raacaane, yaw heshiin?

II

Maahmaah sii qoto dheeriyo
Qisadaan ka hadlaayo
Qasdigeeda dhegeysta
Daacad lays qaddershiyo
Midnimaan u qalmaa
Qawl midaan ku farxaa
Qorshihii nabadeediyo
Sharafbaan ku qancaa
Waa sidaa quruxdaydu

Qoysku waa igu ceeb

Qolona waa ka dhintaayoo
qolo-qabiilo
Ima qaadi karaysoo

Qodobkayga labaad
Qalinka laygu saxeexiyo
Waa sinnaan quruxdaydu
Qareenkaygu run weeye

Qabiilna waa cadawgayga

qoto-dheer = gun-dheer

qisada = sheekada

qasdi = ujeeddo

qaddersho = xurmeeyo

qalmaa = mudanahay

qawl = hadal, mabda'

ku qancaa = i deeqda

quruxdaydu =

bilicdaydu

ceeb = qiime-dhaac,

sharaf-jab

*qaadi karayso = ka
sarreeyaa, ka cusli*

*qareenkaygu =
ehelkaygu*

III

Marka wiilku dhashee
Dhabarkiisu adkaannin

*adkaan = gahayrin,
itaalsan*

Dhaylo weeye illaynoo
Haddaan dhawr sannadood

dhaylo = mujo, curdin

Hooyadii dhab ku haynoo
Naaska ay u dhigaynnin

dhabta = laabta, gosha

Ma dhaqaaqi kareene
Wax kastoo la dhisaayaba

dhigayn = jaqsiinayn

Sidaasay u dhigmaanoo

*u dhigmaan = la mid
yihiin*

Taladii dhici weyda
Haddii aad u dhaqaaqdoo
Nafta dhaaxa hallaysood
Dhaawac baa kugu gaadhiye

dhaaxa = in badan

Dhaxalka waa la helaaye

dhaxalka = aayaha

Haddii aad dhan tihiinoo

Calankaa ku dhegteeniyo

dhegteen = cuskateen

Dhulkiinnii hantideen

hantideen = hesheen

Dhuumaalaysi ma fiicnee

Dhibi waa ta dambaysee

Calankaa dheeha madaw leh

dheeha = midabka

Haddii aan dhisme xoogliyo

Lagu tiirin dhaqaale

*lagu tiirin = kaabin,
adkayn*

Inuu dheelliyo weeyoo

dheelliyo = dhaco

Xorriyaddaa dhicisoobiye

dhicisoobi = fashili

Dhuunigii la cunaayiyo

Dhaqaalihiyo bidjeegana

*bidjeega (latin) =
miisaaniyad-*

Anaa dhiibi xaggaygee

Cid kale yaan la dhaweysan
Dhumucdaydiyo xooggiyo
Ciidankaygan la dhaarshey baa
Idiin ilaalin dhulkiinnoo
Dhufayskawgu jiraayoo
Ma qusayso dhankiinnee

*ma qusayso = xil kama
saarna*

Dherga oo iska seexdaan
Taladii ku dhammeeyee
Hadday taasi dhacaynnin
Ood i dhaafsan tihiin
Afrikaan dhaka buuriyo
Ilma Reer-Dhanna seegoow
Hashan dheegga xardhanee
Dhashayee is-lisaysuu
Ninna dhiil u hogaystuu
Qabiil laysugu dhaartiyo
Ma dhex joogto xumaane
Dhanka aad u riddaan baan
Sugayaa waqti dhoowe
Bal dharaaro ku heesa

Hees

CAAWA WAA HABEENKII

Caawa waa habeenkii

Cadawgeen jabee-

Gobannimo cuddoon

Aan curinnayee

Dadkii ciilka qabey

Caasha uu la soo kacay.

Caawa waa habeenkii

Geesigaan cabsoon

Aan caleemo-saarree

cuddoon = luxdan, xooggan

curinnay = dhalinnay

caasha = hanqalka, madaxa

*caleemo-saar = cugasho,
doorasho*

Caawa waa habeenkii

Waa ciiddayada

Caawa waa habeen

Dadka cuunkan iyo

Carradani degaa

Dawo caafimaad

Ay ku ciidayaan.

cuunkan = gallinkan

*ciidayaan = dabbaal-
degayaan*

Caawa waa habeen

Cadceeddiyo dayaxa

Iyo ciriradii

Soo caan baxeen

Caawa waa habeen

Uu calankayagu

Caadkiyo daruuraha

La cawaynayaa.

Caawa waa habeen

Waa ciiddayada

BEEN DARIIQ HA U FURIN

Ha beddelannin sheekada
 Been dariiqa haw furin
 Badbaad gudhini hays-odhan
 Nafataadana ha biimayn....
 Bulsho waxay ku negi-dahay

dariiq- = jid, waddo

Beeshuna ku dhaqantaa
 Badhaadhaha midnimadee
 Nin ibliis u baabtaan

gudhin = dhamayn

biimayn = khatar gelin

negi = deggan,
xasillan

Bohosha is-ka eegiyo
 Soo baydha lagu karin.
 An kuu biirsho waanee
 Bunduqa samo laguma helo

badhaadhe = barwaaqo

baabtay = fashay,
duufsatay

bohosha =godka

Sidii loo baaba'ayna
 Bari iyo galbeed iyo
 Adduunyada badhkood eeg.
 Ninka belo horseedaa
 Nabad lagu baristuyo

biirsho = kordhiyo

bunduq = dunbuq,
qoriga (hub)

Bar inaanu maalayn
 Beelaha agteennee
 Baahaysanaayiyo

badhkood = qaarkood

horseeda = nar-kaca

bariisto = baryo, waa
bariisto

bar = xoolo, maal

Afrikada badhkeed eeg ...
 Baaddil sacabka haw tumin
 Gar-darrana ha baayicin

baahayso = dewerso,
qarafayso

Boogaha qabiilnimo

*boogaha = iimaha,
nabarrada*

Haddii beerku kala go'o

Lama baanan karayee

*baanan = dawayn,
bogsiin*

Midnimood u baydhaa

Buruudkaa ku sugan yahay ...

buruudka = karaamada

*sugan yahay =
xidhanyay*

TIX
XUMA DUUG

Dadka Reer Jabbuutoow
Isku duubni iyo

*is-ku-duubni = wada-
jir*

Daacadnimo wax loo waa
Kala doca-docayn iyo

*doca-docayn = kala-
qaybin
daran = xun*

Qabiil baa inoo daran
Dirir iyo colaad iyo
Duullaan ha laga baxo
Wanaag lagu dedaaliyo
Nabad baa dalkaw wacan
Deggenaansho
Waxba laguma doorsado

duullaan = weerar

Deggenaansho
Wax ka doora lama helo

*doorsado' = beddesho,
siisto,
dhaafsado
doora = roon, wacan*

Dawladnimada hodanka ah
Ciiddeenna dahabka ah
Wixii dibad ka soo gala
In la daafacaa qoran...
Dantay naga dhaxaysana
Inaa laysla dayo oo
Dariiq loo baxshaa furan
Wixii dibadda yaallana
Dabayluu ha qaadeen
Wixii dixaha yaallana

hodan = qani, xoola le

dayo = garto, eego

dixaha = dooxyada

Ha xambaaro daadkuye

xambaaro = qaado, la
tago

In xumaa la duugoo

duugo = aaso, la
tirtiro

La daboolo weeyaan.

Duul walaalo aho

Iska diir-naxaayana

Ninka kala dillaalee

Diir = midab, dub
kala dillaala = kala
xada

Dab ka shidaya beeshuna

Waa dira-diraalee

dira-diraale = fidna-
wale, isku dire

Danaystuhu ha naga baxo

TIX
DARDAARAN

I

Ciidankayga la dhaarshee
Waddankay u dhasheen
Ka daboolay dhurwaagee
Qaylo dhaanta baxaysa
Dhegtaw raaricinaayee
Sida dhiiddada roobka
Dhibicda iyo dabaysha
Ka dhignaa
gurmalkooduuyoow.
Salaan dhuuxiyo laabta
Wadnaa dhiigga maraaya
Ka soo dheegay mudkiisa
Dhammaantiin iga hooya

daboolay = adkeeyey

dhiiddada = dhibicda

dheegay = jeemay
mudkiisa = jiidhkiisa

II

Ciidankii guntanaayoow
Gaashaan-dhiggii cadaawgoow
Gurmaadkii arligoow
Gargaarkii ummaddoow
Abaalkaad gudateen
Dhulka aad u gasheen
Mid go'doomaya maahee
Taariikhduu gelayaa
Gurmadaad ku jirtaan
Guunyo reer laga qaadiyo
Wax qabiilo u gaariyo

go'doomaya =
baaqsanaya

qaado = dhaco
u gaara = goonniya

Ma ahayn gundhiggiisuye
Waa inaad garataan.
Haddaad weerar gashaanna
Weligiin gef xumaantiyo

*gef = qalad, deel-
qaaf, godob*

Eed ayaanan la geysan-
Yaan la laynnin gurboodka
Waayeelkeenna gaboobayna
Ka ilaasha guhaadda

gurbood = carruurta

*guhaadda =
hanjabaadda, gaw
dhiska*

Giddigoodba haweenka
Ganbo tay ku xidhnayd iyo
Gabdhaa yaan laga oohin
Guryaha yaanan la baadhan
Nabaddaa geyigeenna
Kii ku soo gar-darrooda
Inaad gaadh ka tihiin
Waa inaad garataane
Dubaaqiinna gesha.

*dubaaqiinna =
niyaddiinna*

III

Gurmade soo gaadhayaal
Guddoonsada waxa tihiin
Gayigan cududdiisa iyo

*cududdiisa =
muruqiisa, awooddiisa*

Gaashaanka runtaa tihiin.
Ilaalada gobannimada
Kuwaa guntigaw xidhiyo
Garabka midig baad tihiin
Geeshkii xaqa eegayee

Dhammaan lagu wada gam'iyoo
Gaadhkii calankaad tihiin
Afriikada waxa gubee
Sidaa u go'doomiyiyo
Qabiilna ma geli kartaan
Wixii gardarroonayee
Nabadda u gefaaya baad
Xilkiinna ka gudan kartaan
Sidaa ku guddooma talo.

gam'o = ledo

xilkiinna = waajibkiin

(Hees)

DABLE DHAARSAN

Dable dhaarsan baan ahay

Xooggii dalkaan ahay

Derbi aan la marin iyo

Waxaan ahay duubi adag

derbi = gidaar

*duubi = xoog, muruq,
cudud*

Waxaan ahay waran wax dila.

Dabkoo ololayaan

Dalaq idhaahdaa.

*dalaq = daf, ku
dhacaa*

Daljirkaan baqaynninee

Dib u laaban baan ahay

*laaban = waaban,
joogsan*

Wadnahaygu dalawdiyo

*dalawda = galawda,
baqdin*

Ma yaqaanno digigixa

Ninka neceb danaystahee

digigixa = naxdinta

*neceb = diiddan, la
cola*

Wanaag doonayaan ahay

Dan wadaag nin jeceloo

Qabiil diiddan baan ahay...

Geesigaan la daginee

Ka-digtoon tukaha ee

Dardartii shabeelkiyo

dagin = sirin, gaadin

*dardarta = jaan-
fudaydka,*

firfircoonida

*daymada = jaaha,
eegmada*

Daymada libaaxa-lee

Lagu diirsadaan ahay...

Gobannimada dayrkiyo

diirsado = ididiisho

Daryeelkeedi baan ahay

*daryeel = xannaano,
dayactir*

Dawliskii midnimadiyo

Dawankeedi baan ahay

dawan = koor bir ah

Dugsi nabadduu huruddoo

*dugsi = gabbood,
dadab*

Dejinaaya baan ahay.

Hadday taladu durugtana

Cirka danab ka soo dhiciyo

Duufaan qarxaan ahay

*duufaan = dabayl
xooggan*

Weli duula baan ahay

duula = lala, haada

Ninka ugu dul-qaad badan

Dunidoo dhan baan ahay

Ninka ugu dedaal badan

Dunidoo dhan baan ahay

Ninka ugu dareen badan

Dunidoo dhan baan ahay

Daafaca dhulkaan ahay

daafaca = badbaadiya

Diintaan ku dhaartee

Qalbi daacadaan ahay.

JOOJIS

GABAY

WALAAL INUU MACAAN YAHAY

Walaal inu macaan yahay ninkii	<i>madi = ninka rag</i>
Madi ahaa baa og	<i>kale ay la dhalan</i>
Inay gaajo malag tahay ninkii	<i>malag = dilaa</i>
Mooro daran baa og	<i>mooro daran = caydh</i>
Middaan uga gol-leeyahay haddaan	
Idin mushaaxsiiyo	
Nin mucaaridiyo xaafidkoow	<i>xaafid = mu'ayid,</i>
Waa mid kula taalle	<i>muxaafid</i>
Maqaniyo ka joogoow anaa	<i>mahiibsiin = idin</i>
Idin mahiibsiinne	<i>guddoonsiin</i>
Nin xumaan maddaystaa xornimo	<i>maddaystaa =</i>
Maalin kari waaye	<i>maaxsadaa</i>
Magligiyo haddaan waranka iyo	<i>magli = billaawe</i>
Mudaca soofaynno	<i>mudaca = bir af</i>
	<i>fiiqan</i>
Maamuusta gobannimo haddaan	<i>dhawrin-ilaalin</i>
Dhawrin magaceeda	
Haddii calanka meel lagaga dhacoo	<i>lagu miiso = lagu</i>
Weerar lagu miiso	<i>qaado</i>
Afrikada wixii madhiyey baan	<i>milicsanaysaan</i>
Milicsanaynaaye	<i>dusanaysaan</i>
Maashii bukootiyo haddaynaan	<i>maashii = nabarkii</i>
Arammidii maydhin	<i>arammi = dhullux,</i>
	<i>iin</i>
Masiibada haddaan daawanniyo	
Maydka garabkeenna	
Murugtiyo haddaan godobta iyo	<i>manuda = diiddada</i>
Manuda xoogaynno	

maatida halkaan dhigi lahayn Mal	
aan is-weyddiinno	
Halkaan maalka daaqsiin lahayn	<i>daaqsiin = foofin</i>
Mal aan is-weyddiinno	
malkadaa sidii looga bixi Mal aan	<i>malko = marin</i>
is-weyddiinno	
Maqalka iyo araggaba runtay Gobi	<i>macaashtaa-u aydaa</i>
macaashtaaye	
Markii aan samaantiyo xumaha	
Labada miisaamey	
Macbuudkaan ku dhaartiyo Allii	
Mawlaha ahaaye	
Mawlaha qabiilkiyo fidnadu Ma	
laha liibaane	
Midnimiyo sinnaan baa malkada	<i>moodaa = dhaafaa,</i>
Lagaga moodaaye	<i>baxaa</i>
Tashi mida inaan yeelannaa Noo	
martabad roone	
Waxaan nahay mataanaha gacmaha	
Meel ku wada yaalle	
carradkaba marbay labada daan	
Miley is-diidaane	
Walaal kala maqnaan jirey dibbuu	
Mar u heshiiaaye	
Milliqsiga colaaddiyo dagaal Libin	
ma muujaane	
Midnimiyo sinnaan baa qabiil	
Nooga magac roone	
Xumaan murugtey taariikh madaw	
Qabali maan-raaca	

Meel laguma gaadhiyo hir aad
Maadh ka gurataane
Xeer meel la dhigay baa jiroon
Cidina moogayne
Lama mahadsho weligeed ibtilo
Loo mashxaradaaye
Midnimiyo sinnaan baa qabiil
Nooga magac roone
Mirro ma leh belaayadu ninkii
Mililicaayoowe
Deriskeenna tii madhisay baad
Magansanaysaane

*maadh = xoolo,
hanti*

*mahadsho = reeyo,
nasto*

*mirro = wanaag,
aaye, abdo*

*madhisay = dabar,
goysey*

*magansanaysaan =
dugsanaysaan*

Ninba meel haddaan joogsanaa
Mahadho weeyaane
Is-maan dhaafka aadami Afriik Buu
maqooradaye
Madnimiyo sinnaan baa qabiil
Nooga magac roone
Maro iyo dunteedaan nahiyo
Kalama maarmaane
Ninba waajibkiisuu maraa Waa
midda u roone
Ninse midiidin taladaw hayaa
Maanshe degi waaye
Muslinimo innagoo sheegannoo
Meelna wada naalla
Inaa layna kala maadiyaa Miinka
kuma taalle

*maqooraday =
halligay*

maada = qadaa

midiidin = addoon

*maadiyaa =
ilaaliyaa*

Shaydaan marooliyo ibliis Yuu'na
 maamuliné
 Innagoo is-maqallaa nin kale
 Nooga magac-roone
 Maslaxiyo heshiis baa nin kale
 Nooga magac-roone
 Midig bidixba nabadbaa colaad
 Nooga magac-roone
 Male laysku raacaa nin kale Nooga *male = talo, arrin*
 magac-roone
 Muruq laysu geeyaa nin kale
 Nooga magac roone
 Isku miirankeedii haddaan kuu
 masalo sheego
 Nin walawba maqal waano waa
 Lagama maarmaane
 Midnimiyo sinnaaniyo xornimaa
 Sidig la maalaa leh
 Malko caano buuxiyo nimciyo *maax = tar, madhax*
 Gabanimaa maax leh
 Murti daacadiyo wadajirbaa Midho
 la goostaa leh
 Midigta is-qabsada dawladnimo
 Way macaan tahaye
 Murtidu waa dardaarane ninnaan
 Yay ku hoos-marin dheh

Hees

Walaal inuu macaan yahay
Ninkii madi ahuun baa og
Inay gaajo malag tahay
Ninkii mooro daranoow
Anigaa manfaca garan

*manfaca = dheefta,
raandhiisi*

Inay nabaddu marinkii xornimo
Jidkii loo maraayiyo
Tiirkii midnimadiyo
Nolosha u magaal tahay

*magaal tahay = hogor,
hooy, sal-dhig*

Dawladaa horuu-maray
Sida ay u maalaan
Iyagaa ka marag furi
Middiyaha colaadeed
Dagaal laysku madhiyaa
Maydka aan la kala garan

maggoobay = godladay

Dhulka oo muggooboo
Maadh kasoo baxaayiyo
Laga waayo midhihii
Meehannawga gaajada
Afrikada madoobee

meehannaw = silica

Isku meherad seegtiyo
Kuwa soo maraa garan
Murtida iyo heesaha

*meherad = hawl, dan
maraa = arkaa, mutay*

Waxa loo maldahayaa
Maan-garatadiinnee

maldahay = sarbeebay

Dalka kii ka maqanoow naga maqal
Kuwa maanta joogoow
Waad aragtay maansada

TIX
MURGIYE

Mas'uulkii u sarreeyee
Maskaxda iyo aqoonta
Taladii murugtee
Maaro loo heli waayo
Muftaaxeeda hayiyo

*muftaaxeeda =
furaheeda*

Macallinkii ani weeye.

Mooraalkaygu sagaashan buu
Miridhkii dallacaayoo

*miridh = midhidh,
daqiiqad*

Afrikaan mad-madoobiyo
Ilma Reer-ma-Tudhaan

*ma tudhaan = ma
naxaan*

Haddii ay is-maqlaanooy
Talo meel mariyaan

*meel-mariya = suurto-
geliya*

Sida loo mija-xaabshee
Maqluub loogu rogaan
Milay aanan dhoweyn
Meedeey buuxda ku qaatay.

mija-xaabshe = legdo

meedeey = shahaadad

Anigu waa macallin
Macal-qabadkii adi weeye
Kaana waaba masiibo oo
Nabad meel lagu maaliyo
Midnimo wuu ka dhintaayoo
Dunidaa mugga weyn leh

macal-qabad = dillaal

*mugga = qaadka,
buuxsiinta*

Hadduu meel u cadhoodo

Makhrib-buu oloshaayoo
 Laba meel wada joogtoo
 Mabaadii' ku heshiisina
 Uma muuqan karaan....
 Sheekadii melmellayd baan
 Madaafiicda ka aa'iye
 Mar kalayga dhegeysta :
 Macal-qabadkii birta seeftiyo
 Boqno-goynta aan siiyee
 Malkadii aan ku beego
 Ban-doodu ay ku dhacaysayoow
 Baashahaan ku gamaa'yayoow
 Tanaa maanta u baahan
 Bayl inaa la hunqaacee
 Barnaamijkayga dhegeyso...
 Dadka baadi-hallaabay baad
 Xagga baararka suuqa
 Kala doodi bawaaddadood
 Kuwa biiraha qooqa
 Badsadee is-illaaway baad
 Marka ay beddelmaanee
 Maskaxdoodu biyawdaa
 Qabayaaladdoo buqshadaysan
 Baar atasyoo kaga iibin.
 Inta kiin lagu baabiyo

makhrib = fiid

*' melmel = maroor, rog
 ka aa'iye = ka ridiye*

*boqno-goynta = gonda-
goynt, heerid*

*beego = u diro, ku
hagaajiyo*

*bandoo = xayiraad
socod*

*baashe = halyey,
geesi*

hunqaaco = matago

baar = makhaayad

*biiraha = khamriga
qooqa = xumbeeya*

*biyawdo = isku
qasanto*

*buqshadaysan =
xidhxidhan*

Bulshadii turubleydiyo

*turubleiy = turubka
ciyaarta*

Bahalluulka khammaarkana
Baaqigaad ku macsuumi.

*macsuumi = ku
martiqaadi*

Intaw baahan qabiilkee
Beer-xanuunka la taahina
Markay boogtu dillaacdo
Iyagaa bixi doonoo
Beelahoo dhan gelaayee
Shaqadaa bud-dhiggeedu
Haddii ay bixi weydo
Idinkaan idin beegsannoon
Buuryadaydinka goyn
Baxa oo ku dhaqaaqa.

baxa-taga, orda

Anna aan masaloodee
Afrikaan madmadoobiyo
Ilma Reer Maca-Naas
Maskaxdaan ka ataagiyoo

*ataagi (laatiin) =
weerari, qabsani*

Mishiinkay dhigayaane
Maalin dhow igu eeg.

(Hees)

COLAAD HA KU DEGDEGIN

Waar hooy dadoow
Hooy, dadoow, dadoow
Maahmaah dureedoo

*dureed = sula, seben
hore soo jirtay*

Duqaytidu tidhoo
Diirran baan hayaa

*diirran = fiican,
wacan*

Bal aan kula dayee
Soo dabab-dhigoo
Dibnahana ka sheeg

Wax-la-yidhi dagaal
Inaan lagu degdegin
Waa laga digoo
Ta sokeeyahana
Haku darina baa la yidhi.
Waa loo dagtee

digay = dardaaray

*loo dagtee = la
sahashaday, la
fududaystay*

Nabad iyo darkeed
Lama daadiyee
Qabiil iyo dirkii

*darkeed = daadkii,
dhiggii*

Waxay doonayaan
Qarannimo duntée ...

*dunta = burburta,
dhacda*

Dusdus iyo afmiinshaar
Iyagaa dirtee
Iska diida baa la yidhi.

dirtee = ku adeegta

Hasha dibad u hoyataa
Burka iyo dareemaday
Geela kaga dambaysey
Soo daaq is-leeduhuu
Ku dilaa waraabuhu
Dilmo iyo colaad
Duullaan ka kacay
Waa dabar-go'iinnee
Iska daaya baa la yidhi.

QAYBTA SHANAAD

SAMATALIS IV

HEESTII FURINTAANKA

NOO MALEE

Noo malee	<i>malee = tali</i>
Aabbo, noo malee	
Noo maleeyoo	
Marinka toosan	<i>marinka = hilinka, dawga</i>
Nagu hagaaji	<i>hagaaji = toosi,</i>
Mooliskii xorriyaddoow	
Noo malee	
Tiirkii midnimadoow	<i>tiir = udub, dhidib</i>
Noo malee	
Ma huraankii guushoow	<i>ma huraan = ma dhaafaan lagama maarmaarn</i>
Noo malee	
Noo malee	
Aabbo noo malee	
Noo maleeyoo	
Marinka toosan	
Nagu hagaaji	
Madaxweyne-yaashuu	
Madashii ay joogaan	<i>madasha = golaha shirka</i>
Geesiga ka muuqdoow	
Noo malee	
Noo malee	
Aabbo noo malee	
Noo maleeyoo	
Marinka toosan	
Nagu hagaaji	
"Nabaddu way macaantee	

Is-moodsiiis hadduu jiro
Majaraha hoggaankiyo
Martabada ka taliyoo
Miyir-diid ha laga baxo"
Murti kii ku yidhiyee
Maqashiiyey Dunidoow

majaraha = hannaanka

*maqashiiyey = ku
dhawaaqay*

Noo malee
Noo malee
Aabbo noo malee
Noo maleeyoo
Marinka toosan
Nagu hagaaji
Jabbuutoo midawdoo
Magaceedu kor-u-kaco
Geesiga mabda'iisu
yahayoow
Noo malee
Noo malee
Aabbo noo malee
Noo maleeyoo
Marinka toosan
Nagu hagaaji

TIX
BADDA QAAD

Dhaqaalahan ololayee	
Oogadan guradeenna koray	<i>oogada = dusha, guudka</i>
Waqtiga adagee na helay	<i>koray = fuulay</i>
Abaaraha laga fajacay	<i>fajacay = yaabay</i>
Dantani laga ooyayiyo	
Dadkani kala aammin-baxay	<i>aammin bax = shaki-</i>
Waxay ka aleeggadeen	<i>aleeggad = qaylo</i>
Markaan eegeen akhriyey	
Waxaan ku idleeyey talo	<i>idleeyey = dhammeeyey</i>
Wixii iimahan wadee	<i>Iimahan = cudurradan</i>
ujeeddadu ay ku timid	
Si buuxda ha loo arkee	
Orda oo badda qaada	
Biyo eebbe dhigay iyo	
Badda lama cantoobee	<i>cantoobo = xantoobo,</i> <i>gacan muggeed</i>
Maxay kaaga badan tahay?	
Barbarkaaba kama deyin	
Waan u bogey ujeeddada	<i>u bogey = la dhacay, u</i> <i>qushuucay</i>
Waana taan u baahnaa	
Rag hadduu badheedhuu	<i>badheedho = caadada,</i> <i>u babac dhigo</i>
Siyaasado badhkood galo	<i>badhkood = qaarkood</i>
Baddan aad arkaysaan	
Sidii booyada biyo-daran	<i>booyad = taangiga</i> <i>biyaha lagu kaydiyo</i>
Baaldi bay ku dhurantaa	
Xaraf sabadii waa dedan	<i>dedan = qarsoon, daahan</i>
Waa daahan kala maqan	

Dabool baa ku xidhan adag
Nin dibloomyo haystoo
Cilmi-saynis daadshiyo
Indheer-garadka duniduba
Doc-kastooy ka baadheen
Shibbanaha ma daalicin
Dulucdeeda ma akhriyin

dabool = af-saar, fur
daadshey=qalin-jabiyey
daalicin = bayaaminnin
dulucda = mucda,
nuxurka

Haddaan shaqalka lagu darin
Dusha kama xidhiidhsamo
Rajo lagu dawoobiyo
Danina way ku xidhantoo
Duruustiyo qoraallada
Iska daaya lama odhan
Anna daba lugeeyee
Halka ay ku daadegi
Dib ha loogu fiirsado

iska-daaya = dhaafa
daadegi = dhaadhici
fiirsado = daymo
lahaado

Dadkana nin iyo aragtidi
Sheekadu ma daahana
Doc kastay u furan-tahay
Dayaxiyo cadceeddana
Nuurkeed ka daalacan
Daal iyo harraad ma leh
Wax kastoo dawaafiyo
Dabayshana ka orod badan.
"Na'dan" daahan lagu qoray
Aa'duna" la deris tahay
Xarfihi ku daba jirey

nuurka = iftiinka
daal = dekaan, caato
dawaafa = wareega,

Doondoona oo hela

deris = jaarka
ku daba-jirey = ku
xigey

4(Hees)

DARKA NABADDA

Duul wada dhashoo
Degmo qudha ku wada nool
Ninka kala dillaalaa
Dan muxuu ka helayaa

Dawladnimada iyo
Daaruhu dhammaan

*daaraha = aqallada
dhagaxa ah*

Hadday dambas noqdaan

*dambas noqdaan = bes
beelaan*

Kee bay u darantoo

daran = xun

Laga daadshey caanaha

*daadshey = qubay,
saydhiyey, rogay*

Dulucdeeda sheekada
Doqoneey ma garatide
Dibaddaad ka tahay marag

Nin ragoow ha daymoon

*daymoon = jalleecin,
eegin*

Debnahaaga ka adkaw
Darka nabadda soo xidho

darka = weelka

TIX
BAHARDAAD

Waxba hay bahardaadine

*bahardaad = fadhiga
weyn, barraah*

Halkaasood barafaysood

barafayso = qaboojiso

Bal ku jiipto dhammaatay

Bal = salli, darmo

Bisinkee maxaa dhacay?

Nabaddaan ku badhaadhnee

Ku negaa beledkeennuyee

Beeshu ay dugsanayseyeen

*dugsanaysey = ku
gabbanaysay*

Weligeen barkanayn

Way buquujinayaanoo

Halkanoo bed-qabteyna

buquujin = xuurtayn

*bed-qabtay =
nabdoonayd*

Colaad baa laga beeray

'beeray = shiday,

Ee Afrikaan bogsanaynoo

Abidkood ka baxaynin

abidkood = weligood

Hadba reer burburkii iyo

Qabiil la isku bireeyiyo

bireeyo = qawraco

Boqna-goynta dadkoodoo

Ku dhammaata bilaashe

bilaasn = miina la'aan

Halkanaa bed-qabtee

Ma hadday belbesheen?

belbesheen = belsneen

HEES
RARAN COLAADEED

Colaadeey dab iyo raran Adaa daadduunka dhala	<i>daadduun = habqan socod, qax laaya = dila</i>
Adaa dadka laaya oo Gu'yaal, beel deris ahayd Adaa kala dayriyoo	<i>dayriya = irdheeya, erya</i>
Is-dooxa yidhaahda oo Xumaan duddadooda dhiga	<i>duddadooda = dhexdooda, raartooda</i>
Dagaalku hadduu kacoo Ka dhaco meel doog lahayd	<i>kaco = qarxo, dhaco doog = daaq, tigaad, baad</i>
Adaa midab dooriyoo Dabeecadihii baddela Haddaad degganaanshihii	<i>degganaansho = xasillooni</i>
Dhammaanba u diiddatiin Xumaanta ku diirsataan	<i>diirsataan = ku faraxdaan</i>
Dad aan garan baa jiree Maxay ku dambaynayaan?	<i>ku dambayn = duuggoodu noqon</i>

Soddonkii qur'aankiyo ducaan
nigu sagootiyaye

*sagootiyey = idin
raaciye*

Surinkaad maraysaan belada
Saatir niga qariye

*surin = hilinka,
sursuurta*

Halka aad ku socotaan markaad
Sabadi gaadhaanba

sabadi = meeshii

Salaan laysu diro ta ugu weyn
Sooryo ugu geeya

sooryo = deeq

Geeraar
DOOD

I)Dood baan jeedinayaayoo
Arrimaan daaha ka faydi
Danta beesha ku saabsane
Diyaar iiga dhegeysta.

faydi = laabi, qaadi

Baaqii dawladdu tuurtayee

*tuurtay = ka sor
yeedhay*

Door dhoweyd la ogaa iyo
Dalabkii aftintiiyee

Dadka loo fidiyey baan
ka dab-qaadanayaayoo

*fidiyey = jeediyey
ka dab-qaado = ka
fikrad qaado*

dul yaallaa mabda'aygu

Taa waxaan u daleeyey
Waddani wuu danqadaaye
Diif collowga sokeeye
Hadday sii durugto
Adoon faallo ka doonin
Dawladii xoogga lahaa iyo
Deriskeenna xusuuso
la doondoonaayo maanta

*diif = suluf
durugto = fogar*

Xaggee buu ku dambeeyey?
Taa halkaa ku daboolee
Rag hadduu arrin dooriyo
Xaajo uu isku diidoo

*isku-diido = is-maan-
dhaafo*

Dani ay dhex marto
Dunida xeerka u yaalliyo
Dacwad baa u bannaan

u bannaan = u furan,

Odayaal wax dareemiyo	
Maskax baa dalka joogtee	<i>maskax = wax-garad</i>
Guddi buu dalbadaayoo	
Habeennaw dibad seexdoo	
Ninba dawgi u sheegtoo	<i>dawgii = gartiisa</i>
Arrintiisa dawaysa	<i>dawaysa = xallisha</i>
Dacar hadday ka qadhaadhooy	
Daran tahay aad u cùslaatay	<i>darantay = adagtay</i>
Labadeenna debnood baa	
Dawadu ay ku jirtaa	
Cadho se waa doqonniimo	
Dacwaddaadooy hallaysiyo	<i>hallayso = lumiso</i>
Dawgay kaa lumisaaye	
Adoo jooga dalkaaga	
Lagu duudsiyi maayee	<i>duudsiyi = deedafayn, miidhi</i>
Xeer ku doono waxaaga	
Taa halkaa ku dabooloo	
Dib anaysugu laabmiye	
Waddani baan ahay doora	<i>doora = weyn</i>
Degelkaan ku barbaareen	<i>degel = guri, baro</i>
Cammuuddiisa dul joogana	<i>cammuud = carro, ciid</i>
Daayin baa igu abuurayoo	<i>abuuray = beeray, uumay</i>
Degmadan baan ku dhashay	
Noqon maayo danayste	
Nacas been ku dillaashoo	
Hadba Diin ku shaqaystoo	
Daanka xoolo ka buuxshoo	<i>daanka = canka</i>
Eryanaaya daruuriye	<i>eryanaaya = xarafsanaya</i>
Daw-cad baan jarayaa	<i>jarayaa = bannaynayaa</i>
Waxba yaanan ku daaline	

Dibad kii ku maqnaa iyo
Dudda-weynta ka joogaba
Aan u baaqno dadkeenna
Ha dhammaado dagaalku

dudda-weynta = dadka

*dhammaado = istaago,
joogsado*

Dood wixii na dhex yaalley
Hadal aan ku dawayno
Deriskii kala guureyna
Haysku soo darsamaan

dawayno = dhammayno

*darsamaan = isu
yimaaddaan*

Nabaddii degi-weydey

*degi-weydey = xasili
weydey*

Darka aan u gaggaabnoo
Taariikhda daw cad u jeexnee
Dooddaydaa igu raaca

gaggaabno = u adkayno

II) Warqad baan dirayaaye
Danta aan ka hadlaayo
Iyadoon faallo ka doonin
Dersikayga labaad
Dulucdaa hadalkayga
Duqaydu way fahmayaane

*fahmayaane =
garanayaan*

Dib intaan u sugayneey
Jawaab soo dirayaan
Dadweynoow gebigaaba
Degganaansho ogow

ogow = lahaw

Gabay
MAYDHDHAAN

Taariikh markaan maamiyeen	<i>maamiyey = sawiray</i>
Milicsadeen baadhay	<i>milicsaday = ka baaraan degey</i>
Murtaa tidhi nimaan kuu xidhini	<i>kuu xidhin = aan</i>
yaanu kuu rarine	<i>xidhihiisa ahayn</i>
Ficil baa Afriikada ka maqan	<i>ficil = xintan</i>
Iyo aqoon dheere	
Garaadkiina waa laga masaxay	<i>masaxay = maydhay</i>
Inay malaystaane	
Inta uu ku maqan yahay ninkii	
Cunayey maalkooda	
Intuu meheraddiisiyo sirtii	<i>meherad = shaqada</i>
Kula dul-meeraayo	<i>dul-meerayo = wareegayo</i>
Intaan muuto-muutada qarsoon	<i>muuto-muuto = muhmal</i>
Mar ay dareemaynin	
Inta dhegaha maar kaga jireey	<i>maar = fur, quful</i>
Maqan tahay joogin	
Maxaan gabay ku maaweeliyaa	
Maba yaqaanniine	
Afartaasi sheekada maldahan	<i>mal-dahan = sarbeeban</i>
Nin iyo maankii dheh	<i>maankii = garaadkii</i>
Marka xiga tilmaantii haddaan	
Idin mushaaxsiiyo	
Afrikada wuxuu macallinkii	
Magane doorshaaba	
Dhiiggeeda wuxu maaxsadii	<i>maaxsado = heensado</i>
Midab gumeystaaba	
Hadba kii malayn iyo wuxuu	
Maqasha laayaaba	<i>maqasha = ubadka</i>

Mirixeeda wuxu toogto ooy
Magan ahaadaanba
Xanuunkii markuu wada
danqiyo Muruqi naafoobey
Gobanimo waxay mililicdooy
Muhasho reentaaba
Xaqeedii maqnaa iyo markii
Dhaxalka loo meersho

Mulkigeeda goortay heshee
Midigta loo saaro
Kuma mahadiyaan Eebbihii
Mawlaha ahaaye
Ma mis-cirirto oo dawladnimo
Uma malkeeyaane

Nin walina inuu madax noqdaa
Loo miglanayaaye
Muraadkeedu waa ina kursiga
Lagu macsuumaaye
Wax ka mid ah ujeeddada haddii
Aan masala sheego
Mas'uul shalay ninkii loo gartee
Magane loo doortay
Isagoo midnimo toosan iyo
Marin u jeexaaya
Marxabbiyo guddoon kama
helee way makalayaane

Middi bay u qaataan berriyoo
Lagu mag-maagaave

*danqo = xanuunjiyo
naafoobey = wiiqmay*

*muhasho = buseel,
yu'asho*

*meersho = la siiyo,
wareejiyo
mulki = xaqa
lahaanshaha*

*mis-cirirto =
yagleesho
malkeeyaan =
gardaadiyaan*

*miglanayaa = tafa-
xaydan yahay*

*muraad = ujeeddo
macsuum = sooryee*

*makalayaan =
dilayaan*

*mag-maagaa = lagu
gawracaa*

Muruqeeda kuma ciil-baxdoo
Kuma macaashaane
Maamuuska calankiyo xornimo
Dawladnimo miiggan
Waxa uga macaan dhawrto iyo
Madhax la siiyaaye

*macaashaan =
faa'iidaan*

miiggan = cuddoon

*dhawrto = dewero
madhax = qudhun*

Abeeskiyo waxay mililicdaa
Miciyihiisiiye
Mawliid haddii loo dhigana
Magansan maayaane
Maxaa lagu dawweeyaa ducada
Ma laha aammiine
Afrikadu mudnaan way nacdiyo
Inay midoobaane
Kol hadday martabaddeeda iyo
Diidi magaceeda
Masiibada ninkii baday haddii
Maragga loo haysto
Dimuqraadinimadiyo* intay
Nabadda miicayso??
Inta laba mataana ah warmaha
Loo mitirinaayo
Inta weli la kala maadineey
Midiyo buur joogto
Ma marayso waanadu intay
Meel wax ka arkaynne
Maxaa lagu dawweeyaa ducada
Ma laha aammiine
Inta geesigeedii maqnaa Loo
mashxaradaayo

mililicdaa = eegtaa

*mawliid = duco,
Alla-bari*

baday = ugu wacnaa

*mitirinaayo =
anudnuminaayo*

Eenay mudanaheedi la diley
Muran ka keenaynin ,
Macdanteeda duul kale intuu
Ugu malaynaayo
Marriinkaa intay xidhan tahëey
Meherka diidayso
Maqaar saar intay jeceshihiyo
Weliba maydhaanka
Inta ay ka madhan tahay runtiyo
Waxa inoo muuqda
Mar hadday ka toosayn hurdoo
Damaqsanayn miidha
Markay garato way dheer tahooy
Maya tidhaahdaaye
Maydhaxdiyo dufkeedaa u daa
Kuma maqlaayaane

muran = asaraar

Duf = cuf, guf

10 Gabay
GOCASHO

Arrin gadantay taariikh gundheer

*gadantay =
qarsoontay*

Milay gaboobaa ah

Waqti laga gudboo siibtayoon

siibtey = jiitay

Cidina gaadhaynin

Anay gocasho-reen igu dishiyo

Gaydh xusuus mudane

Afrikada gawiran iyo Jinsiga

*gawiran = gabnada ah
uur-gub = caloolyow*

Uur-gubkay badaye

Bal aan soo gunaanado adduun

*gunaanado = gunto
soo gaabsho,
gabagabeeyo*

Galabba waa cayne

abuuray = beeray

Adduunyada naflaha guud

socdee Guulle ku abuuray

Bari iyo galbeed uumiyaha

carari = ordi

Carari guudkeeda

Afarteeda geesood khalqiga

gees = baal, cidhif

Gelaya ee buuxa

Ninba goob u joogiyo bulshada

Gaar u dhaqankeeda

Inkastoon ku kala goonninoon

goonni = gaar

Lays af garanaynin

Haddana gumuc abuurkeenni

hore Ma laha guuroowe

Aadan baan ka soo wada go'niyo

Xaawa gebigeene

Sagaal dhalad gudboon inaynu

*sagaal-dhalad =
sagaal bilood ku
dhashay*

nahay Wayla garateene

Markay nolosha guud taagantiyo

Magaca kuu gaara

Dhaqaalaha markii loo guntaday	<i>guntaday = loo tafa-</i>
Nin iyo geestiisa	<i>xaytey</i>
Gun iyo baarba aadami wakaa	
Guusha weeraraye.	
Dayaxuu u guuroo hawada	
Sahan ku goobaaye	
Shuhaaray ka kala gooshayaan	<i>gobolkood = qaarkood</i>
Maanta gobolkoode	
Afrikaay go'doontoo adaa	<i>yuurura = fadhiya</i>
Goobxun yuurura e	<i>kadallooba</i>
Gayigaad lahayd oo nimcadu	
Gubo'tidhooy buuxdo	
Gaajiyo harraad buu darteed	
Luun-ku-gawracaye	
Goblan foolxun gabadhaad	<i>goblan = ubad la'aan</i>
baddiyo Geeridiyo hoogga	<i>ku gaboobay</i>
Indheer-garatadaadood dishiyo	<i>hoogga = jabka</i>
Geesi mudiddiisa	<i>mudid = dooxid,</i>
Gawraca walaalkaa ayaad Gob isku-	<i>dilid</i>
mooddaaye	
Jaarkeenna nacabkii gembiyee	<i>nacab = cadaw</i>
JAAD gondaha gooyey	
Ee guudka kaa raran jireed Daba	<i>raran = heeryayn,</i>
guclaynaysey	<i>midiidinsan</i>
Wuxuu gebagebeeyaba tanuu	
Galabta joogaaye	
Garbahays-qabsada waxa tihiiin	
Gacal walaaleede	
Gurranuhu sidaa kuma tagee Gooya	<i>gurrane = waa</i>
xadhiggiisa	<i>gumeyste</i>
Gunta NABAD Jabbuutaay	
haddaad Libintii gaadheene	

MIDNIMADA U SOO BAYDH

Beeshani Jabbuutee

Badda xeebta

*xeebta = dhulka**badda ku**xiga*

Badhtamaha ku nooleey

Inaan kala baxnaa

*kala baxnaa = kala**soocannaa,**gaybsannaa*

Waa baylahdeennee

baylah = dayacnimo

Beenloow qabiil

beenlow = beenaale

Noogu baaqayaa

Maskaxdii baryoodkiyo

Qalbi baaryey weeyoo

Waa baabba'eennee

Berigii xorriyaddii

berigii = waagii

Isla baadidoonkii

Wixii aan ku badinniyo

*badinnay = guul**hellay*

Ba'e wada jirkeennii

*wada-jir = isku**duubni, midnimo*

midnimada u soo baydh

baydh = leexo, weeco

Inu belel innaga kaco

Basanbaas innagu dhaco

*basanbaas = jaah-**wareer*

Ninka baadi-doonoow, buus

Bili Aadan weeyoo

Marka dhiilku buuxsamo

*dhiil = hadhuub,**doobi, gorof*

Isagaa is-buriyoo

*is-buriya = is maax-**dumiya*

Baallaha ka daatee

*baallaha = hareeraha,**shinacyada*

Waxaan kaga baxaynaa

Buureey ha dumin iyo
Bismillaahi wada DHAHA

Afrikadu badhaadhaha
Uma wada bislaannoo

Wax baa uga ba'aayee

Boqorkii na uumoow

Allahayoow belaayada
Adigaa na baal-marin

Inta baalka sharafta leh
lagu wada bariisani
Barkin weeye nabadduye

Boqorkii na uumoow
Allahayoow belaayada
Adigaa na baal-marin Aammin

*bismillaahi = magaca
alle oo cuskado*

badhaadhe = nimco

*bislaan = diyaar uma
aha heer ay ku hanan
karto, may gaadhin*

*ba'aaya = ka hor
taagan*

*uumoow = abuurow,
alkumow*

*baal-marin = naga
baydhin*

baalka = taashka

*barkin = barkimo,
makhaddad*

TIX
AKAA MADOOBE.

I)Qorigaa Madoobee	
Aa-kaa la magac baxay	
Masiibada uu Aadmigu	
Is-ku madhiyey weeyaan	
Afrikada is-moogina	
markay talo ku murantay	<i>muranto = asaraarto</i>
Mabda'aysku diidaan	
Ka ay Maatidoodiyo	
Mudanaha ku layseey	<i>mudanaha = hal-yeyga, hanadka, geesiga</i>
Isku malagto weeyaan	
Musaambiik* Angooliyo*	<i>malagto = madhiso</i>
Ruwaandada* ad maqashee	
Maydku uu cidlada yaal	<i>cidla = waaqla</i>
Ka sidaa u madhiyee	
Midab-doorshey weeyaan	<i>midab-doorshey = dhalan-rogay</i>
Maqla reer Jabbuutoow	
Ninka kaa miciinsaday	<i>miciinsaday = ciirsaday</i>
Murugiyo dhib mooyee	<i>murugo = tiiraanyo, uur-ku-taallo</i>
Macaash kama helaayee	
Iska dhiga masiibadan	
Waxa ay murtidu tahay	
Intay kala maqnaan-layd	
Kala maarmi maysee	
Hays-maqasho weeyaan	
II)Warshadaa Altaabee*	

Soo saarta aa-kaa
ilaahay ha olooshee
Aasaaskii dhismaheeda

*aasaas = bilaw,
yagleel*

Markii loo amba-qaaday
Adduunku iskuma raacine
Rag adduunyo la siiyeyoo
Ujeeddo gaara lahaa baa
.Arrintaa ka dambeeyey

amba-qaad = qalqaalo

adduunyo = xoolo, maal

*ka dambeeyey = soo
abaabulay, u sabab
ahaa*

Markayse hawli idlaatee
La soo saaray aa-kaygaa
Arladaa lagu baahshoo

*arlada = dhulka,
adduunka*

aa'een = rideen

Afrikuu wada gaadhay
Sida laysugu aa'een
Uga iibsan lahaynee

*iibsan lahayn = gadan
lahayn*

U idlaado dadkeennuna
li-dheh bay u baxsheenoo
baxsheen??- u sameeyeen
Loo albaab-furayey
Wadkiiyoo la arkaayaan

*wadkii = mawdkii,
geeridii*

dhigannaa = gashannaa

Aqalka soo dhigannaayoo
Kol haddaan indhaheennu
Wixii muuqda arkaynin
Wixii yaalla agteennana
Ruuxna uu urinaynin
Waa ayaan-darro-weyne

*ayaan-darro = nasiib
xumo*

Nin madow addoonsiga waa
Waa wax loo aburoo
Ilamaa abid baa la
ugaadhsanayoo
Oday Biiqay weligeen
Ardaageenna kama tegin
Kama fulo adeerkeen
Intaasi waa arartiiye

Aan u tago ujeeddada
Afrikada ta gaadhiyo

Afar sanoo innaga tegey
Adduunyada wixii dhacay
Waa lama illoobaan
Ma idlayn karaayee
In-yaroo tusaala ah
Aan ka sheego dhawr Erey
Waddammadu ku oolee
Inta badan u haystee
Abadhkooda taxayuu

Oday-biiqay soo maray
Iyagu way ogyiinoo
musaambiik Angooliyo
Jabbuutiyo Aljeeriya
Wixii gaadhay eedaad
Ma illoobayaan Abid
Sawd Afriik ta gaadhiyo
Sidii loo addoonsaday
Weli way eggerantoo?
Arligii burburay iyo

addoonsi = midiidinsi

*abid = weligood
ugaadhso = gabraaro*

*Biiqay = hagaagsan
ardaa = garab- dhig
fulo = kama quusto
arar = hor- dhac,
gogol-xaadh*

*ta gaadhay = ta ku
dhacday*

idlayn = dhammayn

ku oolay = ku negaaday

*abadh kooda =
abshaxooda
taxay = gooyey*

og-yiin = garanayaan

eggerantay=luggo'day

Ummaddii dhammaatayna
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu lumay
Yamantaa agteennee
Eedaysay Cadanee
Arrin lagu dhammayn-laa
Is-af-garasho iyo nabad
Ololaha qabiil iyo
Ka aamminay dagaalkee

*ka aamminay = ka door-
biday*

Arligoodu baaba'ay
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu qoray
Ereteriya maqallee
Sidii looga ooyeen
Uga uur-xumaanee
Ummushooda loo qalay
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu qoray
Soodaan Abaartiyo
Is-af-garansho li'idaa
Jabhadahay ka ooydee
Arligeeda wax-u-dhimay
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu lumay
Dadkoodaa Ugaadhiyo
Buuraha ambanayiyo
Afartuu u qaybshiyo
Ammuurtuu dhex dhigay Jaad
Aa-kaygaa u sababoo
Asbaabtiisa lagu lumay
Soomaali urur iyo

Awooddooda loo bogay

Awaarii ku qiiqiyo

Lama-arag dadkoodii

Aa-kaygaa u sababoo

Asbaabtiisa lagu lumay

Af-guntane, inkaar-qabe

Af-laaqaale qorigaa

Ul-barde ah dhexdeeda-le

Aboodiga sankiisa-le

Adeeryada dhegteeda le

Waa lagu idlaadee

Innagana innaga dhiga

Labada is-aqoonsane

Anfac meel ku wada cunay

Uur-qudha ka soo baxay

Ee u aabbo wada dhalay

Inay is-oggolaadaan

Sida ul iyo diirkeed

Abidkood ahaadaan

af-laaqo = farraarro

*adeeryo = goodirka,
ugaadh waaweyn*

*dhiga = tuura, quba,
daadiya*

*is-aqoonsan = is-
ictiraafsan*

anfac = quud, dhuuni

*uur-qudha = hooyo
keliya,*

GEERAAR
DEEXASHO

Kuwa beenta u deexda
Haw dubaaxsho jidhkooduye
Runtoon diirka ka qaadaa
Dantu ay ku jirtaa
Dulucdaa hadalkaygu
Danaystoow kuma sheegin
Doqoneey iska joog
Nin ragoow dibnahayga
Hadal weeye da'weyne
Dooddu yaanay ku dhaafin
Intaan joogno dabaysha

Carrabkaa dacwiyaayee

Saddex baa u darnayd
Saddex baa ka dambaysey
Saddex baa dalka joogtey
Saddex baa lagu daayey
Markii aan dirirayney
Dhiiggii daadanayey
Colaad baa u darnayd
Ninka jooga docdaydee
Anigoo an dareemin
Dalluunta ii qodayey

Xumaan baa ka dambaysey
Haddaanay dawlad ahayn
Wixii loogu dareeray
Ma dul-qaadan karteene
Nin da'weyn, Rag da'weyn

dhaafin = seegin

*joogno dabaysha =
ifka*

*dacwiyaaya = doodaya,
garramaya*

darnayd = xumayd

daayey = dhaafay

daadanaya = qubanaya

docda = dhinaca

*dalluun = hoobaaq,
godka*

dareeray = talo galay

Aqoon baa **dirka** joogtey
Dorraato halkii an naalley

*naalley = oollayn,
degganayn*

Inaan laga digo rogtaa

*digo-rogta = laga
guuro*

Markii dood lagu

dhammeeyey

Sidaasaa lagu daayey

Annagu waan ka duqoownee

Da'da maanta kacaysaay

duqoowney = gabawney

*kacaysaay = taabba-
gashay*

Wixii gaadha dalkeenna

gaadha = ku dhaca

Idinkaa dusha saari

dusha saari =

dummaaddiina

weeye

Maahmaah dooraa ku tidhi

Midhaha daray adiga oon

Adiga oon kala dooxin

kala dooxin = kala

dillaacin

Duudduub u liqbaa la yidhi

Walaalkaa duubigiisu

Dhagaxa uu kugu dakhraa

Digo u qaadaa la yidhi

Su'aalahan dabaqa saar

Midkii kuu daran ka raac

14 HEES
SAHAY

Abwaannada sebenkan ee

*abwaannada = hal-
abuurka, maanso-
yahanka*

Waqtiga saadaaliyaa

Mariiqii sare tegee

*mariiq = xiddig (mars)
felegga ka tirsan*

Cirkiyo samadaa fadhiyey

Su'aalaha nooga yimid

Waxaa sabab looga dhigay

San-ku-neefle joogoow

*san-ku-neefle =
uummane, noole*

Maxaad nolol sugaysaa

Adduunyada samir ka qaad

Sadkaad ku lahayd ka bood

*samir = ka quuso
sad = calaf, gayb,
saami*

Sir baa ku jirtee wax maqal

Sagaalkii laba-ka-goo

Caqliga seeraha u daa

Aqoon baa nagu saddexan

Miyaa sidig kuu irmaan

sir = xog qarsoon

seere = dhul xidhan

*sidig = hal neef
aanay dhalin la
oggolaysiiyey*

Dadoow la sadqayn karaa

Idaa sumal-looma-dayo

Sarmaan geed lagu tilmaan

*sarmaan = geed
godxeed oo dhulka
jiifsada*

Cadceedda siraad-gabtiyo

*siraad gabtay = if-
tiin beeshay*

Dayaxa saab lagu dhex-ridey

" Waxbaa ka si'yaa ", la yidhi

Adduunyadu waa silloone

silloon = gurracan

Sidaad moodayso maahee

*moodayso = u
malaynayso*

Sadkii aakhiruu jiraa

Malaa lagu sii socdaa

Rabboow soonkiyo salaad

Adigu sahay nooga yeel.

sahay = jid-mar

15 GUUX
SARBEEB

I) Sarbeebtiyo hadalladayda

*sarbeeb = ereyo-
daahan*

Su'aashaa ninkii gartoow
Idaha sumalka an ku daray

*sumalka = wanka
goodha ah*

Sakada reeraha ka bixi
Taladu subaxday ka timid
Salaaddii duhur ka dood
Habeen bay saaran tahay
Carradu waa sabo udgoon

*udgoon = ur naftu
jeclaysato*

Barwaaqadu seer-ma-weydo
Roobkaa saani noogu da'ay
Xareedduna way sinsimi

*saani = qummaati
xareed = biyo roobka
sin-simi = dindimi
dur.duri*

Guddiga aad sara-kacdeen
Bil iyo sannad iyo habeen
Intaasay soo socdeen
"Sa'baa magacoodu yahay
Wax-weyn bay idiin sidaan
Haddii salaw iyo harraad
Dadkaagu la soogan yahay

*salaw = kulayl
soogan yahay = tuban
yahay*

Sufraarka biyaa ku jira

*sufraar = sibraar,
weel caanood haragga
xoolaha laga sameeyo*

Siddaha dhiishaa ku xidhan
Kalkii sidig laga lisiyo
Caanaha subag lagama bixin

*siddaha = xashigga
la*

Dhay weeye an saxar lahayn

*gabto marka weelka
la*

Barkiga "siin" baa ku qoran
Faruhu way siman yihiin

*dhiisha = haanta
(weel)*

Sad weeyaan kaa maqnaa
Marriinka Sareedo sii
Inaad u xidhaa la sugi
Ninkii sannadooyin badan
Ilaahay saacidee

*dhay = caano lis ah
marriin = arrad-beel
u xidho = u labbisto*

Ku siibtay ayaanad noqon

*saacideeyey =
karaameeyey*

Salaamana waan ku idhi

*siibte =
simbiririxday
salaama =
nabadgeliyo, ammaano
alla.*

II)Anaa shay qaaliyoo

shay = wax

Shucuurtii walaalnimiyo

shucuur = dareen

Shifada dawo lagu guntiyo

*shifo = fayoy,
caafimaad*

Wanaag lagu soo shaqlee

*shaqlay = huwiyeey,
qariyeey*

Nin-yow sharaf iga guddoon

*shandad = waliinjo,
sanduuq*

Waxaa shandaddaa ku jira

Aroos shin barwaaqo dhacay

shin = gu' xilli

Marriin lagu soo sharraxo

sharraxo = qurxiyo

Shaygii ugu qurux badnaa

qurux = bilic

Sidii shifo loogu xidhi

Aduun baa sheegi kara

aduun = adiga uun

III)Adduunyadu waa sagaal

Ma dhaafsana sadar kalee

*ma dhaafsana = ma
dheera*

Halkaasaa lagu sar-jaray

sadar = saf, xarriiq

Weligeed ku samaysan tahay.
Inaa toban lagu sar-jarayna
Dad baa saakadan u qaba
Hawsheed ku saloogan weli
Si kale u arkoo ka maqan
Ujeeddadan uga socdaa
Warkii ergadeed siddeen

saakadan = subaxan
saloogan = ku jira

Warqadaa lagu soo sajiilay
Wixii u ku saabsana
Indheer-garad baa sawiri

ergo =
dhexshexaadin, gar-
qaad
sajiilay = qoray

Abwāankaa sixi karee,

sawiri = fasirkeeda
bixin
sixi kara = qalad
tiri kara

Su'aashaa doqon ma garan
Nin raga sooryey u tahay

sooryo = marti-gelin
casuumad

Wixii sebennada dhiciyo
Dhibaataadi lala surmiyey

sebenkan = xilligan
surmiyey = oomay,
dayoobay

Ayuu saxalkeeda maydha

saxal = cirir, seben
xumaad

Ergadatani suubban iyo
ka dhigan yahay sahanka
yimid

suubban = wacan

Belaayada lagu sikaday

sikaday = lagu
fogaadey

Inaa laga soo noqdaa
Ujeeddadu saarantooy
Salaantu ku kooban tahay
Hurdadii laga saakumee

saakumey = saahiday,
suuray

Waxa badan laga soommanaa
La seexday sheegayaane,

la seexday = la
gam'ay

Warqaddan labadeeda sadar
Siinkiyo wawgaan ku qoray
Beelahan sahankawgu diray
Inay sacabkaw tumeen
La siistay sheegayaan

*la siistay = la
oggolaaday*

Saadaasha nin aamminoo
Xil-saaran yahaan ahee
Markaan saxay waan aqbalay
Sarbeebtiina waan ka baxay

Hees
GAR-DHIG

Giddigiin dadweynoow

*Giddigiin =
dhammaantiin*

Gar-yaqaan haddaadtiin

Heesaha guubaabada

guubaabo = baraarujin

Gabaygiyo tusaalaha

Geedkii la joogaba

Haddaad maanta garateen

Haddii godka laygu rido

godka = xabaasha

rido = aaso

Geeridu waa ii xalaal

geeridu = dhimashadu

Walaalkaa kaa gar-daran

Hadduu ku gumaadayana

gumaadayo = dilayo

Adaa gacal ugu xigee.

u xiga = ugu dhow

Gartiisa tus baa la yidhi

Maxaan waano u guntoon

ku goohay = ku

dhawaaqay

Ku goohay tusaaladiinna

gadantay = libidhay

NABADDII gadantee la

waayey

Haddii aad u gogol dhigteen

Guulaysta walaallayaal

1GEERAAR
HA DABBAALINE DAA

I) Waxba laysma diyaarinne
Miyaad soo degdegteen?

II) Ha u soo degdegaane
Ha dabbaaline daa

*ha dabbaalin = ha
celin,
degsanayso =
xasilayso*

I.) Ilaa ay degsanayso

Ku dabbaala halkaa

II) Ha dabbaaline daa

I.) Waxa aan u dabbaalay
Ilaa laysu diyaarshoo
Nabaddu daayacmin weeyoo
Dul ahaan Afrikaankaa
Dariiqii ka hallawsanoo
Dantoodii garanaynoo
Iyagaa isku duuloo

dayacmin = baylihin

*hallawsan = habawsan,
lunsan*

*is-ku-duula = is-
weerara*

ridqaa = burburiyaa

Daamankayska ridqaayoo
Reer dameero-la-joogoow
Ilma daaniye waashay baa
Maanta noo dadabuudhaye

*dadabuudhay =
daandaan saday
difaacno = iska-
celinno*

Waa inaan is difaacnuu

Waqtigoodi ku daahayoo

*daahay = ku
habsaamay, ku
dhammaaday*

Qabiil bay dugsadaanoo

Nabadda way ku duryaanoo

*duryaan = duribay ka
qaadaan, way ku
bukoodaan*

Masiibadii derderraydee
Dam-ka-siisay Afriikana

Waxay soo debashaysaba
Tanay maanta duqaysoo

*dabashaysaba =
gaangaanbisaba
tanay = halkanay
duqaysay = ku
habsatay*

Jabbuutaa u dambaysaye
Ilaa ay degayaanooy
Dadnimadooda gartaanoo
Daacad laysku habeeyo
Dib inaan u cesho,
bal maxaad ugu diidi.

II.)Haddaanay dawlad ahayn
Ninkii diida wanaagga
Way ku duugi lahayde
Waxa ay ku dul-qaadan
Dadkeeday jeceshay
Nabad ooy ku daryeeshee
Dedaalkeed ku jirtaaye,
Ha u soo degdegtoo
Ha dawayso xumaantee
Ha dabbaaline daa
Abaartii iyo diiftiyo
Dakharkii iyo dhiiggii
Wixii gaadhey dalkiiyee
Magaalooyin dunshey
Nacas aan damqanayn iyo

daryeel- dayac- tirto

*damqanayn = jiidh-
naxaynin*

Doqon baan garanaynne
Dadku way ogyihiine
Ha usoo degdegtoo
Ha dawayso xumaantee
Ha dabbaaline daa ...
Barbaartaa u duqawdoo
Dadweynaw dhega-beeloo
Ubad daa'imayaa
Daraaddeed gam'i waayoo
Dhallintii da'yarayd baa
Daraaddeed indha-beeshoo
Dadkanaa u harraddane
Ha u soo degdegtoo
Ha dawayso xumaantee
Ha dabbaaline daa ...
Ha ku degdegin ...
Halkeedaa ku dabbaal !

duqawdey = gabawdey

harraddan = u oomman

II.) Dadku wuu u bukaayoo
Ummaddaw dacadayoo
Dumarbaa u galgaaloo

*galgaalay = tebiyey,
shinkii ay ubad dhali
lahaayeen seegay
damalloosho = loo
gangaamo,*

Aroos loo damalloosho
Dhallintaa muddo diiddoo
Daraaddeed uga soomaye
Ha u soo degdegtoo
Ha dawayso xumaantee
Ha dabbaaline daa.

soomay = saahidey

I.) Waxan uga dan-leeyahay

I.) Waxan uga dan-leeyahay
Diirka aan ka qaadee

*diirka = dubka
qaado = rogo*

Dugsi nabadi, inay tahay
Dagaalkuna qudhmuunyahay
Waa inay dareemaan
Doodaha qabiilkiyo
Dakanada dhexdoodana

*dakanada = godobta
aanadeeda*

Waa inay daweeyaan
Adduunyada dhammaanteed
Nabad baa u udubee
Waa inay ogaadaan
Ololaha qabiilkiyo
Isku wada il-jebintay

udub = tiir

Afrikadu ku baabnayd

*il-jebin = sanqasho,
khaakhaayir
baahnayd = tooggo-
qabtay*

Waa inay illoobaan
Dawladaha badanee
Calankoodi duubee

*duubay = laabay,
dhacay*

Dooryaanku buuxee

*dooryaan = diqsi
waaweyn*

Dambaskiyo dirxigu hadhay

*dirxiga = cayayaan
yaryar oo uskagga ka
dhasha*

Dad wixii kasii jirey
Daacuun calooliyo

*daacuun = cudur
calooleed dilaa ah
dawikhis = wareeris*

Gaajadu dawikhisee
Is-ku wada dambaabee
Dubanaaya maydkee
Sharafkoodi dumiye
Nimacadoodii daadshee

dambaabay = gefey

Magacoodii doorshee
Dadnimada ka baxayee
Dugaagoobey ee lumay

*dugaagoobey =
bahaloobey*

Wixii dilay ma moogee
Waa inay dareemaan
Ilaahbaa dul-qaadloo
Cadhadiisu darantoo
Halka uu dabka u shido
Ninna kuma dambeeyoo
Dubbihiisa kama baxo
La iskama difaacee
Intaan laysku wada darin
Dembiyada xumaantiyo
Qabiilada ha daayaan,
Isku duubnidooday
Dalka iyo dadkoodiyo
Midnnimada la daayacay
Waa inay daryeelaan
Diintana adkeeyaan
Nabaddana ku daaqaan
Waa sidaa dantooduye
Weli miyey dareemeen

dambeeyo = hadho

II.)Maanta waa la dareemoo
Samadaan dusheenniyo
Degelkaaba u baahane
Dawladda waa dawadeeda
Ummadda waa dawadeeda
Dhulka waa dawadiisa
NABADDU waa dawadeenna

TIX
WAAJIB

I.) Qof kastoo wax-garadaba
Waddankiisa hooyeed
Waajibkuu ku leeyahay

waajib = xaq

II.) Kama weecanaynee
Hawsha waan wadaynaa

*weecanayno =
leexanayno*

I.) Dunida markuu
weynaheen
Rag buu ku wareejiyoo

*ku wareejiyey = u
dhiibay*

Midiba waaxduu ka dego
Waa kaa hawshiisa wada
Indheer-garatada waddanigaay
Wacdigi diintuu Alluhu

dego = yaallo,

*wacdiga = waanada
diiniga ah*

Dadkiinna ku waansha yidhi
Maxaad uga weecateen?
Inaad waddo fiicaniyo
Wanaag iyo khayr fartaan
Maxaad uga waabateen?
Wareerkani lagu jiriyo
inaydin ka weecisaan
Maxaad uga waabateen?

*waabateen = gaabsateen
hakateen, joogsateen*

III) Waaxyaha haddaan
nahay
Wixii nala gudboon iyo
Waajibkii ma seegine

*ma seegin = ma
dhaafin, ma baal marin*

Kuwa weriya aadmiga
Walaalnimada farayee
Ku wacdiya midnimadee
Ka wacdiya qabiilkee
Uga diga waxyeellee
Waddadaw tilmaamee
Wax-u-sheega baan-nee
Qalbi waano deeqdiyo
Dad wax-qaadan baan jirin
Waa beryiyo habeeniyo
Waqtigii an joognaba
Qofna waari maayoo
Wadki deyni maayee
Wuu idin hallaynnoo
Wehel ma leh ibliiskuye
Ka soo weecda baan nidhi
Colaad laysku wiiqana
Wanaag laguma gaadhee
Waar daaya baan nidhi
Sinnaan inan ku waarniyo
Waxa fiican nabaddee
U soo weecda baan nidhi
Waayeel gaboobiyo
Waaya-arag dardaarmiyo
Aqoon-yahan waddaniyiyo
Wadaaddada dhammaantood
Wacdigiyo kitaabkiyo
Warka waan u sheegnoo
Waxba kama hambaynnine
Qalbi waano deeqdiyo
Dad wax qaadan baan jirin ..
Wax-ka-siya dadkaa jira !

Waqti aakhir-sebenoo
Weliyada sirtoodiyo
La waraysan diintoo
Weynaha la caayoo
Waalid lala collooboo

*waalid = aabbo iyo
hooyo*

Walaal kala dheqaaqoo
Kii wax ad u sheegtee
Wanaaggaw tilmaantaa
Waran kuu afaystiyo
Waxaa-soo dhan baa jira.
Waqti aakhir-sebenoo
Xumaa lagu walaalyoo

*tilmaanto = astayso
afaysto = listo*

Baaddil loo wan qalo oo
Dulmi lagu werdiyo oo
Xaqa laga warra'yoo

*lagu walaalyahay = la
isku raaco
baaddil = xag-darro
dulmi = xag-duudsi
warra'o = la iska
indha-tiro
walloodo = guulo
dido- saso, bayr laga
qabo*

Runta laga walloodoo
La wadaago beentoo

Laga dido wanaaggiyo
Waxaa soo dhan baa jira
Dad wax qaadan baan jirin,
Haddii weyne nagu simo

*nagu-simo = nolol nagu
gaadhsiiyo*

Waaxyuhu ma daaline
Hawsha waan wadaynaa

*wadaynaa =
socodsiinaynaa*

Indhii waxay yidhaadeen
Indhaa wax an ku aragneen
Kaga baydhno ooddee
U gargaara ruuxiyo
Waxan nahay ilayskii

*ruuxo = nafta
ilays = iftiin, nuur*

Aqoontii dhulkeennee
Dadku eeganaayiyo
Waxan nahay abwaannada
Maansada abuuree

*abuura = sameeya,
curiya
u horseeda = ku ku
haga*

Ummaddaw horseedee

Irdihii la marayiyo
Ambadii la joogaba
Dhaqankiyo asluub wacan
Laga eegto baan nahay

*irdihii = albaalkii
kadin, illin
asluub = anshax, edeb
laga eegto = lagaga
daydo*

Muusikada ugbaadka ah

*ugbaad = cusub,
casriga*

Kuwa soo agloolee
Ereyga u sameeyee
Kolka ay idleeyaan
Ididdiilo wacaniyo

aglool = unka, curiya

*ididdiilo =
yididdiilo) rajo*

Heesaha ammaanta leh
Ummaddawgu baaqee
Soo abaabulaan nahay ...;
Erey-shaxan la sheegiyo

*erey-shaxan =
halabuure*

Suugaantu idilkeed
Aqalkay u hoyatee
Laga soo unkaan nahay
Indheer-garadka dunidee
Waxa dhaca og-baan nahay
Kuwa arad barwaaqiyo
Masnadii abaydina

unko = curiyo, bilaabo

*arad = arli, dhul
masno = dhul biyo leh
abaydin = ilmaha
naaska hooyadii gabay*

Illinkay u mari layd
Ummaddaw tilmaamee
U aaneeya baan nahay

*u aaneeya = farta ugu
fiiqa*

Aqoon-yahan waxaan nahay
Dadka kii ambanayiyo
Ummaddooda uga diga
Irgin lagu jabaayiyo

ambanaya = lumaya

*irgin = geed caano leh
oo sida ciinka u baxa
jabaayo = halaagmeyo*

Alhuumada qarsoon iyo
Halkay odaxdu taallee
Inniqday dareemaan
Gabaygiyo araartiyo
Ku asteeya heestee
Aadmiga faraan nahay ...
Uugaanka joogiyo
Aafiyo belaayada
Kuwa uriya baan nahay ...
Kuwa ugu il-dheeree
Kii eeqa-beeriyo
Eexiyo qabiil wada
Uubaha ka qodayiyo
Kii uurka timo ku leh
Ugu jira olola-xumo

*uugaanka = sawaxanka
aafu = belaayo*

*eeqa-beer = hiirtaanyo
eexasho = qaraabo kiil
uub = dalluun, hataq*

*olole-xumo = ficil
xumo*

*iimaanku = damiirku
qoonmay = dhaawacmay
ammin = waqti xun
duura = wareega*

Ka iimaanku qoonmee
Ammin-qayska duuree

Waa hore la iibsaday
Af-miinshaarka loo diray
Inu uunka kala dilo

*uunka = dadka,
khalqiga*

Intaasoo ujeedda leh
Kolkaan aragnay gebigood
Kama aammusnaannee

*aammusnaanno =
gaabsanno*

Kuwa uunka weriyee
Ummaddooda shiriyee
Intaan lolku dheeraan
Ayaantiiba toban jeer
Ogeysiiya baan nahay ...
Dad la eeday weeyaan
Markaan u andacoonnee
Agtayada ay joogaan
Way nala ilmeeyaan
Berrina way illoobaan
Ummaddii arladatani
Waxaan nidhi idaylkood
Nabad ka amban-maynee
Yaan laga irdhoobinoo
Laga uur-xumaannine
Yaan laga abaal-darin
Wuxuu noole aammino
Lagu urursanaadaa
Lagu gam'o idaylkeed
Arliguna ku negi yahay
Nabad baa u udubee
Ayaan laga abaal-darin
Aan ilaashannaan nidhi ...
Dad la eeday weeyaan
Odhaahdaan farayniyo
Ereygaan nidhaahnaa
Malaha wuu ag-marayaa ...!

HEES
YIDIDIILO

Noolaatay yididdiiladii
Nuxuskiina guuryoo

*nuxuskii = rucdigii,
saxalkii*

Naafkiyo xiddigihii
Waxay ag-degeen negaadoo
Nasiibkeenni baa yimidoo
Waxaan ku heshiinney
nabad
Nabadeey, nabad

naaf = cirir, xiddig

Negaatay arrinteenni
noloshoo
Ka neefsaday xumaantoo
Nuurkiyo wanaaggii
Dayaxay ku nabanyiin

neefsaday = nastay

ku naban = ku dheggan

Nasiibkeenni baa yimid
Waxaan ku heshiinney
nabad
Nabadeey, nabadeey,
nabadeey, nabad

nasiib = ayaan

Naftu waxay jecleyd baa
Naxligii ka qaadmoo
Loo helay naruuroo

naxli = uur-xumo, wahab

*naruuro = rajo,
yididdiilo*

Waxan naawilayniyo
Nasiyaay waxaa timid

naawilaya = yu'anaya

Nabaddaan sugaynee
Nasiibkeenni baa yimid
Waxaan ku heshiinney nabad
Nabadeey, nabadeey,
nabadeey, nabad

GABAY
HAYB AADMI

Haybtiisa aadmiga markaan
Dul iyo hoos eegay
Horraysiyo dambaysaba
markaan Hidiyey taariikhda
Haaneedka koodii qabtaba
Kuma hanaaqaane

Afriikana hoggaan kii qabtay
Hanaqa gooyaane
Inay duul habaar qaba
tahaan Hadal ka taagnayne
Midnimiyo intaan lagu
heshiin Halab anooskeeda
Hirdidiyo intaa labada gees
Laysku wada heeri
Intaad godobta hoostaada
taal Ku hindisoonayso
Hengel baad ka xidhantiin
Inaad horumar gaadhaane
Afrikaay inaad libin heshaan
Haw haloosiyine
Intuu kala halleeyuu hullada
Nacab ku heeraayo
Huluulaha intuu kuugu jiro
Horror ku gaadaaya
Inta uu iskiin wada horgeyn
Uudin kala heegi
Hebel hebel intay taagantee
La is-huruufaayo

dul = kor, guud

*haaneedka = naaska
hasha*

hanaaqaan = xumaadaan

hanaqa = rubadda

heeri = dhaawicin

*hindisoonayso =
hammiyayso*

*hengel = hengef, asay
agal*

*haloosiyin = haw
fadhiyin, ha sugin*

*huluul = dhufays
horror = balal*

heegi = ilaalin

*huruuf = canaan,
hatidaad*

Hagoogtaa intaad leedihiin
Sida haweenkiinna
Afrikaay inaad libin heshaan
Haw haloosiyine
Hengel baad ka xidhantiin
inaad Horumar gaadhaane!

hagoog = weer, hullaab

GEERAAR
DUCO MAA LAGU EEGAY

Afriki way degi weydoo
Ma taqaanno danteedoo
Odayaalna ku daalee
Inuu Daayin gargaaro
Duco maa lagu eego?

duco = Alle Bari

HORTEEN BUU DAD KU
HOOGEY!

Dagaalkaa lagu riiqmay
Dunidoo dhanba gaadhay
Damacaa bogsan waayee
Lagu daari hallaabee
Beelo ay ku dumeen.
Madaafiicda dayaantiyo
Rasaastaa dananaysiyo
Digniin laan warankaa
Layska soo darbanaayo
Hubka kii u dambeeyee
Laysku soo debesheeyey
Layskama soo daldalayne
Rag dammaan iyo xooglaa
Arrintaa ka dambeeyey...
Nacabkii ku dagaayee
Daldaloolka dhexdaadiyo
Daranyadaada ogaana
Abidkii kuma daynnine
Duullimaadka xaggeennay
U diyaarinayaanoo

riiqmay = naaftay

*dayaanta = onkodda
dananaysa = reemaysa*

darbanaayo = ridayo

*debesheeyey = buuxiyey
daldalay = daba keenay
dammaan = raasamaal*

Duurka loogu jiraayoo
Laynoogu soo durkayaa ...

*duurka = ayda
soo durkaya = soo
dhowaanaya*

Maskaa reer ku duubanee
Innag daadegi waayey

*daadegi = dhaadhici
waayey*

Illamaa derbi-dheere
Daaraddaynoo dhacadiidaa

*daaradda = albaabka
. hortiisa, qolka
Dhacadiida = jiifa*

Daaqayee hilibkeenna
Dhiiggeenni ku durduurtee
Dibbirayee ka dhergaayana
Dawadiisi la waayoo

*durduurtay = ladaabtay
dibbiray = ka hirqaday*

Looma daafad helaayo ...
Daadkii qaaday Lamuumbiyo

Intii geesi la dooxayna
Diiwaan baan ku hayaayoo

Dayfe Fayte Sakaab

Isagoo weji duuban

Kooraan baa dallacaayoo

*kooraan = quwadda
laydhka*

Dab-cas baa ka baxaayey

Ina Duurin Xandaadna

Dubbihii lagu jiidey

Naxdin baan digriyoo

*jiiday = lagu dhuftay
digriyey = xadreeyey,
gariirey*

Diidayoon dhici gaadhey

Dembigii lagu haysteyna

Sirtayadaad dad u sheegtayoo

Diirad baan kugu hayney

*diirad = qalab aragga
waxa fog soo dhaweeya*

Ayaa loo diley kaana...

Ina Dooddi Mirjaaniyo

Daba-yeyle Xangaysana
Daartii ay geleyeenbaa
Loogu daatay habeenoo
Dadkiinnaa shiriseenoo
Dawga toosan tusteen
Ayaa loo dilayey
Odaygii Darraqoo iyo
Ina Duubane Muusena
Dalluuntay u qodeenoo
Wiish ku daadejinaayaan

daatay = loogu dhacay

tusteen = u astayseen

*wiish = qalabka wax
lagu dallaco*

Daaqaddaa ka arkaayey
Dagafaadhi Rayaaliyo
Ina Daan Madaxloona
iyagoo degdegaayoo
U sii jeeda dalkoodaa
Diyaaradday la socdeen
Daab gantaal lagu jiidey ...
Ina Daaniye Gaydhena
Dugsi kii-ka-yaraayee
Dayra-dayro dhashay
Meel daraaf ah dhexdiisay
Dab intay ku shideen
Ku dubteen hilibkiisaa
Geesigii doorka ahaayee
Dhallintaw da'yaraayee
Dadkaba kii u dhowaayee
ku barbaaray docdoodaa
Diley oo kaga xaabay

gantaal = gammuun

*kaga xaabay = qudha ka
jaray*

Duqii xeebta gelaayeyna
Degmadiisa dhexdeediyo

Daaraddii u lahaabaa
Dadkiisii layska horgeeyoo
Dab weyn baa ka baxaayoo
Daayin baa bixiyee
Dirqi buu ku sigtay
Afrikaay kala daadsan,
Kala daadsan
Kuma duushid shisheeyoo
Nacabkaa darban mayside
Walaalkaa dilmadiisaad
Middi yaroo daxal leh
U soo duuban taqaanne,
Inta aan nin damiir li
Degmadaada u joogin
Sheegan maayo dirkaaye
Dulligaa ku ekoow

dirqi = in yar
kala daadsan = filiqsan

daxal = miridh

dirkaa = hiddahaa abkaa

Hees
GODOB YAREEY

Waqti gaaxsanaayoo
Godladaa inoo yimid
Gugaa hooray iyo
Xareed galacleh baa
Barwaaqada an gaadhnee
Inta geelu noo dhalo
Gaawaha ka maallaa

hooray = da'ay

Gorfaha laga buuxinnoo
Gunta weelka loo qodi
Guushaa an haleellay
Rag garaad leh iyo
Guddibaa inoo kacay
Geesigu ka madax yahay
Heedhe godob-yareey
Galool iyo godob-yareey
Alla galool iyo
Godob-yareey

*gaawaha = dhiil,
hadhuub
gorfaha = dhiil*

Guubaabadeenniyo
Guushaa an haleellay
Ku geeraarnay libintoo

*haleellay = taabnay
ku geeraarnay =
farxad heesnay*

Nabad baan ku geeraarnay
Godob-yaray
Heedhe godob-yareey
Galool iyo godob-yareey
Alla galool iyo
Godob-yareey

TIX
JACBUR

Waa jiipto maansadu
Jacbur iyo murtiba loo
Way kala janjeedhaa

jac-bur = isku-dex-jir
janjeedhaa = kala
maroorta, qal
qalloocan

Jirjirkay ku socotaa
Jafaq iyo dixbay mari

jirjirka = dhabarka,
kala qalliban
jeelbaxo = looga haqab
beelo

Sida looga jeelbaxo

Markan jeedalkaw lulo

jeedalka = shaabuugga,
subbitoor

Jaadhaha adkaystoo
Ninba meeshu jecelyahay
Ha la jaah-wareeroo
Jeebadaa ka buuxsada

jaadhaha = xakamaha

jeebadaa = jeebabka

Guurtida aqoontee
Hawlaha gorfaysee

gorfaysa = ka baanta,
u guddiya

Ku gardaadda calankee
Gaashaanka adagiyo
Gadh-caddaadiyaashiyo
Odayada guddiyayee

guddiya = geed
fadhiista, gar-gooya

Geedaha ka taliyoow
Ha gadhoodho nabadduye

gadhoodho = sal-dhigto

Gunta weelka uga tola
Dibad-galaha aydiyo

ayda = caynta

Ku dib-jirey dhufayskee
Dalka iyo dadkiisiyo

dhufayska = gabboodka

Daafacaaya qarankoow

nin daran = nin adag

Inkastood nin darantahay
Dawo ma leh colaadduye
NABAD baa dalka u roon ...
Dumarkiyo caruuraha
Loo diray qabiilkiyo

*loo diray = u darban,
ku foogan
dirir = dagaallan
dan-seeg-ku habsaamay*

Qolo-qolo u dirirkee
Is-qabyaaladeeyee
Ku dan-seegay qaladkee
Qof hadday is-diideen
Nala daya aqoonnee
Ku daldalaya shiidkee
Ku degdega xumaantoow
Haddii uu dagaal dhaco
Idinkaa u daranoo
Is-difaaci karinoo
Waraabaydin daaqiye
NABAD baa dantiinna ah ..
Dhallin-yarada diintiyo
Duminaysa dhaqankee
Madaxooda daartiyo
Ka samaystay dabaqee
Dembiyada u waaweyn
Ku dabbaalanaysaay

*u daran = u liita
daaqi = cuni, ruugi
dhallinta = barbaarta*

Dhulka aad dul-joogtaa
Inta aanu kula degin
Aan idiin dardaarmee
Dariiqii Islaamkiyo
NABAD baa dantiinna ah
Ninka loo dulbaaxshee

*ku dabbaalanaysa = ku
jirta, gelaya
kula degin = kula go'in*

Dawlad u shaqeeyee

*dul-baaxshay =
shidheeyey*

Dadka looga roon-yee
Kolba hawsha loo diro
Inuu dabada haystuu
Daacad u habeeyuu
Dar ilaah ku maamulo
Lagu siiyey derejee

dar ilaah = hor alle
derejo = martabad
garaaddo

Hadba sii dallacayeen
Laga daba shaqaynee
Siduu doono yeeleen
Danihiisa mooyee
Waxa kale damqaynee
Dulmi iyo dhac badiyee
Marka uu duddubiyuu
Hadba daan ka buuxsado
Dibbirada la sara kaco
Hadba laba-dubleeyee

dhac = xatooyo, tuugo
duddubiyo = laba liqo

dibbirada = dheragga
laba-duble = laba
wejiile
dalbaha = wegdaaha
ku deyaya = ku eegaya

Lugta dalabta lee godan
Kolba meel ku deyayoow
Haddii anad dareemayn
Wixii adiga kuu dana
Dawladaha agteennee
Dabku uu ka hurayiyo
Dilka iyo xasuuqiyo
Daaraha burburay iyo
Daadduunka qaxa iyo
Dumarkiyo cartuuraha
Daranyadu ka dheregtiyo
Intay dibu dhaceen eeg ...
Dood kalena waxay tahay
Dalka hooyadaa iyo

hurayyo = baxayyo

daranyo = darxumo

Durdurrada nimcada-lee
Dix waliba ka yimidee
Kugu soo dindimayiyo

*dix = doox, tog
dindimaya = durduraya,
sida biyaha u socda*

Deeqdiyo barwaaqadaad
Weligaa daldalateed
Cidi kugula doodayn

*kugu la doodayn = kugu
haysanin
dacaddido = tacaddido*

Haddii aad ku dacaddido
Rabbi Daayin weeyoo
Wuu kugu dullaynoo
Nabsi waa ma daalee
Isagaa ku dilayoo
Deebaaq qadhaadh iyo
Dacar baad qudhqudhinnoo
Dufan yeelan maysidoo
Duudkaad ka hoolmiye

dullayn = casili

*deebaaq = waabay, sun
qudhqudhin = dhami
dufan = dux*

*duudka = dusha, oogada
dhabarka
hoolmi = muldhan murxi*

Doqonniimo jeceloow
Aan kula dardaarmee
NABAD baa dantaada ah ...
Duufaanka yimidee
Dalka maanta joogiyo
Dibjirka iyo tuuggoow
Dalam-dalamta suuqiyo
Waxa aad dudubisaan
Haddii aanad daynayn
Waa dabar-go'iinnee
Aan kula dardaarmee
Nabadbaa dantaada ah
Daayaca miskiinkee
Dibadda iska seexdee

dibjir = tiyaala-suuq

Cidi ay durrayn iyo	<i>durrayn = waxyeelin</i>
Habar daasad sidatoo	
Daaduun ku timidoo	<i>daaduun = doolqaad</i>
Doonaysa calafoo	<i>calaf = risiq</i>
Loo daro bariiskoo	
Dar ilaah u dheregtaay	
Nabad baa dantiinna ah ...	
Baayac-mushtari laha	
Cunto aan bislayn iyo	<i>bislayn = aan, la karin</i>
Baandheeya kaydkee	<i>baandhee = shaandhee</i>
Hadba sicirka beenta ah	
Biirbiirsanaayee	
Waagii bariistaba	<i>waagii = gabbalkii</i>
Boqol nagu dallacayee	<i>dallaca = kordhiya, ku siyaadiya</i>
Buqshadeeya lacagtoow	
Hadday belo timaad galab	
Baylbaad hunqaaciye	
Iyadaad ku baridee	
Bisaddaad ka carariye	
Nabadda u balaasee	<i>balaasee = meel u samee, u meel day</i>
Dahabka iyo doollaar	
Ninka kala debberayiyo	<i>debberaya = kala minawaraya</i>
Kan damaarka haystee	
Waqtiguna u dararee	<i>dararay = u hagaagay, wax siiyey</i>
Duraysaha ku noolee	
Daacdaacsanaayoow	
Haddii u dagaal dhaco	
Daayeerka cooflaad	<i>coof = bulbul</i>
Dibadaha la geliyoo	

Duurka aad la seexane
Duunyada xaggeed dhigan
Balan kula dardaarmee
NABAD baa dantaada ah
Daabulada jaadkiyo

Daammiri ku qooqaha

Doodaha mijilisyada

Dacaayado ka fidiyaha
Ummaddaysku dirayoow
Dugsi maleh qabyaaladi
Waxay dumiso mooyee
Adna kuma degeyside
Weligaaba doodoo
Waa lagu dareemee
Intaan daadku kula tegin
NABAD baa dantaada ah

Dibadaa u dhoofaha
Hawlaha dalkiisiyo
Degmadiisi gabayee
Inta uu durduro tegey.
Dal shisheeye joogee

Soo dira cajaladaa
Ku dabbaqan qabiilkee

Dabka ololinaayoow
Waxba kaama daahnoo
Cidi kuma dulmaysee

*daabulo = xagal,
jawaan*

jaad = qaad

*daammiri = qaadka isku
khamiray*

mijilisyada =

fadhiyada ragga

doodaha = muramaha

kula tegin = ku qaadin

gabay = hagraday

*dal-shisheeye = dal
qalaad*

*ku dabbaqan = ku
saabsan*

daahma = qarsooma

Adigaa dembiga lee
Adna demi afkaagoo
Iska imo dálkaagoo
Ninna kuuma diidine
Nabadbaa dantaada ah

dembiga = gardaarrada
**demi = aammusii*
imo = kaalay

Hadal lagama daalee
Dusha sariyo hoostaba
Dawladi waxay tahay
Iyadaa dadkeedaba
Isku soo didiminnoo

sare = kor, dul, guud

In la kala dambeeyiyo

*didimin = didin ku
keeni*
*kala dambeeyo = is
tix-geliya*

Dedaal iyo is-maqal iyo
Muruq laysku daro iyo
Daacad u shaqayn iyo
NABAD baa danteenna ah
Waxba yaan ku daaline
Dadka lala hadlaayiyo
Shicibkii dalweyniyo
Intay mari dabayshiyo

Dunidaba ku nooleey
Doonaa ha diidoo
Samada ha duqeeyee
Ha durduro dhammaystee
NABAD baa danteenna ah

samada = cirka
*durduro = biqlo,
dhababaco*

Waxba kaama daahinoo
Runta waa dillaacshee

*dillaacshey =
caddeeyey*

Afrikiyo dirkeeduba
Waa dawlad dhegaloo
Haddii aan alle u deyin
Maansadan damiirka li'
Kama daadegeysee,

Arrimaha u daranee
Qarannimada dumiyeey
Dawladaha rogayee

Dalku qaadi karin iyo
Waxan idiinka digayee
Ha la daayo leeyahay
Ma oggola danaystiyo
Kuwa lagu dillaasheen
Weligood dawoobayn

Alloow naga dulqaadoo
Deeqdaada nagu sii
Ku dabbaalay hadalkee

Bal ku dara intiinnoo
DUCADIINNA Aammiiin

dir = jinsi
dhegala = dhega xidhan

daadegeyso =
dhaadhacayso, duxayso

rogaya = gembiyaya,
kambalaya

digay = waaniyey

dawoobayn =
waantoobaynin

ku dabbaalay = ku soo
xidhay

ku dara = biiriya

Hees
DUGSI NABADEED

Nabaddan lagu wada degaa
Dan bay noo tahay dadoow
Nin duunyo leh iyo sabool
Duq iyo sebi aan wax garan
Derbay uga tahay colaad
Weliba isku duubnidiyo
Sinnaantiyo daacaddaa
Dunidu nagu jecshahee
Dalkeen ku ammaanahan yahay
Dugsay uga tahay qabiil
Waatii doondooneested
Wax badan loo daalayee
Habeen loo dibad dhaxee
Haddii daayin keenayuu
Dadkeennu heshiis u yahay
Ducooy aammiin haddeed

derbi = gaashaan

dugsay = gabbood

dibad-dhax = dibjire

*haddeed = immika ka
dib*

Weliba aan kuu digee
Dardaaran rogoow iga qora
Dirqaa lagu soo helee
Ayaanay dib nooga noqon
Ayaa daayac aanay mudan
Shisheeyena dumin karoo
Qof daallini soo dhexgalo
Ma doono nin noo darnaa
Inay nabaddeen degtee
Haddeed daranyada ka dhaba

dirqi = si adag

darnaa = xumaa

*daranyo = daayaca,
baylahda*

Hees
ISHAARO

Burdaha dayrkaan akhrinay
Ducaa lagu biiriyoo

*biiriyey = kordhiyey,
daray*

Waxaan ku bilawnay hadal
Bismillahi, bismillaahi
Bismillaahi

Banka sheekha yaalliyo
Weliyadi baddiyo
Buuraha fadhiyeybaa
Boodhka u fadhiistoo
Ishaaro ku baadi-goobay
Culimada bariisada

yaalla = deggan, jooga

*bariisada = barqada,
subaxa*

Bunka loo saloolee
Boqol iyo kun gaadhaa
Burhaantoodi raacshey

*burhaan = barakada,
karaamo*

Billaawe cad baa la rogey
Booc iyo dhuurbaa la shiday
Wanbaa badhi looga jaray
Basraay timmir baa la siiyey
Waxay ka bukhuuriyeen

*bukhuuriyeen = jinni-
bixin ka shideen*

Jinkii beerkeeda galay
Geesiyaal an biqinoo
Baydh-baydhin baa

*baydh-baydhin =
leexleexan
beesha = degmada*

Inta beeshayadan
Laga soo baxshaa

Bayaan loo dhaariyoo
 Kitaab loo baaciyoo
 Baabacada loo saaray
 Rag baa u baqoolayoo
 Sufraar biyo loogu shuboo
 Bil iyo sannadaw maqnaa
 Belelkiyo dhibtii
 Kuwii u badheedhayoow
 Waad noo baxdeen
 Baadidii maqnayd
 Kuwii soo baajiwoow
 Waad noo baxdeen
 Bukaankiyo xanuunkii
 Haddii laga bogsaday
 Geesiyada biloow
 Ballantii ad qaaddeen
 Waad buuxiseen
 Wixii naga ba'naadaba
 Haddii laga baanayo
 Geesiyadii billaayoow
 Ballantii ad qaadeen
 Waad buuxiseen
 Maxaa baahi loo qabey
 NABADDA
 Maxaa baahi loo qabey
 NABADDA
 Waa barwaaqadeenna
 NABADDU
 Waa badhaadhaheenna
 NABADDU
 Waa bariisigeenna
 NABADDU

baqoolay = bixitimay
sufraar = sibraar

belelkii = kulaylkii

baajiyoow = soo heloow

bogsaday = dawoobay

ballantii = axdigii

buuxiseen = oofiseen

ba'naada = xumaada

billaa = wacnaa

Kaalaya u soo baxoo

Baallaha qabtoo

Aan bariidinno NABADDA.

Aga diga

Irgin lagu jabaayiyo

Alhuumada qarsoon iyo

Halkay odaxdu taallee

Inniqday daree

baallaha = hareereha

bariidinno = salaanno

QAYBTA LIXAAD

MAANSO QOBONA AH

Hees
ASKARIYOW

I

Ma og-tahay askariyohow
Inad tahay itaalkii
Gobanimada ugubiyo
Calankiyo arladatani
Kii ay irkanayeen

*irkanayeen =
cuskanayeen*

Inaad tahay awooddii
Lagu aarsanaayey
Ma ogtahay askari-yohow
Aasaaski nabaddiyo
Abaabulihi guushiyo
Amba-qaadki noloshiyo
Eebadii dagaalkiyo
Indhihii inaad tahay
Ma og-tahay askari-yohow
Adduunyada dhammaanteed

*udubka = tiirka
aarmi = ciidan*

Udubkeedii baad too
Haddaan aarmi jirin
Odayada gaboobiyo
Ubadkiyo haweenkiyo
Ooryuhu ma seexdeen
Ifka intaan ku noolahay
Waan kuu iilanaynaa
Kugu uur-qabaw nahay
Ku ammaanaynaa

u iilan' = u darsan

Ma og-tahay ilwaadêey
 Markii aan askari galay
 Arligaynu leenahay
 Eebbe ugu dhaartoon
 Oogada xil-saaree ...
 Aar lagu gam'aan ahay
 Tiir la irkadaan ahay
 Adeegaha dantaan ahay
 Olol iyo dabbaan ahay
 Onkod iyo colbaan ahay

adeegaha = shaqaalaha

*onkod = sanqadaha
danabka*

Addin laga baqaan ahay
 Seef laba af-laam ahay
 Geesi aamminaan ahay
 Indhihi dadkaan ahay
 Abur iyo masbaan ahay
 Eedaadku ima karo
 Aabbaha dalkeenniyo
 Kuwa aniga ii talin
 Arrimaha ka soo baxa
 Ka adkaynayaan ahay ...
 Ifka intaan ku noolahay
 Een iilka lay dhigin
 Waxad igu ogaataan
 Ood ku uur-samaataan
 Aarmiga inaan sido

(HEES)
MAAMUUS HOOYO

Gogoshii asluubtaay	<i>asluubta = anshaxa</i>
Gurigii wanaaggaay	
Galladdii ammaantaay	<i>galladdii = cawadii, hibo</i>
Gadh-wadeenki noloshaay	<i>gadh-wadeen = hoggamiye</i>
Guulayso hooyooy	
Geeddiga horseedkiyo	
Garabkii midnimaddaay	
Guubaabadii iyo	
Gurmalkii wax-qabadkaay	
Gaaridii ammaantaay	
Gacantii is-raacaay	
Galladdii adduunkaay	
Hooyooy goshaadaa	<i>gosha = dhabta, bogga</i>
Gaax laga dhergaayoo	<i>gaax = godol biiray</i>
Guudkaagaa hooyooy	
Hurdo lagu gam'aa ...	
Gebigeed adduunyada	
Guntii laga abuurmaay	<i>guntii = jirrida, guntii</i>
Hooyooy gobaadeey	
Gambadaadu waa calan	<i>gambada = masarka</i>
Gibilkaagu waa dahab	
Girridkaagu waa nool ...	<i>girridka = jirrida</i>

(HEES)
KA MARAG NOQO

Macbuudkii i uumoow
Dhulkaan martabâda ku helay
Dadweynii i magac-dhebey

*magac-dhebey =
doortay.
miiggan = cuddoon,
luxdan*

Gobannimada miiggan
Midnimiyo sinnaan iyo
Inaan nabad ugu maleeyaan
Maagaanaa
Dadka oo masooboo
Muruqooda maalana
Inaan muujiyaan wadey
Muslin daacadoo
Maskaxda iyo maan
Wadajiraan malaynayaa

Mataanaha is-jeclee
Kala maarminee
Meel wada degaan
U malaynayaa ...

La mood, noqonba weydaye
Badh maroor ahoon

*maroor = gurracan,
qaldan*

Isku midab nahoo
middi ii sitaa jira ...
Badh malaasanoo
Gumeysigu mudoo

*mudoo = hufiyey,
qalday*

Isa-soo maqiiqayaa jira
Ninka marada iyo
Muska iigu jira ee
Isku-diraya maatidaa
Masiibada ka aabbo ah ...
Ninkaan mooradaydiyo
Malahaan u dhiibtee
Intuu morohda ii galo
Soo muuta-muutaynayaa
Masiibada ka aabbo ah ...
Miciyada sunta leh
Ninka igu mudaayee
Afka ii macaanayn
Maqaar-saarka beenta ah
Wuxu ii maldahayaa
Miidhada ma qaatee
Waa maya su'aashu ...
Murtidiyo tusaalaha
Gartan madasha soo dhigay
madasha- golaha
Afrikaay i maqaloo
Adduunkoow ka marag noqo
Macal qabadku ugu wado
Adduunkow ka marag noqo

muska = oodda reerka

maatida = ma kasta

moorada = hantida

morohda = dhirta

maldahay = qariyey

miidhada = quudhsiga

(HEES)

WALLEE DHEEHAY

Dhulkeenna waxa u dhidiba	<i>dhidib = sees, gundhig, sal</i>
Dhaqankiyo hiddihu Dhabarkeeda weeyaan	<i>dhabar = adhaxda, tiirdhexaa</i>
Dhaqankiyo hidduhu Dhismaheenna weeyaan Dharkaan xidhannaa u dhabanee	<i>dhaban = qurux, bilic</i>
Dhallinyarada oo Lagu dhiirrigeliyiyo Dhayda iyo sugaggaa, U dhereg ah ...	
Geela dhabanka daaqiyo	<i>dhabanta = buurta sinteeda</i>
Xoolahaa u dhaqasho ah Awowgay ma dhimannine Wuxuu dhaxal iiga tegey Xeerkay dhigteen iyo	<i>xeer = qaanuun hiddood</i>
Dhegaleyda noo taal	<i>dhegaley = godobka xeerka</i>
Wallee dheehaay Ninna dhuunuu ku	<i>dhuuni = dhadhamo, hunguri</i>
Kuu dhex joogaa Ninna dhaqashuu kuug Kuugu dhiidhiyey Waa dhalasho Waa dhuuxa	<i>dhaqasho = xannaano, dhiidhi = dagaallan</i>

(HEES)
HIDDA RAAC

Aabbeheen geesi buu ahaa
Hooyadeen gaari bay ahayd
Garbaa loo dhiibi jirey
Dhegaleey u gaara leh
Guddigii samayee
Geedka u fadhiistee
Xeerkaa gooyey buu ahaa
Gundhatahaa faraaqa-liyo
Hugiisu go'buu ahaa
Hubkuna gaashaanka iyo
Golxadka iyo waranka iyo
Dagaal gacantuu ahaa ...

(HEES)
ISRAA'IIL

Israa'iil ma boodeen
Bari-Dhexe intuú dego
Birta kuma afaysteen
Waa boqol yuhuudduye
Ragbaa biirinaayoo
Baarkaa u fidhaayee
Barqo laguma gaadheen
Badda kuma ciyaareen
Barbaarrada ma laayeen
Haddaan muruqa buuxiyo
Isticmaar ku baal-jirin
Baydda u garaacayn
Waa bahal gumeystuhu
Kala baahsanaantiyo
Baylahdaada jeceloo
Markuu baadka kula helo
Kaa bogan qaniinyada
Burka kuu dhex-gelayee
Bushimaha dushoodiyo
Been weeye nabadduye
Baaruudda qiiqdiyo
Bunduq weeye duniduye ...
Afrikaay is-buuroo
Isa-soo bahaystoo
Ninka baal u leexdana

barbaar = dhallin

baydda = laabta

*kala baahsanaan = kala
qaybsanan*

baylah = dayacan

*kaa bogan = kaa
buuxsan, kaa mugsada
burka = tumbusha cawska
an*

*bushimaha = dibnaha,
afka baarkiisa*

Basar wax-ugu-sheegoo
Ku ballama dagaal.
Israa'iil ma boobeen
Carab uma badheedheen

*u badheedh = u bax,
babac-dhig*

Nabad kuma bariisteen
Baydkii ilaahiyo
Barxaddii Rasuulkii
Waxaan loo bannayn iyo
Bakhti kuma dhex kariyeen
Kaare kuma burburiyeen
Billi kuma ciyaareen
Haddaan muruqa buuxiyo

kaare = taangi

*muruqa = awoodda,
taageero*

Isticmaar ku baal-jiriñ
Baydda u garaacayn
Waa bahal gumaystuhu
Kala baahsanaantiyo
Baylahdaada jeceloo
Markuu baadka kula helo
Kaa bogan qaniinyada
Burka kuu dhex-gelayee
Bushimaha dushoodiyo
Been weeye nabadduye
Baaruudda qiiqdiyo
Bunduq weeye duniduye
Afrikaay is-buuroo
Isa-soo bahaystoo
Ninka baal u leexdana
Basar wax ugu sheegoo
Ku ballama dagaal

GEBAGEBO

(HEES)

KAALAYA BAL DAAWADA

Bandhiggii adduunyada
Laba baratankoodii
Markii laysu soo baxay
Booddadii shabeelbaa
Ka soo badiyey aarkii
Ninka buugga qorayee
Barbar-joogay waa bahal
Maroodigi bakaylaha
Ku barraahsan jirayee

ban-dhig = carwo

baratan = tartan

Laga wada baqaayaa
Inta loo badheedhay
Baqtiigiisi laga kacay
Xoog baaqday weeyaan
Sharaf bururtay weeyaan

barraahsan = hawaarsan
jirey

baqaayey = cabsoonayey

Nin la baabtay weeyaan

bakhti = mayd

baaqday = khasaaray

bururtay = ba'day,
dhacday

baabtay =

falay, marreeyey

badhax = knaldan,

doctar

Maskax badhax ahoo

Biyo lagu daroo

Beenawdey weeyaan

Waqtiyohow ba'aagiyo

Hawlahaagu badanaa

Maxaa beelo wada yaal

Ku bariistay NABAD

ba'aaga = jabkaaga

bariistay = kusoo

toosay

Bacad-horeba kowsaday
BA'AN baa u marag furay
Wallee lagama baxayee
Allahayoow belaayada
Bisinkaan ka hoos-galay

bisinka = magaca alle

TIX

I)Ninka diirka madowee
Dusha laga raraayoow
Dirka liita een
Dux dhadhama lahaynoow

diirka = gibilka, jidh

*dirka = faca, hiddaha
dux dhadhama = dareen
siqsiqa*

Maskaxdiyo dareenkij
Kii laga daboolow

*daboolay = daahay, laga
suuriyey*

Inta laysku kiin diro
Idinkaa is-dilayee
Aan kula dardaarmee
Birta daabka dheerliyo

*birta = waxa loo jeedaa
eebada lagu diriro*

Iska-daa dhibaataada
Adigaa dantaadii lagaa
duudsiyee

Adduunyada bal daya sida
Dabka loogu shidayo
Daan-daansigiyo

daya = eega, u fiirsada

*daandaansi =
gardarraysi*

Dulmigiyo colaadaha

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada
Ummad-yahay bal daawada

duullaanka = weerarka

Hees

II)Ninka diirka madowoow
Daadduunka iyo
Dulliga iyo gaajadu
Waa dabeecaddaadee ...
Maydka dibadda yaal
Dhiiggii ka daataa
Dhulkii digo-dooriyoo
Toban dayro dhaaf

daadduunka = qaxooti

dulliga = darxumada

digo-dooriyey = dhaaf
rog

dayr = xilliga xaga
iyo jiilaalka
dhexeeya

Miyuu roobku da'ayoo
Dhulkii doog ka soo baxay
doog- tigaad, deegaan
Waxad daacad mooddaa
Ninka dabinka kuu dhigay

mooddaa = u malaysi

dabinka = shirqo

Adduunyada bal daya
Sida dabka loogu shidayo
Daan-daansigiinniyo
Dulmigiyo colaadaha

dulmi = xaq, darrada,
tacaddiga

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada ...

III

Ninka dabarka goostoow	<i>dabarka = xadhig lugaha lagu xidho</i>
Dayaxiyo daruuraha	
Iska daansha-daanshood	<i>daansha- daanshood = taxaash, temeshle</i>
Oo dabaqaddaa sare	
Inta dookhu nacas yahay	<i>dookha = damiirka kaskiisa</i>
Ka dillaalo samadaa ...	<i>dillaalo = qadhaabo</i>
Waxaa loo hamiyo digleeyey	<i>ham iyo digleeyahay = loo musuusugayaa daalka = naxashka</i>
Nafta daalka saaran	
Dahabkeeda buuxiyo	
Doollarkeeda yaalla	<i>doollar = lacagta maraykanka</i>
Hasha darartay caanaha	<i>darartay = caano ka buu</i>
Adaa deeq u bixiyee	
Dib inaad u maashana	<i>déeq = kaalo,</i>
Waa lagaaga dacarayn	<i>dacarayn = dhaaran</i>
Inta daylo maqan tahay	
Ishu daawanaysaa	
Afku hadalka dayn maayee	
Halka dunida lala tegey	
Ummadyahay bal daawada	
Daandaansigu iyo	
Dulligiyo colaadaha	
Duullaanka xoogga leh	
Halka dunida lala tegey	
Kaalaya bal daawada	
Ummad yahay bal daawada	
IV)Ninka qolo u diranoow	

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada
Ummad-yahay bal daawada

duullaanka = weerarka

H e e s

II) Ninka diirka madowoow
Daadduunka iyo
Dulliga iyo gaajadu
Waa dabeecaddaadee ...
Maydka dibadda yaal
Dhiiggii ka daataa
Dhulkii digo-dooriyoo
Toban dayro dhaaf

daadduunka = qaxootiga

dulliga = darxumada

*digo-dooriyey = dhalan-
rog*

dayr = xilliga xagaaga

iyo jiilaalka u

dhexeeya

Miyuu roobku da'ayoo
Dhulkii doog ka soo baxay
doog- tigaad, deegaan
Waxad daacad mooddaa
Ninka dabinka kuu dhigay

mooddaa = u malaysaa

dabinka = shirqoolka

Adduunyada bal daya
Sida dabka loogu shidayo
Daan-daansigiinniyo
Dulmigiyo colaadaha

*dulmi = xaq, darrada,
tacaddiga*

Duullaanka xoogga leh
Halka dunida lala tegey
Kaalaya bal daawada ...

III

Ninka dabarka goostoow

dabarka = xadhig lugaha
lagu xidho

Dayaxiyo daruuraha

Iska daansha-daanshood

daansha- daanshood =
taxaash, temeshle

Oo dabaqaddaa sare

Inta dookhu nacas yahay

dookha = damiirka
kaskiisa

Ka dillaalo samadaa ...

dillaalo = qadheabo

Waxaa loo hamiyo digleeyey

ham iyo digleeyahay =
loo musuusigayaa
daalka = naxashka

Nafta daalka saaran

Dahabkeeda buuxiyo

Doollarkeeda yaalla

doollar = lacagta
maraykanka

Hasha darartay caanaha

darartay = caano ka buu

Adaa deeq u bixiye

deeq = kaalo,

Dib inaad u maashana

Waa lagaaga dacarayn

dacarayn = dhaaran

Inta daylo maqan tahay

Ishu daawanaysaa

Afku hadalka dayn maayee

Halka dunida lala tegey

Ummadyahay bal daawada

Daandaansigii iyo

Dulligiyo colaadaha

Duullaanka xoogga leh

Halka dunida lala tegey

Kaalaya bal daawada

Ummad yahay bal daawada

IV)Ninka qolo u diranoow

Inaad daw ku joogtid
 Doqon-yohow ha moodine
 Kuwii gubay docdoodii
 Degtaa reerihii yaal
 Taariikhda dibu baadh
 Bal daymoo hareeraha
 Deeradiyo biciidkii
 Wada daaqi jirey iyo
 Dibigii casaa iyo
 Lo'dii joogtey dooxada
 Dixda ceel dhanaan geeli
 Darka loogu xidhi jirey

 Wankii daylanaayee

 Duddumada ka weynaa

 Ugaadhii dalkiiska
 Lagu daawan jirey iyo
 Aaway duunyadoodii?

 Dadweynii maxaa helay?
 Ma dhulkaa la wada degey?
 Dalandoolka caydheed
 Dalawgiyo harraadkiyo
 Gaajada ku dubataa .
 Halka dunida lala tegey
 Kaalaya bal daawada
 Ummad-yahay bal daawada
 Ninka samaha diidoow
 Ogoow dawlad baanee

daw = gar, xaq, sax

docdoodii = dhankoodii

degtaa = meeshaa

*darka = weelka xoolaha
lagu waraabiyoo*

*daylanaa = qaarka hoos
madoobaa gaashada lala*

duduumada = aqalka

*aboorku dhoobada ku
sameeyo*

*duunyo = xoolaha hoos
guunyo*

dalan-dool = daadduud

Geesi kaa da'weynoo
Wanaag doonayaanee
Waayaha dambeetana
Nin dersaaya baan ahay
Caano daatayba
Dabadood la qabay
Doodda inan ku goynaa
Ninka soo daliilshee
Soo dibad dhigaan ahay
Cod durugsan, durugsan
Lagu dabar go'aa
Dalkayaga ninka
dirirayaanee
Xumaha yaan lagu degdegin
Wanaagga ayaan la daadin

waayahan = beryahan

daatay = qubtay

durugsan = fog,

*daadin = tuurin,
dhaafin*

Dul iyo hoos, doc iyo guud
Waxaan dani kuugu jirin
Lagaaga digyee ka daa

V)Wixii shaydaanku
duufsaday
Alloow dembigooda dhaaf
Daruur caafimaad qabtaa
Alloow dalkayaga ku hoortaa.
Durdurrada jannada eebboow
Adigu noogu deeq
Alloow diintayada adkee
Ilaahoow daacadnimo.

*duufsaday = kaxaystay
hufiyey*

dhaaf = ka saamax

*daruur = nogol, tus,
roob*

hoortaa = da'daa

deeq = gargaar, caawi

H E E S

VI.) Galbataye adduunyadu

kala-guurka lagu dhacay

Qaylada gadhoodhiyo

Gulufkiyo colaadaha

Intaan waagu galac odhan

Nin garaad xunbaa sugi

Kuwa gorodda ruxayoow

gadhoodh = khamiirtay

garaad-xun = maangaab

*gorodda ruxayoow =
madaxa ruxaya*

Sheekada galoolley

Googgaale weeyoo

Gadh-madoobe xaajadu

Gaaggixiyo lama helo

Guntintiisa lama furo

Garta laba dhex taallana

Lama gaadhi waayine

googgaale = halxidhaale

gaaggixiyo = gudhiyo

*gaadhi waayin = garan
waayin*

*garab-mar = gees laga
dhaafay*

Wax loo garab maraayaa

Gawsaha waraabee

Ka xidhiidhsan gudihiyo

Waa xeelad gaaroon

Lagu garannin weeyaan

xeelad = tab, farsamo

Soddoon gu' iyo dheeraad baa

Falasdiin la gabraaranaayey

gu' = sannad, 12 bilood

*gabraaranaayey =
ugaadhsanaayey*

Mar haddaanan garab iyo

Gaashaan ku siinayn

Geesaha galiilyada

Gabaygiyo tusaalaha

Guubaabo ugu filan

*guubaabo = baraarujin,
kicin.*

Runtan geedka lagu xidhay

Gacal weydey iga daa

Geerida xusuusta leh

Nafta gocaniyeey joog

Guullahaa u soo noqo

Nafta kii i geliyoow

geliyoow = abuurayoow

Nebigii garaadkiyo

Garashada lahaayoow

Gurmad awliyaadoow

Sahnuunta intood gembido

gembido = rogto, jabiso

aammiin

Alloow gurigeeda bii

Aammiin

Alloow gabbal baas u dhaco

dhaco = dumo, galo

Alloow gaaladu jabtaa

Alloow diinta u gargaar

Alloow guushana na sii

Falastiin go'dee

Gallad iyo Alloow

Gaahsii xornimo ...

QAYBTA TODDOBAAD

HESHIISYADII

I - DAWLADDA DJABOUTI
IYO FRUD

II - DIB U HESHIISIINTII
URURRADA SOOMAALIYA

JAMHUURIYADDA DJIBOUTI
Midnimo-Sinnaan-Nabad
"AXDIGA NABADDA IYO DIB U-HESHIISIINTA
QARANKA"

Isniintii 26kii Disamber 1994kii,
Xukuumadda JAMHUURIYADDA DJIBOUTI iyo
JABHADDA DIBU SOO CELINTA MIDNIMADA IYO
DIMUQRAADIYADDA (FRUD)

GOGOL-DHIG

DAWLADDA JAMHUURIYADDA DJIBOUTI Iyo
JABHADDA DIBU-SOO-CELINTA MIDNIMADA IYO
DIMUQRAADIYADDA (FRUD) oo ugu magacaaban
dhinacyada heshiiskan dhexdiisa.

Ka dib falanqayntii qotada dheerayd ee ay kaga
baaraandegayeen dhammaan su'aalaha, sidii ay kusoo
unkameen iyo sababihii kasoo dhasheen khilaafka beeray
colaadda hubka laysu qaatay iyo qalalaasaha halista ah,
ayna isla QIREEN cawaaqib-xumida

Iyagoo ku welwelaya si dalkan looga badbaadiyo
mashaqooyinka ku habsaday qaar mid ah dalalka Gobolkan
ku yaalla,

Iyagoo garwaaqsan badbaadinta iyo dhawridda karaamada
ummadnimada Ma-dhaafaanka ah, waloow ay jiraan
dabinno, iyadoo lagu xisaabtamayo waayaha gaar ahaaneed
ee dalkeenna iyo duruufihiisa degaan-dhuleed iyo dhaqaale.

Iyagoo ku kalsoon hoggaaminta waayeelnimo ee Madaxweyne XASAN GUULLEED APTIDOON oo seeska u dhigay ku dhaqanka Furfurraanta dimuqraadiyeed, dhismaha hay'adaha ka jawaabaya baahiyaha casriga ah oo la socda awaalaha caalamiga ah ee xilligan.

Iyagoo ku qanacsan Inay rabitaanka dhinacyada oo keliya tahay awoodda xal loogu heli karo khilaafka boogihisa, iyo xaqiijinta dibu-heshiisiin qaran, Xal waara oo lagaga raysan karo colaaddana aanay keeni karayn cid aan ahayn dhinacyada ay khusayso, iyadoo uu ka maqan yahay dhinac saddexaad oo u kala ergeeyaa,

Iyagoo ku iimaan qaba in heshiis is afgarad dhab ah oo lagu gaadhaa, soo af-jari karo qalalaasahan, uu keeni karo xal caaddil ah oo waara.

Iyagoo tixgelinaya kala geddisnaanta dhaqan iyo dhaqaale-bulsheed iyo weliba faraqa u dhexeeya gobollada iyo sinnaan la'aanta ka jirta bulshada reer Djibouti dhexdeeda,

Iyagoo rabitaankoodu yahay in xalkani ahaado mid u jeeda, isla markaas, in lagu gaadho midnimada xoojinteeda, heshiis qaran iyo midnimada dalkaba.

Waxay ku adkaysanayaan, ugu dambayntii, iyagoo cuskan qiyamta Dimuqraadiyadda muqaddaska ah ee uu dhigayo **DISTUURKA** Jamhuuriyadda Djibouti, Waxay ku heshiiyeen, wada hadalladoodaas Nabad,eed oo Djibouti ka dhacay, Arrimaha soo socda:

QODOBBADII HESHIISKA

Qodobka 1aad

XAGGA MABAADI'DA GUUD

Wuxuu ka kooban yahay (xambaarsan yahay) heshiiskani qaabkii ay gudihiisa ku dhammays-tirmaysey dhidibbo-u-aaska NABAD Caaddil ah oo waartaa siday u dhex-mari lahayd dhammaan dadka Reer Jabbuuti. Dammaanad qaadka dhaqan-gelintiisa waa mas'uuliyad u dhex ah oo ay u siman yihiin labada dhinac. Xukuumadda Jamhuuriyadda Jabbuuti baa dammaanad-qaadaysa mas'uuliyadda ilaalinta Qodobbadiisa iyo Hirgelintoodaba.

Qodobka 2aad

XAGGA HAY'ADAHA

Jabhadda FRUD, dhinaceeda waxay oggolaatay, aqbashayna inay u hoggaan-sanaadaan Distuurka, Qawaaniinta iyo Xeerarka lagaga dhaqmo Jamhuuriyadda Jabbuuti iyo ixtiraamka qodobbadooda (dhawridda). Markay noqoto lagama maarmaan in qodobbada Distuurka qaar ka mid ah in dib loogu noqdo (wax laga beddelo), waxay diraasadeedu ku ansaxaysaa kaddib keliya iyadoo loo maro hab ka Distuuriga ah.

A/ In tallaabooyinka lagu xasilinayo loo maro dib-u-soo noolaynta kalsoonida iyo tirtiridda wax kastoo nabadgeliyo darro u adeegaya, oo ujeeddadoodu tahay dhiirri gelinta isu-socodka Badeecadaha iyo dadka si ay isagaga gooshaan dalka gudihiisa, waxaa lagu xaqiijinayaa baabiinta dhammaan baaraashyada (kontoroollada) iyo habka baadh itaanka aan caadiga ahayn, oo la joojiyo.

B/ Xukuumadda Jamhuuriyadda Jabbuuti waxay ballan-qaadday sii amba-qaadka dedaalkii ay hore ugu tallaabsatay ee ujeeddadiisu ahayd Dibu-dhiska Dhismeyaasha Adeegga iladii (Dhismeyaasha Maamul, Caafimaadka iyo rugaha biyaha iyo wixii la mid ah).

C/ Xukuumadda Jamhuuriyadda Jabbuuti, inay qaabbisho bixinta wixii gargaar taageero ah ee loo fidinayo qoysaskii ku tabaaloobay dagaalladii- mid jidh, hanti-gaar, ahaan eedba ka soo gaadhay. Waxaanay adeegsan doontaa waddo kasta iyo hab kastoo lagaga midho dhalin karo xaqiijinta muhimmaddaas.

D/ Jabhadda FRUD waxay ku nidar-gashay sidii ay dadkeeda taageerayaasheeda, u ah ee xuduudda dalka dibadeeda qaxootiga ku ah sababihii dagaallada awgood, sidii ay ugu soo qancin lahaayeen inay waddankooda dib ugu soo noqdaan.

Sidaa awgeedna Jabhadda FRUD waxay ballan-qaadaysaa in ay Xukuumadda soo gaadhsiiso Magacyada dadka Reer Jabbuuti ah ee arrimuhu khuseeyaan, si ay Dawladda ugu suurto-gasho inay gaadhsiiso kaalmo iyo taageeraba.

Qodobka 4aad

XAGGA LIISASKA DOORASHOYINKA IYO WARAAQAHA AQOONSIGA

Arrimaha la xidhiidha dibu-cusboonaynta (dibu-habaynta) habka Liisaska Doorashooyinka iyo Bixinta Warqadaha Aqoonsiga, waxay labada dhinac isla qaateen:

- a. Baahida loo qabo dibu cusboonaynta Liisaska Doorashooyinka, inta ka horraysa doorashooyinka soo socda;
- b. In Waraaqaha Aqoonsiga ee Muwaadinnimada la siiyo dhalliyarada gaadhay da'da Qaanuunku ogool-yahay, iyo qof kastoo soo dalbada oo buuxinaya shuruudaha looga baahan yahay.
- c. Dedejinta go'aan qaadashada hawlaha lagu dhammaystirayo Waraaqaha Dhalashada ee Gobollada oo dhan.

Qodobka 5aad

DEDAALKA WAX-BARASHADA

Dhinaca Dedaalka tacliinta, xaqiijinteeda, xeerarkii jee-dhaafka ee loogu danaynayey ardadii dib uga dhacday sannad-diraasadeedkii waxbarasho sababaha dagaalkaa Awgood sidooda loogu tixgelin inta ay ka dhammaysanayaan wax-barashadooda.

Qodobka 6aad

XAGGA ISU-DHEELLITIRKA XIL-QAYBSIGA EE HAYKALKA DAWLADEED DHEXDIISA

Iyadoo ujeeddadu tahay in laga jawaabo codsiga labada dhinac midkood walba ka yimid, iyo iyadoo laga dhaqaaqayo mabaadi'da laysla oggolyahay in si isku mid ah loogu sahamiyo Hilin Nabadda lagu soo dabbaalo, waxay Xukuumaddu Ballan-qaadday inay Xubnaha FRUD u hawl-geliso Shaqooyinka dhinacyada Siyaasadda, Ciidammada, Maamulka, Dhaqaalaha iyo Arrimaha Bulshada hab waafaqsan Qodobbada iyo tirooyinka ku xaddidan Heshiis Wadasjirka ay labada dhinac wada gaadheen ee ku qoran Lifaaqa Heshiiskan Nabadda ku xidhan. Waxayna Qodobbadaasi la xidhiidha hawl-gelinta Dagaal-yahannada dhinaca ciidammada ku xidhan yihiin shuruudda ah soo noqoshada tiro cayiman oo laysla ogyahay oo Ciidammada Jabhadda ah iyagoo hubkoodii wata.

Qodobka 7aad

XAGGA CAFISKA GUUD

In Askarta iyo Xubnaha firfircoon ee FRUD, dalka dibaddiisana laajiga ku ah, dhammaantood iyadoon la kala rebin, in loo fidiyo cafis guud oo lagaga saamaxayo wixii ay ku geysteen dhacdooyinkii ka horreeyey 12kii Juun, 1994kii, iyagoo si buuxda loogu gudayo xuquuqda muwaadinnimo ee qaanuunku u sugayo, Dawladduna ay Dammaanad qaadayso Nabad-gelyadooda.

Qodobka 8aad

XAGGA JABHADDA FRUD OO ISU BEDDESHA XISBI SIYAASADEED

a/ Isla marka saxeexa Heshiiskan Nabadeed qalinka lagu duugo, waxay Jabhadda FRUD isu beddeli doontaa Xisbi Siyaasadeed oo Sharci ah, oo ka caaggan dagaal hubaysan, si buuxdana uga qayb-gelaysa arrimaha nolosha siyaasadeed ee qaranka, iyadoo afkaarteeda si madax-bannaan ugu daafacaysa hab nabadeed, sidaasna ay Xukuumaddu ballanqaaday inay aqbasho

b/ FRUD waxay ka qayb-gelaysaa Maamulka Arrimaha dalka iyadoo kula qaybtamaysa Xisbiga Talada Dalka haya, iyadoo u maraysa habka Heshiiskan iyo Barnaamij Siyaasadeed oo ay labada Xisbi wada-jir u dejiyaan.

Qodobka 9aad

XAGGA MAAMUL FURFURIDDA

Marka si buuxda Nabadda iyo isku-kalsoonaanta qaran loogu soo dabbaalo dalka, waxa la jaan-qaadaya dhaqan galka Maamul furfuridda la xidhiidha wareejinta awoodaha iyo talooyinka arrimaha qaarkood in maamulkooda lagu wareejiyo deegaannada gobollada Jamhuuriyadda Jabbuuti, kuwaasoo dhismahoodu loogu gogol-xaadhi doono Guddi Qaran loo qabanayo oo ka kooban dhinacyada Siyaasadeed ee dalka ka jira oo dhan ujeeddoodu tahay xidhiidka Maamul baahinta dalka.

QODOBKA 10 NAAD
XAGGA DIBU-DHISKA HORUMARINEED IYO
KOBKINTA DHAQAALAH

Iyadoo ujeeddadu tahay hagaajinta shaqada wax-soo saarka dhaqaale ee gobollada dalkoo idil, ayaa loo jeedinayaa bangiga horumarinta Jabbuuti inuu ku-talo-gal gaar u qoondeysan leh ugu dejiyo ujeeddooyinka loo cayimay ee ku wajahan abuurista hay'ado yaryar oo horumarineed. Xukuumaddu waxay garbaha u ridanaysaa inay awooddeeda looga baahan yahay dul

-dhigto dhismaha iyo dibu yagleelka (dibu-soo-noolaynta) mashaariicdii horumarinta ee dagaalku hakiyeen ama uu baajiyey khilaafku. Taasoo awgeedna ay xukuumaddu hawl gelayso inay kala xidhiidho dalalka deeqda bixiya... Sidoo kale inay waajib tahay dhismaha (abuuridda) mashaariic cusub oo lagama maarmaan ka dhigeen duruufaha marxaladdan cusubi.

QODOBKA 11 AAD
HABKA LOO HIRGELINAYO

In hirgelinta qodobbada heshiiskan qaarkood iyo sido kale waqtiyada fulintoodaba diyaariyey afar nuqul - laba luqudda faran siiska ku qoran iyo laba af carabi ku qoran-oo ay wadajir u saxeexeen mid walba labada dhinac, dhinac walibana haysanayo laba nuqul oo ASLI ah. Laguna soo daabici doono jariidadda rasmiga ah ee Jamhuuriyadda Jabbuuti.

Waxa lagu tafatiray : Jabbuuti 26 kii Diisambar Sannadka
1994 ka.

Waxa u kala saxeexay

XUKUUMADDA

Jamhuuriyadda Jabbuuti
Wasiirka Arrimaha Gudaha
Idiris HARBI Farah

FRUD

Xoghayaha Guud.
Ugurreh Kifle Ahmed

SHIRKA NABADDOONKA SOOMAALIYEED
OO AY KA SOO QEYBGALEEN JABHADAHA
S.S.D.F - S.P.M. U.S.C.- S.D.M
(DJIBOUTI OS-11/06/1991)

Odayaasha nabaddonka Soomaliyeed iyo Jabhadaha S.S.D.F. - S.P.M. - U.S.C. iyo S.D.M ayagoo ka jawaabaaya maajo 1991, Mudane Xaji XASSAN GUULEED APTIDON, madaxweynaha jamhuriyada Jabuuti ayaa shirka dib-u-heshiinta shacbiga soomaaliyeed (SOMALI NATIONAL RECONCILIATION CONFERENCE) ka furmay magaalo madaxda dalka Jabuuti ee Jabuuti.

Shirkan oo bilaabmay 5ta bisha Juun, 1991 waxa rasmi ahaan golaha ummada ee jabuuti uga furay mudane madaxweyne Xaji XASSAN GUULEED APTIDON. Khudbadiisa furitaanka Madaxweynaha Jabuuti wuxuu ka-qaybgalayaasha kula dardaarmay aadna hoosta uga xarriiqay inay si aad ah, maanta soomaaliya haysta, ayadoo la ilaabaayo wixiihorey u dhacay lagana taliyo danta, aayaha iyo mustaqbalka soomaaliyeed.

Mudane Xaaji AADAN CABDULLE CUSMAAN asagoo ku hadlaaya magaca odayaasha iyo ergooyinka jabhadaha wuxuu kaga mahadceliyay al-Xaaj XASSAN GUULEED APTIDON, Madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti iyo xukuumaddiisa qabanqaabada shirka iyo martigelinta ergooyinka, wuxuuna ballan qaaday dadaal iyo daacad si loo gaaro hesiis dhaliya nabad waarta, sugana midnimada soomaaliyeed.

Xafladda furitaanka ka dib waxaa shir-guddonka la wareegay Madaxweynihii laad ee Jumhuuriyadda Soomaaliyeed Mudane AADAN CABDULLE CUSMAAN oo ay wehliyaan 2dii Wasiir laad ee dowladihi 1969kii ka

horeeyey Mudaneyaal cabdirisaaq Xaaji XUSEEN Iyo
MAXAMAD XAAJI IBRAAHIM CIGAAL. Waxa kaloo
iyana goob-joog ahaa dhammaan odayasha nabaddonka
Soomaliyeed oo iskood isu-xilsaaray oo wax ka
hoggaminaayay shirka (ARAG LIF. "A")

Shirka dib u heshisinta shacbiga Soomaliyeed
asagoo:

- Tixgeliyey baahida loo qabo in si degdeg ah
loo joojiyo dagaalka sokeeye iyo dhiiga soomaaliyeed ee
sida joogtada ah u daadanaaya,

- U arkay lagama maarmaan in dalka
soomaaliyeed laga badbaadiyo burburka, lana sugo
jiritaanka dawladnimada iyo midnimada dalka iyo shacbiga
soomaaliyeed oo maanta meel halis ah ku sugan,

- U arkay lagama-maarmaan in jabhadaha S.S.D.F.- S.P.M.-
U.S. C. iyo S.D.M cududdooda iyo caqligoodaba u
mideeyaan sidii loo soo celin lahaa qaran-nimada
soomaaliyeed si wadajir ahna u waajahaan wixii weerar ku
ah,

- Qaddariyey mudnaan gaar ahna siiyey dardaarankii
Mudane XASSAN GUULEED APTIDOON
Madaxweynaha Jumhuriyada Jabuuti, iyo sida
walaaltinimada leh, oo ay dowladda iyo shacbiga Jabuuti
isugu howleen welina ugu yihiin heegan sidii waddanka
Soomaaliyeed nabad loogu soo celin lahaa.

WUXUU GUDOONSADAY AJENDDADA SOO
SOCOTA

1/ In laga hadloo Maxamad Siyaad Barre iyo ragga
taageersan wixii laga yeeli lahaa, isla markana go'aan loo
wada dhan yahay laga guddoonsado, 2/ In laga doodo habka

nabad loogu soo celin lahaa waddanka Soomaaliyeed

3/ In muddo loo qabto shir Soomaaliyeed oo loo dhan yahay,

4/ In laga hadlo arrinta Soomaalida waqooyi, iyo,

5/ In laga hadlo dhismo xukuumad KMG ah oo loo dhan yahay

Ka dib markii si qotadheer oo lagu lafaguraayo qodobbada kor ku xusan ay uga doodeen xubnaha mattilaayey jabhadaha kor ku tilmaaman, ayagoo niyad fiyow, Soomaalinimo ku dheehan tahay, u abbaaraayey nuxurka arrimaha shirka horyaallay waxay si wadajir ah ugu heshiiyeen qodobbada soo socda:

1. Shirku wuxuu isku raacay in Maxamad siyaad Baare, oo mucaaradada iyo shacbiga Soomaaliyeed ay rideen taariikhdu markay ahayd 26 January 1991, uu dambi weyn ka galay dadka iyo dalka Soomaaliyeed, haddana joogidiisu khatar ku tahay nabad gelyada, xasiloonidda iyo midnimada dadka iyo dalka Soomaaliyeed. Sidaa darteed shirku wuxuu guddomi yay in:

a) Baaq u jeediyo Maxamad Siyaad Barre in uu dalka uga baxo si deg-deg ah,

b) Haddii kale dagaal loo wada dhan yahay lagu qaado

c) Maxkamad cadli ahna la soo taago isaga iyo taageerayashiisi hore iyo kuwii dambeba.

2/ Shirku wuxuu isku raacay in lagu baaqo nabadgelyo guud oo dalka oo dhan saameysa lagana hirgeliyo xasilooni iyo nabad waarta. Wuxuu shirku ugu baaqayaa dadweynaha Soomaaliyeed in Jawigii colaadda lagu beddelo jawi nabadeed, walaatinimo wada noolaasho iyo isafgarad. Waxaa sidoo kale jabhadaha iska soo

horjeeda loogu baaqayaa iney xabadda iyo dagaallada ka dhex socda si deg-deg ah u joojiyaan, si loo baajiyo dhiigga qubanaya oon dani ugu jirin dadweynaha Soomaaliyeed iyadoo la tixgelinaayo oraahdii ahayd "dagaal wiil baa ku dhintee, wiil kuma dhasho"

Arrinta xabadd joojiinta waxay jabhaduhu isla garteen in ay si wada jir ah iyo keli keli ahaanba u fuliyaan.

3. Shirku wuxuu isku raacay in magaca shirku noqoo shirka dib-u-heshiisiinta shacbiga Soomaaliyeed (S.N.R.C.)

- SOMALI NATIONAL RECONCILIATION CONFERENCE.

Shirka labaad ee S.N.R.C. waxaa lagu qaran doona muddo 30 maalmood guddhooda dalka Jabuuti laga billaabo 13 Juun 1991.

Shirka waxaa ka soo qeyb geli doona dhamaan jabhadaha kala ah: S.S.D.F., S.N.M., S.P.M, U.S.C., S.D.M., S.D.A., U.S.F.

Waxaa lagu heshiiyey in tirada rasmiga ah ee ergo kasta ka koobanto ayan ka badan (toddoba)

AJEENDADA SHIRKA 2AAD WAXAA KAMID NOQON DOONA.

a) Meelmarin dastuur ku meel gaar ah,

b) Magacaabid barlamaan ku meel gaar ah,

c) Doorasho madaxweyne ku meel gaar ah,

d) Dhismo xukuumad ku meel gaar ah oo loo dhan yahay

Guddiga qabanqaabada shirka wuxuu ka koobanyahay dowladda Jabuuti, odayaasha shir-guddonka shirkii kowaadiyo xubno ka socda Jabhadaha.

4/ Wuxuu shirku isku raacay in midnimada iyo wadajirka dadka iyo dalka Soomaaliyeed ay muqadas tahay, waxaana

loogu baaqayaa lagana codsanayaa ururka S.N.M iyo walaalahayaga waqooyi iney shirka labaad ee S.N.R.C ka soo qeyb galaan. Waxaa shirku guddoonsadayin wafdi loo diro gobollada waqooyi oo ka kooban odayaasha shir guddoonka iyo hoggaamiyeyaashaa wufuudda affarta jabhaddood ee shirkan ka soo qeyb galay.

Xubnaha shirka waxay kaloo ku heshiiyeen in ammaan, qaddarin walaaltinimo leh ay si wadajir ah ugu jeediyaan Mudane al-Xaaji XASAN GUULEED APTIDOON, madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti, dowladda iyo shacbiga Jabuuti, waxayna uga mahadcelinaayaan sida walaaltinimada ah ee ay uga damqadeen dhibaataada Soomaaliyeed, sida xowliga leh oo ay u qaban qaabiyeen shirka iyo wanaagga ay u martigeliyeenba.

Waxaa kaloo xubnaha shirka ay bogaadin u jeedinayaan odayaasha Soomaaliyeed ee nabaddonka ah oo iskood isu xilsaray soona abaabulay dhexdhexaadinta iyo heshiisiinta jabhadahaan.

Ugu dambeyntii, jabhadaha S.S.D.F. - S.P.M. - U.S.C. iyo S.D.M ergooyinkooda waxay si alla-ka-cabsi-leh u ballan qaadayaan fulinta go'aannada shirkan ay ku guddoonsadeen.

Shirku wuxuu xirmay 11/06/91 waxaana si rasmi ah usoo gebogabeeyey Mudane al-xaaji XASSAN GUULEED APTIDOON, Madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti.

SAXIIX

GUDDOOMYAHA S.S.D.F
GUDDOMIYAHA ERGADA U.S.C
MUUSE ISLAAN FAARAX
XUSEEN MAXAMAD BOOD
GUDDOOMIYAHA S.P.M
GUDDOOMIYAHA ERGADA S.D.M
CUMAR MACALLIN MAXAMAD
CABDI MUUSE MAYOW

WAXAA HORTOODA LAGU SAXIIXAY:
MUDANE AADAN CABDULLE CUSMAAN
MADAXWEYNAHA 1AAD EE J.S
MUDANE MAXAMED X.IBRAHIM
MUDANE ABADIRASAQ X.XUSEEN
RA'IISULWADARA HORE EE J.S
RA'IISULWASARA HORE EE J.S

MUDANE MUUMIN BAHDDOON FAARAX
WASIRKA ARIMAHA DIBADA JAM.JABUUTI

jabuuti, 12/06/1991

LIFAAQA "A"

SHIRWEYNAHA NABBADDOONKA SOOMAALIYEED
OO LOGU QABTAY MAGAALA MADAXDA JABUUTI
EE JAMHURIYADDA

JABUUTI, INTA U DHAXEYSA OS-11/06/1991, UU
ABAABULAY AL-XAAJI XASAN GUULEED
APTIDON, MADAXWEYNAHA JAMHUURIYADDA
JABUUTI, KANA QOO QAYBGALEEN
SHIRGUDDOONKA

- Mudane al Xaaji XASAN GUULEED APTIDON
Madaxweynaha Jamhuuriyadda Djabouti:

GUDDOOMIYE SHARAF

XAAJI AADEEN CABDULLE CUSMAAN:

GUDDOOMIYE

MAXAMED IBRAAHIM CIGAAL: LA-GUDDOOMIYE

CABDIRIZAQ XAAJI XUSEEN: LA GUDDOOMIYE

CABDUQAADIR MAXAMED AADEN: XUBIN

CUSMAN AXMED ROOBLE: "

CUMAR XUSEEN CABDI (QOREY) "

MAXAMUUD YUSUF AADAN (MUURO) "

MUUSE XASAN SHEIKH "

CUSMAAN MAXAMAD JEELLE "

AF-HAYEENKA SHIRKA

Mudane Muumin Bahdoon Faarax wasiirka arrimaha
dibedda iyo iskaashiga ee Jamhuuriyadda Jabuuti,

LIFAAQA "B"

JABHADDA U.S.C. OO AY WAKIIL KA YIHIIN:

- 1/ XUSEEN XAAJI MAXAMED BOOD
HOGGAAMIYAHA ERGADA
- 2/ CIISE WEHELIYE MAALIN
XUBIN
- 3/ CUMAR UGAAS MUUMIN
XUBIN
- 4/ CABDULQAADIR CABDI MAXAMAD
XUBIN
- 5/ MAXAMAD SHEIKH GABIOUW
XUBIN
- 6/ CABULQAADIR SHEIKH CILMI "
- 7/ CALI XAAJI YUUSUF "
- 8/ AXMED RAAGE CABDI "
- 9/ SHEIKH MAXAMED IIMAAN "
- 10/ ABUUKAR CISMAAN ABIKAR "
- 11/ CABDISHAKUUR SHEIKH IBRAAHIM "
- 12/ MAXAMAD SACIID CIYOW (jentelmen) "

JABHADA S.D.M OO AY WAKIIL YIHIIN

- 1/ CABDI MUUSE MAYOW
HOGGAAMIYAHA ERGADA
- 2/ MAXAMUUD XAAJI MAXAMED
XUBIN
- 3/ ABUUKAR CUMAR SHEEGOW
XUBIN
- 4/ CUMAR MAXAMED IBRAAHIM